

G-7. 3

MAGYAR

ÜNNEP

TANÜGYI HAVI FOLYÓIRAT

Főszerkesztő: KISS KÁROLY
Felelős szerkesztő: ZÁNYI JÓZSEF

TARTALOM

Szeptemberben megnyílik
stb. . . . Dr. Hertelendy Jenő
TANÍTÁS — NEVELÉS

Tanév megnyitásra . . . Kiss Károly
Kultúrpolitika . . . Vadász Zoltán
Harmónia (vers) . . . Teodor Trajanov
Történelmi emlékek nyelvünk szó-
lásaiban . . . Bognár Gyula
Magyarosan ! . . . Földes László

GYAKORLATI — TANÍTÁS

Szoktatás az iskolában v. Pottyondy I.
Fejés és a tej . . . Szijjártó László
Tücsök és a hangya (szavaló-
kórus) . . . Tóth István
Kánon (kottamell.) . . . Juhász Lajos
Házépítés, lakóház . . . Zányi József

BESZÉDEK — VERSEK

Beszéd az országzászlónál Zányi J.
Hiszünk atyánk! (vers) Patkó Olivér
Országzászló előtt (kottamell.) Kováts K.
Szülők kötelessége a neve-
lésben . . . —0—

A kis tanuló . . . Tóth István
Kartárs búcsúztató . . . Juhász Lajos

MESEDÉLUTÁN

A fehér ló meséje . . . Zimányi Ernő

GYERMEK — SZINPAD

Tábortüznél . . . Kutasí Ödön
A fecskékhez (vers) . . . Szotyori István
Az első cigareta . . . Gyuttay István

NÉPMŰVELÉS

Tűz és gáz . . . Pilbauer László
A favágó (vers) . . . Pusztai János

FIGYELŐ

Határidőmutató . . . Dr. Horváth József
Homokóra . . . Zányi József
Nincs még veszve Lengyelország Z. J.
Ismerjük meg hazánk szép
vidékeit . . . (Viator)
Dóm-tér, szabad- tér . . . Zányi József
Könyvszemle
Szerkesztői üzenetek

XI. ÉVFOLYAM 6. SZÁM.

Kiadóhivatal: Szeged, Fodor-u, 17.
Előfizetési ára egy évre 6 — P

Szerkesztőség: Jókai-u. 2.
Csekkzámlánk száma: 57 910

A Katolikus Népszövetség

Szent Imre Társulatának

könyv-, zenemű-, papir-, rajz- és írószerkereskedése,
a „Magyar Ünnepe” szerződéses szállítója
Szegeden Széchenyi-tér 3. sz. alatt (Telefon 30—33.)

az összes iskolai cikkek, füzetek,
papírárúk, irodai felszerelési cik-
kek, nyomtatványok, kegszerek stb.

legolcsóbb bevásárlási forrása.

**Kalász Rt. kiadványainak, füzeteinek
állandó nagy raktára.**

Részletes árjegyzékünket a
hivatalos rész után közöljük.

Nemzeti Takarékoság és Unió könyvecskére készpénz
áron kiszolgálunk.

Előnyös árak, pontos kiszolgálás és kényelmes elintézés miatt
küldje be mielőbb rendelését a laphoz mellékelt rendelőlapon.
Csomagolás és portó-költséget a cég nem számít fel!

KVATERKÁZNI:

HOMOKI ARANY

A LEGJOBB ASZTALI BOR. — FŰSZERESÉNÉL KAPJA.

CSURY FERENC SZEGED

óra, ékszer- és rádió szaküzlete Kárász u. 6. Alapítva 1911. Nagy javító-műhely. Tel. 28-69. A szegedi Fogadalmi templom motorikus felhuzású perccenkint kiváló toronyórájának s a szegedi harang és bábjátékos óra tervezője és készítője. Toronyóra gyáros. Szállított toronyórákat 32 templom részére. Szép és jó munkákért országos kiállításokon 9 aranyéremmel kitüntetve. Toronyórák átvilágítható opál üveg számlappal, villamos órák, önműködő jelzőórák, Westminster és egyéb dallamos ütészű asztali-, álló- és ingaórák. Ébresztő, kar- és zsebórák, arany, ezüst ékszerek és evőszerek nagyraktára. — Kérjen árajánlatot!
— A „Magyar Ünnepe”-re hivatkozva 5 százalék engedmény.

**Csendőrség, határőrség, közhivatalok kedvez-
ményes szállítója.**

MAGYAR ÜNNEP

TANÜGYI HAVI FOLYOIRAT

XI. évfolyam. 1937. augusztus 6. szám.

Szeptemberben megnyílik Szegeden a „Horthy Miklós” Állami Tanítói Internátus

Irta: Dr. HERTELENDY JENŐ
miniszteri tanácsos, a népiskolai ügyosztály főnöke.

A Budapesti Közlöny 1937. évi július hó 16-iki és a Néptanítók Lapja utóbbi számában megjelent a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 62 578/1937. sz. rendelete, amelyben a Szegeden most felépült Horthy Miklós Állami Tanítói Internátusba való felvételre pályázatot hirdet.

A szegedi tanítói internátus az 1930. évi VII. t. c. alapján létesült. — Az említett törvény rendelkezése szerint az ország területén működő összes elemi iskola tanulói 1 pengő beiratási díjat fizetnek. — A befolyt összeg feléből az iskolák a szegénysorsú gyermekek tankönyvsegélyezésére kölcsönkönyvtárat létesítettek, a másik feléből a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter tanítói internátusok építését vette tervbe.

Az első ilyen tanítói internátus épült fel most Szegeden a lehető legtökéletesebb berendezéssel, amely Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter úr szorgalmazására már ez év szeptemberében megkezdí működését. A miniszter úr az első állami internátus felépítése után tervbe vette, hogy a lehető legrövidebb időn belül ugyanilyen internátust épít fel Pécsen a róm. kath. és Debrecenben a protestáns tanítói ifjúság számára.

A tanítói internátus azoknak a tanítóknak gyermekei számára létesült elsősorban, akiket élethivatásuk olyan állomáshelyre állított, amely távol esik azoktól a váro-

soktól, ahol középiskola működik és ezáltal lehetővé teszi a kisebb községek és tanyák tanítóinak azt, hogy arra való gyermekeiket megfelelő középfokú oktatásban részesíthessék.

Ez az internátus sok olyan problémát old meg, amelyek már régóta nagy kérdései egyrészt a népoktatásnak, másrészt az egészséges középosztály megerősítésének és fejlődésének.

Az internátus létesítésével a népoktatás ügye is nagy lépést halad előre a zavartalan fejlődés terén. A tehetséges gyermekekkel megáldott tanyai és falusi tanítóság ezáltal nem kényszerül gyermekei miatt a nagyobb városok felé törekedni, ahol gyermekeit megfelelő oktatásban részesítheti és ezáltal a tanyák és faluk nem kénytelenek megválni a sokszor bevált és a község szellemi közösségének nélkülözhetetlen vezető-factorává vált tanítóiktól. Az a tanító, aki állomáshelyét csak átmeneti helynek tekinti, nem teljesítheti megközelítően sem a reá hátruló nagy feladatokat és különösen, a kisebb helyeken van szükség olyan tanítóra, aki a község lakosságát tapasztalatának és tudásának tekintélyével egy alkotó és fejlődő közösségbe tartja össze.

Az átmenetiség érzése olyan akaratgyengítő és munkabénító tény, amelytől a hazai tanítóságot minden erővel meg kell szabadítanunk. Ezt a célt szolgálja a tanítói internátus és ezektől a kényszerérzésektől szabadítja meg a tanítót azáltal, hogy gyermekét biztos helyen, fejlődésének legjobb feltételei közt láthatja. Természetszerű és jogos emberi tulajdonság, hogy mindenki elsősorban családjának és folytatásának szellemi és anyagi tökéletesedésére törekszik és csak ezután következik a reá élethivatásként váró feladatok megoldása. Hisz ebben áll a család és ezáltal az egész emberi társadalom legfőbb erkölcsisége. Ennek a mély természeti igazságnak belátása vezette a miniszter urat, mikor lehetővé tette a fa-

lusi és tanyai tanítóság számára, hogy gyermekeiket egy teljesen modern és a kor követelményeinek mindenben megfelelő internátusban neveltetheti, ahol a tanító gyermekét biztos és józan felügyelet és az egészséges fejlődés minden emberileg elérhető feltételei között látja.

Felbecsülhetetlen tehát az internátus értéke a népoktatás szempontjából, amikor a tanítóságot jelenti elsőrendű és egyik legjelentősebb kötelessége alól s ezáltal visszaadja a tanító teljes munkaerejét és ambícióját annak a népnek, kinek fejlődése rá van bízva és amit eddig meg kellett osztania és össze kellett egyeztetnie családi kötelességeivel.

Elsőrendű fontossága van ezenkívül az internátusnak az egészséges középosztály megerősítése és fejlődése szempontjából is.

Kiváló szolgálatot tesz az internátus az ifjúságnak magának is a közösség szellemének megvalósításával. Az egyén fejlődésének feltétele a közösség fejlődése. A közösség fejlődésének alapfeltétele pedig az egyén vágyainak és akaratának bizonyos fokú önkorlátozása. A különböző vidékről összejött ifjúság lelkének meggazdagodását és emberi értékeinek fejlődését szolgálja az, ha a gyermek megismerkedik más szempontokkal is, mint amit hazuról elhozott s ezáltal saját nézeteivel szemben kritikára kényszerül, ami a látókör szélesedésével és a szellemi s az erkölcsi fejlődéssel egyértelmű. A közösség szellemének ilyen értelmű kifejlesztése, ahol az egyéni értékek és iniciatívák egy közös cél irányába épülnek be, a legtermékenyebb minden egyéni és társadalmi fejlődés számára. A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak ez a kezdeményezése valóban a társadalom egészének és az ország kulturális fejlődésének elsőrendű fontosságú érdekeit szolgálja, nagy hézagot tölt be és méltán remélhetjük, hogy várt gyümölcsei nem maradnak el.

TANÍTÁS—NEVELÉS

Tanév megnyitásra

Irta: Kiss Károly.

Az új tanítási év megkezdésére készülődünk tanítók, tanulók, szülők és az iskolai élet egyéb tényezői. Tanítók és tanulók kipihenték az elmúlt év fáradalmaikat, a szülők kedvükre foglalkozhattak egyetlen gyermekükkel, a hatóságok elvégezhették a tanítási előkészületek átvizsgálását és összeállíthatták a tanévre vonatkozó újabb terveiket. Valóban tehát közkívánatra nyílnak meg az iskola tiszta hajlékának kapui, ahova legfeljebb csak a legújabb generációt, a hatévesek eddig független korosztályát kell némi kis hatalmi erőszakkal bevontatni. A többi megy önként és szívesen. Menjen is, mert ott szerető szívvel fogadják.

A magyar népiskola kapujában ma az a tanító várja a gyermeket, aki nemzeti érzésének minden vágyával, öntudatos magyarságának tettrekészségével és a szebb magyar jövő meg nem ingatható hitével a már-már kidölt ezeréves törzsnek életbiztosító hajtását látja minden kis magyar gyermekben.

A magyar népiskola kapujában az a tanító fogadja ma a gyermeket, akinek hazaszeretete nem merül ki a kérlelhetetlenül lezárult múlt nagyságának meddő siratásában, hanem tervszerű, okos tudatossággal építgeti, a maga munkahelyén, a jobb jövő eleven sejtjeit és formálja a fejlődő értelmű lelkeket úgy, hogy alkalmasak legyenek egy időben a nagy feladat megvalósítására.

Az a tanító áll ma a magyar népiskola kapujában, akinek Isten-híte, szívében gyökerezett vallásossága nem elégszik meg szépen hangzó imádságok betanításával, hanem akinek lelkében elég hit fénylik ahhoz, hogy a gyermek kinyíló értelmének az alapjára fészket tud rakni a jóság, a szeretet, a hála, az áldozatkészség érzelmeinek, aki a kelő vetésben, az aranylő buzatáblában, a virágzó almafában, a rakott szőlőtőkében, az áldott májusi esőben, a felhőket járó repülőgépben, az életmentő kenyérszításban ép úgy meg tudja éreztetni az Isten közelségét, nagyságát és simogató kezét, mint a robogó zivatarban, vagy a jégeső pusztításában, vagy ránk szakadó veszedelemben az erőnek is parancsoló hatalmát.

A mai magyar népiskolában az a tanító várja a gondjaira

bízott ifjúságot, akinek lelke át van itatva a szociális problémák jelentőségének tudatától, sőt a bajok orvosságát is tudja. Az a tanító, akinek tanítványa szívesen tör kenyeréből szűkölködő szomszédja számára, akinek tanítványa maga kéri el édesanyjától a kinőtt kabátot rongyos osztálytársának, akinek osztálya szívesen gyomlálja és kapálja meg a szegény, beteg özvegy kertjét, akinek minden neveltje testvérét látja az árva és elesett embertársában, de irigység nélkül szereti a gazdagot és a becsületes munkával kiemelkedettet szerencsés és követésre méltó példának látja, — az a tanító a mi korunk apostola, aki Krisztus szavát hallja, miközben munkáját végzi.

Az a tanító áll a mai magyar népiskola kapujában, akinek szívében a magyar föld szeretete nem költők szép versében zengő ábrándos szóbokréta, hanem kemény munkakényszer. Akinek kis iskolakertjében a környék legteltesebb rózsája, legelső cseresznyéje és legpirosabb barackja virul. Aki komolyan tanul, hogy taníthasson; taníthaassa, miképen lehet a szűkre szabott földünk egyre keskenyedő földsávjaiból tudással, szorgalommal, kitartással megtölteni a szükségletek növekvő zsákját. Tanítja, mennyi odaadással kell itt mindenkinek dolgozni és mennyi lemondással kell takarékoskodni, hogy föld, műhely, gyár és iroda előteremthessen mindent, amire a magyar életnek szüksége van, hogy jusson mindenkinek kenyérre, ruhára, iskolakönyvre, de jusson útépitésre, kórházra, repülőgépre és — ha arra kerül a sor, — ágyúra is.

Az a tanító várja a mai magyar népiskolában a tanulók seeregét, aki a gyermek kibontakozó értelmének mindig kíváncsi tudás-szomját szívesen kielégíti, de maga is egyre tanul. Olvas, fejlődik, halad, emelkedik, hogy haladásával emelje azt az értékes néposztályt, amelynek kulturális élete majdnem kizárólagosan az ő munkájához van kötve.

Az a tanító áll a mai magyar népiskola kapujában, aki tudja, hogy ő az élet kapujában áll. Erős lelkére, munkabíró vállára utolsó értékeit rakta a sorsavert nemzet. Aki ebben a felfordult és nyugtalan korunkban, ebben az ideges, kapkodó bizonytalanságban, aggódó lélekkel nézi a magyarság sorsának alakulását, mind tőle várja az első jobb fordulatot.

Tanítótestvér erre gondolj, amikor az új tanév küszöbén, imádságos lélekkel, kitérő iskolád kapuit és először magadhoz öleled a gyermeket, akivel minden baj és gond között is megáldotta az Isten életünket.

Kultúrpolitika

Irtá: VADÁSZ ZOLTÁN.

Nehéz leírnom ezt a szót, de nem én találtam ki. Az emberi kultúra legnagyobbjai, vezető szellemei használták és használják sokszor; a világpolitika bölcsei és méregkeverői hívatkoztak és hívatkoznak rá nagyon sokszor napjainkban is. Nem tehetek róla, az én lelkemben ez az összetett szó hazugnak, lehetetlennek, az összetétel két tagja összeférhetetlennek tetszik.

A *kultúra* általános, közös emberi kincs, a *politika* pedig — amint én tanultam, tapasztaltam és valamennyien latjuk ma is, — nagyon csúnya mesterség. Lexikonos meghatározás szerint: *az államról szóló tudomány, gyakorlati államkormányzás*, — de gyakrabban használt értelmezésben jelenti azt a találékonyságot, ügyességet, akár erőszakosságot is, amellyel valaki a maga vagy mások céljainak elérésére alkalmas eszközöket helyesen és gyorsan felismerni és alkalmazni tudja. Kossúth Lajos mondta, hogy ennek (a politikának) az érdekében az ördöggel is szövetkezni kell. — Ezért tartom hazugnak, lehetetlennek és azért nem használom szívesen ezt a szót: *kultúrpolitika*.

Most mégis megtettem, mert a szomszéd Romániában ezzel a *jelszóval teszik* lépéstől-lépésre *tönkre* Erdély igazi kultúráját, a *magyar kultúrát*. Amit a hirhedt Ghibu Onisifor „egyetemi tanár“, a román kultúra önmagacsínálta legfőbb öre a sokkal magasabb fokon álló erdélyi magyar kultúrával szemben, a magyar egyházak és iskolák életfeltételei ellen a „*kultúrpolitika*“ nevében elkövet, azt minden ujságolvasó tudja, és azon minden kultúr-ember megbotránkozik. De csak megbotránkozik. Sajnos, tovább nem megy. A világ lelkiismerete nem lázad fel, mi magunk is kénytelen-kelletlen túrjuk (de számontartjuk) az inzultusokat.

Nemrégiben akadt egy magyar ember aki azt mondta, hogy „a románok ilyen erőszakosságát némileg meg is lehet érteni. Hiszen a régi, nagy Magyarországon is fordultak elő ilyenféle igazságtalanságok a kisebbségekkel szemben. Azok sem tehetek iskoláikban azt, amit akartak!“ — Úgy érzem, hogy *legalább minden magyar tanítónak adatszerűen kellene ismernie azt a mérhetetlen különbséget, mely a háborúelőtti Magyarország románságának az iskolaiügyét áthidalhatatlan szakadékként választja el a román fenntartóság alá kényszerített Erdély magyarságának iskolaiügyétől.* (Akkor bizonyára nem gondolt volna ilyesmit az én „kollégám“ sem!)

Nem is régen közölték a lapok, hogy Anghelescu, a román kultuszminiszter, Maros-Torda vármegyét is *kultúrzónának* minősítette. Kultúrzónának nevezi a hivatalos román állam is azokat a területeket, amelyeken a kisebbségek, elsősorban a magyarok, nagyobb tömegekben élnek. Szatmár-, Hajdú-, Szilágy-, Bihar- és Arad vármegyéknek a trianoni határ közelében (kb. 60 km.) fekvő részei, Csik-, Háromszék- és Udvarhely vármegyék egészen a

„kultúrzóna“-ba esnek. Most belekerült Maros-Torda is. A kultúrzóna területén dühöng a kultúrpolitika! A cél: ezeknek a területeknek magyarságát kiirtani, helyükre románokat telepíteni, a széke-lyeket pedig „visszarománosítani!“ (?) Mert azok „elmagyarosodott románok“ !! Ennek a célnak az érdekében aztán mindent elkövetnek jó szomszédaink. A kultúrzónába csak regátbéli (ókirálysági) származású tisztviselőt, főleg pedig papot, tanárt, tanítót küldenek. Ezek nem is tudhatnak magyarul. Valami kellemes helyeztük nem lehet szegényeknek! Hogy sorsukat könnyebben viseljék, 50 százalékos fizetési pótlékot kapnak. Hogy aztán ezeknek a kiválasztott pedagógusoknak a munkáját eredményesebbé tegyék, tönkreteszik a kisebbségi iskolákat. Ennek ezerféle „törvényes módja van. A hivatalos vizsgálat megállapítja, hogy az iskola épülete, környezete, vagy nemtudommije „nem felel meg“ az előirt feltételeknek. Ebben az esetben azonnal beszüntetik a tanítást. A gyermekeknek azonban iskolába kell járniok, áteszik tehát őket az „állami iskolá“-ba! (Hogy a regátbéli tanítótól nem tanulhatnak semmit, az nem baj.) Így az állami iskola nem fér el a saját helyiségében, ennél fogva „kényszerből“ használatba veszi a bezárt felekezeti iskolát. (Most már megfelel!) Hogy színmagyar községeknek, melyek államsegély híján saját iskolájukat alig-alig tudják fenntartani, saját erejükből „állami“ iskolát kell építeniök, az mindennapi jelenség.

Egyébként Románia úgy mozdítja elő a kisebbségi kultúrát, hogy:

- 1) államsegélyt egyszerűen nem ad.
- 2) A kisebbségi tanítók, tanárok számát újabb, meg újabb nyelvvizsgákkal ritkítja.
- 3) Alsó fokon a növendékeket „névelemzés“ alapján az állami iskolákba kényszeríti, tekintet nélkül a szülő legelemibb jogára, amelynek alapján gyermeke neveltetésének eszközeit maga választhatja meg.
- 4) Középfokon megrabolja, vagy egyszerűen elkobozza az iskolák létalapját, a fenntartásukra szánt alapítványokat, királyi adományokat, sőt a gyűjtött vagyont is. (Temesvári piaristák, váradai premontireiek, szilágysomlyói minoriták, nagyenyedi kollegium, stb. stb!)

5) Ha aztán emberfeletti erőfeszítéssel, újabb és állandó önfeláldozással mégis sikerül valamelyik magyar ifjúnak eljűnia az érettségi vizsgálatig, akkor a *csak állami bizottság előtt letehető* érettségien bukik el a legjobb igyekezet, a legnagyobb áldozatkészség.

Az érettségire jelentkező magyar ifjak 90—95%-a elbukik. Könnyörtelenül. A „magasabb“ kultúra, sőt a „kultúrpolitika“ nevében! Folytathatnám, de minek?!

Az eddigiekből is megállapítható, hogy ez a legerőszakosabb, vérlázító *kisebbségi politika*, de a kultúrához semmi köze.

Említettem, hogy most Maros-Torda vármegye is kultúrzónává lépett elő. Anghelescu fel is hívta az iskolák figyelmét arra,

hogy a román haza érdekében megtesznek minden lehetőt. Kezdődik tehát ott is a névelemzés, a gör. keleti vallásra való áttérítés, a felekezeti iskolák megfojtása. Angheliescu miniszter úr külön figyelmébe ajánlotta minden kultúr-tényezőnek, hogy az ottani magyarok úgyszólván „elmagyarosított és erőszakkal katolizált románok”, akiken ezt a csodás átváltozást az „*Apponyi-féle törvények és rendeletek*” végezték el. (?)

Micsoda merész állítás, micsoda lehetetlen gondolat ez! És micsoda csalódás lesz az a megkötyagosodott „kultúrpolitikusok”-nak, mikor majd ráeszmélnék arra, amit a történelemből is tudhatnak, hogy valamely népet elnemzetietleníteni évszázadok alatt sem lehet egészen síma, kesztyűs kézzel való bánásmóddal sem, nemhogy az ő ésszel, joggal, erkölccsel, mindennel ellenkező barbárságukkal lehetne! Áldottemlékű, nagy Apponyink még szinte köztünk él. Hogyan lehetett volna ilyen eredménye az ő bölcs és valósággal a nemzetiségek javát célzó törvényeinek?! Ilyen rövid idő alatt?!

Egy könyv fekszik előttem: „*A magyarországi románok egyházi, iskolai, közművelődési, közgazdasági intézményeinek és mozgalmainak ismertetése*”. Irta: Veritas. Kiadja az Uránia Könyvnyomda, Budapest, 1908. — A „Veritas” álnév alá bújt szerző feltétlenül román. Nem is nagyon takargatja ezt. Szinte kihívóan mutat rá itt-ott a magyar hatóságokkal, a magyar nemzeti érzéssel szemben elért sikerekre. Ez bántó ugyan, de legalább biztosíték az olvasó előtt, hogy az adatok nem hízlegnek, megbízhatók, s a magyarság megértő türelmének (mondhatnám: érthetetlen közönyének) nem elfogult bizonyítékai.

Ebből a könyvből kívánok néhány adatot az összehasonlítás szempontjából kiemelni. Nem tehetem oda minden kartársam asztalára magát a könyvet. Jók lesznek azonban ezek az adatok emlékeztetőnek, olyan „cine mintyé”-nek (tartsd eszedben!), hogy alkalomadtán nemes érzéssel mutathassunk rá a mostani viszony fordítottságára. Most a gyári, sőt a kisiparban alkalmazott munkásnak nyelvi vizsgát kell letennie, ha a román-megszállt területen folytatni akarja foglalkozását. Akkor pedig a leghíresebb (vagy hírhedtebb?) román főgimnáziumban csak azért tanították a VII.—VIII. oszt.-ban a magyar nyelvet, hogy növendékeik elől a magyar állami hivatalokba való bejutás úját el ne zárják!

No, dehát kezdjük már!

Az 1900-as népszámlálás Magyarországon 2,799.479 román talált. Ez a lélekszám 3363 anyaplébánia és 2563 fiókplébánia között oszlott meg. Összesen 3890 pópa irányította a hívek lelki (és politikai) életét. *Egytől-egyig kongruát élveztek az államtól*. Körülbelül minden 720 lélekre esett egy lelkész. (Nem akarom külön részletezni a gör. kat. és gör. keleti vallás szerint való megosztást. Maga a könyv is inkább csak románokról beszél!) Hol vagyunk mi, szegény trianoni magyarok ettől a kedvező arányszám-

tól! Hát még a megszállt területek magyarjai! Színmagyar községekben nincs magyar pap, se katolikus, se protestáns. Odaküldenek egy román pópát, a községet pedig kötelezik a templom és a paplak felépítésére. Hogy hívó egy sincs, az nem baj. Majd lesz!!!

A 2,799.479 románnak 1908-ban volt öt papnöveldeje szemnáriummal, 6 tanítóképzője, mind internátussal, 4 főgimnáziuma, 1 algimnáziuma, 1 areáliskolája, 1 felsőkereskedelmi iskolája, 9 fiúinternátusa, 5 felső leányiskolája internátussal 4 külön leányiskolát a román nőegyletek tartottak fenn. 1 ipari- és 1 háztartási iskola, 4 polgári leányiskola és 2985 felekezeti népiskola egészíti ki a magyarországi románság iskoláinak sorozatát. A népiskolákban 3076 felekezeti tanító tanított és majdnem mind igénybevette az államsegélyt. *Papjaik sem tartották összeférhetetlennek a magyar kongruát azzal a pénzzel, amit egyenesen Bukarestből kaptak.* Pedig ezeknek a felsorolt intézményeknek milliókra menő saját alapítványaik voltak a rendszeres állami és társadalmi támogatáson felül! És ezeket az alapítványokkal soha senki, semmiféle hatóság nem bántotta, nem bolygatta.

Hol van a kétmilliónyi erdélyi magyarság iskolaügye ezektől az állapotoktól? Pedig a románoknak ez nem volt elég. A tanítási nyelv kérdésében is teljes szabadkezet követeltek. Egyik-másik esetben még az iskola államsegélyéről is lemondtak, de románul tanítottak mindent. Az ország nyelvét nem tanították alsóbb fokon. Sokszor a felsőn sem, mint az ki fog tűnni a következőkből.

A könyvben felsorolt kulturális egyesületek és egyéb intézmények közül a 113 román dalegyesületet (a nemzetiségi izgatás és az irredentizmus főfészkéi), és a 49 román ujságot (ebből 20 politikai lap) említtem meg. — A román nép általános intelligenciájára, kultúrképességeire szomorú fényt vet az az adat, hogy ennyi iskola és egyéb tényező mellett is 1000 román közül csak 144 tudott írni-olvasni. Pedig az eddig felsoroltakon kívül 170 román pénzügyet évi 113.922 koronával külön is támogatta az iskolaügyet. És a 170 román pénzügyetnek 700 román tisztviselője volt 1908-ban. *Egyiknek sem volt szüksége a magyar nyelvre.* Nyelvvizsgát soha, senki nem kért tőlük. Csak azt gondoljuk még ehhez, hogy az impérium-változás után lassankint Erdély minden pénzügyétét „nacionalizálták“. Ma már magyar pénzügyet nincs Erdélyben. Azok a szegény magyar pénzügyeteti tisztviselők, akik még ott tengetik életüket, nincsenek biztonságban egy 10—15-dik nyelvvizsgával szemben amelynek eredményeként azonnal szedhetik sátorfájukat.

Ha az 1868-ik év előtti időkre vissza akarnék nyúlni, a lázítás vádjának tenném ki magamat. Csak Eötvös József báró minisztersége utáni időkre vonatkoznak tehát az alábbi adatok. A ma divatos jelszavak akkor még nem divatoztak. Magyarországnak azonban földje volt bőven, jutott hát a román egyházaknak is, iskoláknak is. Nincs terem arra, hogy mindazon adományokat egyenként felsoroljam, amelyeket a magyar királyok éppen egyházi és

iskolai célokra adományoztak a hazai románságnak. Csak arra mutat rá, hogy iskolai államsegély fejében a hat legjelentékenyebb román tannyelvű iskola, amelyekben a magyar nyelv csak külön tantárgyként szerepelt a felső osztályokban, — a magyar államtól 1907-ben 265.100 koronát kapott. Ezen kívül százezrekre rúg a román papság számára kiutalt kongrua, holott a felügyelőhatóságok nem egyszer megállapították, hogy „meg nem felelő emberek is töltenek be papi hivatalt“.

(Folytatjuk.)

Harmónia

Irtta: TEODOR TRAJANOV.

Fordította: Dr. BOIKLIEV DIMO

*A táj lány pasztel rajza
oly édesbús titok,
s úgy orgonáznak rajta
a virágillatok,
hogy hangjukon keresztül
nem látszik, hogy a kék
álomban alig rezdül
a láthatatlan ég.*

*S oly mérhetetlen kelnek
a mély harmoniák,
hogy véghetetlen lelked
reszket, mint egy virág,
ha, mint a vízhang, szólnak
a meztelen dalok,
mit nesztelen dalolnak
a rózsá hajnalok.*

*S e sugarak dús csendje
mélyén megismered
a titkot, mit lelkedbe
sugtak az istenek
s nem bánt kérdés, sem válasz,
a lila köd üzen:
s azúr szelekbe szállasz
a mágikus vízen.*

Történelmi emlékek nyelvünk szólásaiban

Irta: BOGNÁR GYULA

A világháború utáni időben fokozottabb érdeklődés támadt nemzeti múltunk iránt. Nemzetünk széthullása, országunk feldarabolása ráirányította figyelmünket Mohácsra, az ország három részre való szakadására, a nehéz gazdasági helyzet a mult gazdasági politikájára, problémáira, az a körülmény pedig, hogy Trianonban a nemzetiségi elv alapján mondták ki ránk a halálos ítéletet, kötelességünké teszi, hogy a magyarság és a később betelepedett népek egymáshoz való viszonyát Szent Istvántól mindmáig megvizsgáljuk.

Ennek a nagy érdeklődésnek az eredménye, hogy napjaink legkedveltebb irodalmi műfaja a történelmi regény és a regényes életrajz. De magunkon is tapasztalhatjuk, hogy például, — egyebet nem említve, — a történelmi emlékeket is ma valahogyan szívesebben keressük fel, mint azelőtt. Természetjáró kirándulásaink célja gyakran egy-egy csatahely, vagy dűledező várrom megtekintése, közönségünk pedig a történelmi emlékekben gazdag városokat általában gyakrabban látogatja s a helybeli lakosságtól első sorban ilyenfajta látnivalók után érdeklődik. A történelmi irányú érdeklődés tehát kétségtelen.

Ezt az örvendetesen meginduló fejlődést akarom szerény munkámmal szolgálni, amikor történelmi eseményeinknek a magyar nyelvben megőrzött emlékeiből állítok össze egy kis gyűjteményt.

Nyelvünk szépségeiről, erőteljes és mégis hajlékony voltáról, szép hangzásáról talán nem is kell beszélnünk. Közludomású az is, hogy a nyelv megőrzi letűnt korok szokásait, életmódját, egész művelődését. Ha valamilyen kor művelődéstörténetével akarunk foglalkozni, legelőször is az akkor beszélt nyelvet kell megvizsgálunk s máris sok kérdésre kaptunk választ.

Égészen természetes tehát, hogy ezeréves történelmünk sok érdekes eseményét is megtaláljuk nyelvünk *szólásaiban*. A magyar multról alkotott képünk nem is lehet addig teljes, amíg azt nyelvünk szólásainak tükrében is vizsgálat alá nem vesszük.

A szólás kitűnő meghatározását Tolnai Vilmos adta a *Magyarság Néprajza* című nagyszabású munka III. kötetében megjelent tanulmányában. E szerint: „A szólás olyan állandó nyelvi szerkezet, melyben szemléletesség és gondolati fordulatosság egyesül velős rövidséggel s amely kisebb, vagy nagyobb nyelvi közösségnek, néha az egész emberiségnek szerzőnélküli köztulajdona.” A szólások az emberi élet legkülönbébb körülményeit tükrözik vissza. Meríthetik tárgyukat a mindennapi életből, a család és tagjainak helyzetéből, természeti jelenségek, állat- és növényvilág, ipar, kereskedelem, vagyon, törvény, jog, stb. köréből. Azt szoktuk mondani, hogy a szólások legtöbbszörében a nemzet észjárása nyilatkozik meg. Az ilyen szólásokat leginkább az jellemzi, hogy idegen nyelvre nem lehet őket fordítani. Vannak azután ú. n. „nemzetközi szólá-

saink is, amelyek egyik nyelvből a másikba vándorolnak és több nyelvben is hasonló alakban jelentkeznek.

Legértékesebbek azok a szólások, amelyek csupán a magyar nyelv sajátai, amelyekben tehát magyaros észjárás nyilatkozik meg. Ezeket kell beszédünkben alkalmaznunk, ezeket kell a köznyelvbe is bejuttatnunk. Az olyan szólások pedig, amelyek a nemzet történelmi múltjában gyökereznek, ha lehetséges, még fokozottabb mértékben a magyarság lelkületének sajátai. Ezek valóban nem lehetnek meg más népek nyelvkincsében, mert ezeknek a forrása a magyarság minden más népétől eltérő történelme.

Ha tehát az ilyen szólásokat összegyűjtjük, egyrészt a napjainkban kialakulóban lévő magyarosabb magyar nyelvnek teszünk szolgálatot, másrészt a fentebb említett örvendetes történelmi érdeklődést szélesebb alapokra fektetjük.

Ennek a kettős célnak szem előtt való tartásával első helyen azokat a szólásokat sorakoztassuk fel, amelyek nem egy bizonyos történelmi eseményt, vagy kort tükröznek vissza, hanem általában az ezeréves magyar történelem valamilyen tanulságát, vagy a sajátosan magyaros történelmi gondolkodásmódot állítják elénk.

A magyar hazaszeretet, hősiesség és önfeláldozás tartott meg bennünket ezer esztendeig ebben az országban. Ezeréves történelmünk állandó harcban és hősi küzdelemben telt el. Csakis ilyen nép körében keletkezhetek ezek a szólások: *Sokat élt, ki meghalt a hazáért. Ki hazájáért meghalt, elég sokáig élt.*

A magyar katona bátorságáról szintén ezer esztendő tanuskodik. Ezért mondogatták századokon keresztül: *Félni, rettegni nem tud a magyar.* A bátrak hitéről tanuskodik ez a szólás: *Isten is a bátor katona mellett hadakozik.* Az egész magyarság Isten segítségével feltétlenül bízó lelkületét fejezi ki a következő szólás: *A Magyarok Istenének nem rövidült meg a keze.* Az isteni segítségbe vetett hit mellett megtaláljuk a magyar önbizalom kifejezését is: *Magyar anya szülte.* (Vitéz). *Magyar volt az apja.* (Erős) Arra is megvult őseink oka, ha azt mondogatták: *A vitéz kenyér bizony véres kenyér. Olcsó a katonának a vére.* Az örökös túlerővel való önfeláldozó küzdelem mondatta őseinkkel: *Akkor szép a katona, mikor véres.* De ismerték nemzeti hibánkat, a pártoskodást is, ezért hangzott így a jókívánságuk: *Adjon Isten egészséget, magyarok közt egyességet.* A hazánkban lakó népek között mindig a magyar volt a legharcosabb, legvitézebb, a magyar védte meg az ittlakó más népeket is. Ennek az erős, öntudatos fajnak volt egyik jókívánsága: *Adjon Isten minden jót, szolgáljon a magyarnak oláh, német, tót.* A nemzeti létért folytatott, évszázadokig tartó sikeres küzdelem eredménye ez a magyaros önbizalom kifejező szólás is: *Nehéz egy nemzetet eltörölni!* Szabadságszerető mivoltunk az egész világon ismeretes. Nincs még egy nép, amely annyit küzdött és szenvedett volna szabadságáért, mint mi. Ezt a következő szólások is igazolják: *Jobb a szabadság az aranynál. Szabadság jobb a*

gazdagságnál. Nincs drágább a szabadságnál. Szabadság arany-
nál is drágább.

Egyes történelmi események, vagy korok emlékét szintén na-
gyon sok szólás őrzi. A legérdekesebbek a következők:

Becsengettek neki, mint Derecskének a tatár. A derecskeiek
ugyanis felreverték a harangokat, amikor a tatárveszedelem köze-
ledéséről értesültek. Arra persze nem gondoltak, hogy éppen a nagy
harangzúgás fogja a tatárokat a falu nyomára vezetni. Be is ment
a tatársereg és elpusztított, felégetett mindent. Azóta mondják a
pórus járt, dolgukat elhibázott emberekre: *Becsengettek neki, mint
Derecskének a tatár.*

Kun László uralkodása alatt (1272—90.) nagy volt az ország-
ban a nyomorúság, szegénység. A jobbágyság annyira tönkrement,
hogy igavonó barma se volt és a szekeret is maga húzta. A nép-
humor azonban ekkor sem halt ki. Az olyan szekeret, amelyet a
jobbágy maga húzott, *Kun László szekérének neveztek.* Ennek a
szólásnak a változatai mindmáig élnek a nép körében. Az elsze-
gényedett emberről azt mondják: *Kun László szekérére szorult.* S
ha valaki valamilyen nehéz testi munkát nem szívesen, panasz-
kodva végez, tréfásan ma is azt mondják rá: *Csikorog, mint Kun
László szekere.*

Szilágyi Mihály emlékét kegyeletesen megőrizte népünk. A
kemény nyakú, szilárd jellemű emberre röviden csak azt mondják:
Szilágyi. Mátyás király molnárlegényből lett hatalmas erejű had-
vezére, Kinizsi Pál, első sorban az egyszerűbb körökben volt nép-
szereű. Természetes, hogy több népies szólásunk is foglalkozik vele.
Félelmetes erejére vonatkozik ez a szólás: *Imádkozzál, hogy Ki-
nizsi Pál körme közé ne kerülj!* A jól elvert, alaposan helyben
hagyott emberre ma is azt mondják: *Megugrotta a Kinizsi Pál
táncát!* S amikor századok vérzivatarában a magyar faj már szinte
kípusztulóban volt, s nem akadt elég erőskezü, keményderekű ma-
gyar, így sóhajtott fel szenvedő népünk: *Nem minden idő terem
Kinizsit!*

Mátyás király dicső kora is belekerült a szólások világába,
— sóhajtás formájában. Mátyás volt ugyanis utolsó nemzeti kirá-
lyunk, aki után hosszú-hosszú hanyatlás következett, amely gyak-
ran népünk magyar nemzeti jellegét is romlással fenyegette. Ha
ebben a korban a magyarság szomorú helyzete jött szóba, a bús-
lakodó hazafiak, köztük a költő Zrínyi Miklós is, azt mondták:
Voltunk Mátyás idejében magyarok!

A mohácsi vészt követő évtizedekben süllyedtünk legmé-
lyebbre. Szapolyai János uralkodása alatt egy Gritti Alajos nevű,
velencei származású, törökké lett kalandor lett az ország kormány-
zója. Az új kormányzó olyan nagyravágyó és ármányos cselszövő
volt, hogy sokan már attól féltek, hogy megkaparintja a királyi ko-
ronát és magyar királlyá koronáztatja magát. . . Szerencsére azon-
ban ez a szörnyűség nem történhetett meg. Gritti elhamarkodta a
dolgát: Czibak Imrét, Erdély közszeretetlen álló vajdáját allat-

mosan megölette, mire a fellázadt erdélyi sereg Medgyes várában ostrom alá vette s mikor a vár elesett, a még akkor is kérkedő s díszes székben ülő Gritti fejét nyomban leütötték. Az egyik krónikás feljegyzése szerint úgy pusztították el, mint egy kutyát, vagyis ahogyan megérdemelte . . . Az erőszakos, kegyetlen halálra azóta mondja népünk: *Gritti Alajos halála.*

A török hódoltság hosszú ideje alatt az Alföld majdnem teljesen elpusztult, a nép egy része elmenekült, nagyobb része azonban harcban esett el, vagy rabságba került. Egykorú feljegyzések szerint jobb volt a csatateren meghalni, mint a török rabságába kerülni. Ezt bizonyítja ez a szólásunk: *Búsul, mint aki török rabságba esett.* Még világosabban fejezi ki a rab sorsát egy másik szólás: *Úgy bánik vele, mint török a rabjával.* A hatalmas török birodalom keleti tartományaiból nemcsak törököket, hanem tatárokat, kurdokat, perzsákat is küldött hazánkba. Legkegyetlenebbek a krimi tatárok voltak, akik irgalom nélkül pusztították a szegény magyar népet. A kegyetlen ember neve azóta: *Krimi tatár.* A jól vágó kés pedig: *Éles, mint a tatárkard.*

A több mint százötven évig tartó, mindenre elszánt halálos küzdelemben mindennapos volt a törökkel való összecsapás. Erővel, csellel egyaránt küzdöttek s a harcos magyar nép egy percre se adta fel azt a reményt, hogy hazáját megtisztíthatja a töröktől. Ebben a hangulatban született meg ez a szólás: *Árts a pogánynak, amint árthatsz.*

A hosszú ideig tartó török hódoltság alatt népünk közelebb-ről is megismerkedett a török szokásokkal, a mohamedán vallás ünnepeivel, stb. Ezt a körülményt fejezi ki ez a tréfás szólás: *Meglesz a törökök husvétján.* (T. i. sohasem, mert a töröknek nincsen ilyen ünnepe.)

A legszomorúbb magyar sors azonban mégis ebben a szólásban rejti: *Hallotta hírét, mint az apátiak a Miatyánknak.* (T. i. a törökvilágban ezt is elfelejtették.)

Amikor az ember ezt hallja, először talán csodálkozik, de azután mélységesen elszomorodik. A török hódoltság alatt természetlen pusztaság lett az Alföldből, a falvak százaai tűntek el s a gaz olyan magasra nőtt, hogy a lovas katona elveszett benne. Néhány falu lakossága bevette magát a mocsarak, ingoványok közé és ott várta meg a jobb időket. Ez a várakozás száz-százhusz esztendeig tartott. Nemzedékek születtek, nőttek fel és haltak meg a mocsárvilágban, de az ősök hagyománya szállt apáról-fiúra: a mocsárvilágon kívül vannak a földjeink, amelyeket már régen ellenség bitorol. De ha egyszer kitakarodik az országból, visszamegyünk az ősi földre, melyet talán még a nagyapa, vagy dédapa hagyott el . . . Ebben az elvadult életmódban szegény apátiak még a Miatyánkot is elfelejtették. . . A legszomorúbb magyar sors . . . A magyar faj elpusztíthatatlan életerejét bizonyítja, hogy az apátiak kitartása mégis győzött. Mikor a török kitakarodott, előjöttek és habár a falujuknak a romjait se találták meg, magyar

hittel és kitartással kezdték meg építő munkájukat. Utódaik ma is folytatják a küzdelmet az Alföld termékenyebbé tételéért.

A magyar vitézségnek és bátorságnak állít örök emléket ez a szólás: *Elyverte az egri nevet*. Eger 1552-ben történt ostroma valóban a magyar hazaszeretet, önfeláldozás és bámulatra méltó kitartás csodája. A vár védelmének vezetői: Dobó, Mekcsey, Bornemissza, Zoltay, Fügedy, Bolyky és a kétezer főből álló védőseereg, beleértve a bátor nőket is, csakugyan megérdemlik, hogy az egri név örök időkre a vitézség és önfeláldozás példaképe legyen. A magyar faj minden kiváló tulajdonságára szükség volt, hogy hazánk ezekben a vérzivataros időkben is megtudjon állni. A sok keserűséget, balsorsot jelentő szólás mellett akadnak ilyen magyar értéket kifejező szólások is.

Humoros eset is szolgált alapul néhány szólásnak. Szapolyai János és Ferdinánd híveinek viszálykodása idején, 1554-ben cigányok ottalmazták Abaújban Nagyida várát. A cigányok váratlanul kiváló várvédőknek bizonyultak: az ostromlók napról-napra kudarcra hagyták el a vár falait és végre is teljes visszavonulásra gondoltak. Azonban a várban is elfogyott már a puskapor. Ezért a derék dádek, amikor a menekülő ellenséget megpillantották, fejüket veszítve így kiáltottak: „Csak el ne fogyott volna a puska-porunk, akkor lett volna még hadd-el-hadd.“ Az ostromlóknek se kellett több, visszafordultak és egy óra múlva már kezükben volt a vár, ahonnt a vitézül harcoló, de ostobán viselkedő cigányokat ebrúdon vetették ki.

Eddig a humoros eset, amelyet Arany János is feldolgozott „A nagyidai cigányok“ című komikus eposzában. Szólásainkba a következő formában jutott be a nagyidai furcsa várostrom: *Elfogyott a puskapora, mint a nagyidai cigányoknak. Ellődöztek a puskaport, mint a nagyidai cigányok. Szomorú, mint a nagyidai nóta*. Ez bizonyára azért volt olyan szomorú, mert nem a cigányok húzták, hanem nekik húzták . . .

A XVI. század végén szigorúbb rendszabályokat léptettek életbe katonáinknál. Kimondták többek között, hogy a katona felesége ne kövesse a vonuló tábornak, hanem maradjon odahaza. Ennek a rendelkezésnek azután az lett a következménye, hogy egy Anda Pál nevű katona minden héten szabadságot kért, hogy hazamehessen a feleségéhez. A többiek persze anyámasszony katonájának csúfolták szegény Anda Pált, ha pedig hozzá hasonló természetű emberrel akadtak össze, arra azt mondták: Ez is *Anda Pál hadába való*.

A török hódoltság vége felé a nemzet új ellensége is megjelent. Akkor már mindenütt beszélték, hogy a török kitakarodása után német kézre kerül az ország. I. Lipót király elküldte Eperjesre Karaffát, akinek a vezetésével az u. n. „vértörvényszék“ megkezdte működését. A legkiválóbb magyar hazafiakat rágalmak alapján perbe fogták s a vértörvényszék nem irgalmazott senkinek: sok

házát és fajtáját szerető magyar Karaffa akasztófáján és kőpadjain adta ki életét. De még a török is bent volt az országban, az is pusztította a magyart. Ekkor keletkezett ez a szólás, amelyben szójáték is van: *Musztafa, Karaffa és az akasztófa, mind a három rossz fa.*

Ugyancsak Karaffa nevével függ össze még egy szólás, amelyet a nagyon kegyetlen emberről szoktak mondani: *Nem vonja nagyobb csigára az eperjesi hóhér a tolvajokat.* Ha az ártatlan embereket is kegyetlenül kivégeztette Karaffa, nem nehéz elgondolni, milyen kinhalált szenvedtek keze alatt a tolvajok. Erre vonatkozik a fenti szólásmód.

A Thököly- és Rákóczi-féle szabadságharc idején Lengyelország volt a magyar menekülők menedékhelye. Sok derék, üldözött magyar talált otthont északi szomszédunk országában. Ha valamelyik menekülőben lévő magyarról akkoriban azt akarták mondani, hogy jó helyen van már, körülírással úgy fejezték ki: *Túl van Ungon, Beregen.* T. i. Ung és Bereg vármegyén, vagyis Lengyelországban. Később a szólás élvesztette igazi jelentőségét legtöbbször ebben a formában hangoztatták: *Túl van ungon-beregen.* A két eredetileg megyét jelentő szó jelentése tehát elhalványult, az egyik más alakot is vett fel.

A bécsi udvar magyarírtó, elnémesítő, de a magyar faj életerején megtörő törekvéseivel szemben vívott hosszú-hosszú küzdelem eredménye ez a szép szólás: *Sokat végeznek Bécsben, de nem úgy rendelik az égben.*

Igen, a Magyarok Istene mindig adott erőt fajtánknak, hogy minden támadással szemben megvédje magát. Bécs a török kivérese után kimondta ránk a halálos ítéletet, el akart bennünket pusztítani, mint valami indián, vagy néger törzset, de a magyar igazságot akkor sem lehetett eltiporni. A magyar faj fennmaradásáért küzdő derék hazafiak mindenkor érezték, hogy munkájukban az Isten is segíti őket. Így keletkezett a fenti kedves szólás . . .

Sok ilyen érdekes, történelmünk eseményeiben gyökerező szólásunk van még, de felsorolásukhoz nagyon sok hely és idő kellene. Azt hiszem azonban, ez a szerény kis gyűjtemény is ékes bizonyítéka annak, hogy ezeknek a szólásoknak az alkalmazása mennyivel szebbé, zamatosabbá, magyarosabbá teheti beszédünket. A nemzet nemcsak nyelvében, hanem multjában is él, fokozottabb mértékben kell tehát a magyar szellemnek azokhoz a termékeihez fordulnunk, amelyekben a mult szép nyelvi köntösben jelenik meg. Mindennapi beszédünkben, tanításunkban, népművelési előadásainkban alkalmazzuk tehát ezeket, mert a magyar szellemnek tesszünk vele szolgálatot. Nyelvünknek ezek a kincsei értéktelenek, ha csupán közmondás- és szólásgyűjteményekben, itt-ott elszórva találjuk meg őket. Adja Isten, hogy a magyarosabb magyar nyelv kialakítását célzó törekvéseink minél hamarabb sikerrel járjanak s történelmi multunkban gyökerező szólásaink az egész magyar nemzet ajkán váljanak élő valósággá, nemzeti kincsé.

Magyarosan !

Irta : Földes László.

Gondosan félrerakott ujságcikkek tömege, a „Pesti Hirlap“ nyelvőre, a „Magyarosan“ c. folyóirat eddig megjelent példányai vádoló szemekkel tekintenek rám a magyar néptanítóra, kinek ajkáról naponta százával repülnek el az idegen szavak, hogy megmétyezzék a magyar nyelvet és útmutatást adjanak egy zagyva nyelv kialakulásához.

Igaz, az iskolában zamatos, zengő nyelven beszélünk, nem használunk idegen szóvirágot, de társaságban arcpirulás nélkül, fennen lobogtatva röpitjük hódító útra, hogy kinyílják a magyar mezőkön. Van olyan is köztünk, aki lenézi a másikat azért, mert jó magyar tájszólású, mert van a tarsolyában valami faji, eredeti. Le kell szegeznünk azt a szomorú valót, hogy a XX. század magyar műveltsége egyrészt a régi kor nyelvkinccseiben, kifejezéseiben napfürdőzik, másrészt befogad a színházi darab újdonságaival, a táncok vadul tomboló ütemeivel korcsnak is alig nevezhető szavakat, hogy el ne maradjon, hogy nemzetközivé tegye nem sok idő múlva nyelvünket. A mai papagály-irány kigyóként sziszeget be az egész haza minden rögét, néger dudaszóra ébred, fekszik és perdul táncba a hortobágyi csikós is, aki tudtommal még nem hódolt be a furcsa tam-tamoknak. Egyedül a magyar paraszt szereti és érzi a föld szagát, szívesen fekszik a buzakalászos róna tarlójára és sohasem eszmél rá, hogy hiába melengeti okos feje alatt. Mert már a föld is át van itatva az idegen méreggel és nemsokára furcsa szóvirágok fognak belőle kisarjadni.

Hiába adta ki nyelvőrét a *Pesti Hirlap*, folyóiratát a *Tudományos Akadémia*, eredmény addig nem lehet, míg a hibát nem *egyöntetű vasakarattal kezdjük irtani*. Hisz maga az ujságírás a legnagyobb ellensége a nyelvnek. Miniszterelnököt designál, ha várjuk ő kegyelmességét, akkor ezzel a szóval ékeskedik az ujság : X. Y. a presumpatív miniszterelnök. Romániában csak korrupció van és aljas panama. És a parlament klotürlámpája kigyúlladna, ha s viták során más szók csattognának képviselőink ajkán, mint : *anschluss, stillhalte, kliring, valuta, export, transferalap, sofort program, új stilus, stb., stb.* úgy, hogyha egy igazi és magyar szólamú embert netalán képviselővé választanánk, szóhoz sem tudna jutni a képviselőházban.

A riporterek diplomatákat interjúvolnak, hogy információt szerezve a műszavakat szemébe vágják a magyar állampolgárnak a drága előfizetés fejében. Így mászik be a török a magyar koponyába és akarva nem akarva „*influenziás*“ lesz a magyar paraszt is. A falusi olvasóköri bodor füstfelhőiben nem egyszer hallottam ezekből az arany mondásokból néhányat, hála Istennek oly kite-

kerve, hogy csak néhányan jöttünk rá a jelentésére hosszas magyarázgatás után. Ezek a „redakciókban“ történnek. A könyvpiacra meg hemzsegnek a 20, 24, 28 filléres regények, tele amerikai expressz stílussal, speciális kifejezésekkel, megtanítják a flapper életre hazánk növekvő bakfisait, mondénságra a dendyit, soványító kurára Josephine Backeron keresztül a ma nőjét. Impresszáriók szállítják zsebszámra a magyar szájra nem illő internacionálista szavakat, melyek a művész vagy művésznő életének kulisszatitkaiból bűvös mondatok titokzatosságban kamatoznak fogékony magyar lelkekben és így fertőzik az országot.

A színházak revüi okádják nap-nap után pompás slágerköntösökben a „*Mondd, hogy yes, s oly jó lesz*“-t, a filmszínházak a transparensok áradatával csalogatnak szép melódiával egy divatos angol köszöntésre: „*Hay du yu du, si-si mister Braun...*“ s a „*Boldog szívek*“ melódiái az 1—2 pengős belépődíjak árán belemászik a balgák fülébe.

A cselédlány is tudja, hogy Pista nem „*komilfó*“ viselkedett a legutolsó randevún, a vurtsli hintáslegénye valósággal idegenszavak műszótára s télvíz idején mégsem tud ez új műveltséggel állást kapni, kénytelen az Angyalföldön új szavakat tanulni, mert meló nincs, de dohány kell. Ez a szó divatos Pesten, ott divatozik Mária-Valériai nyomortelepek barakjaiban, de még talán a kegyelmes asszony szótárából sem hiányzik. A pesti embernek meg is lehet talán bocsájtani az ilyen kisiklást, mert ép úgy füstöli el a pénzét, mint mi idehaza a jó állami jövedéket.

Az ember hiába menekül a hatások elől s buvárkodik a vaskos kötetek katonasor betűiben, sajnos ebben az ármádiában is sok az idegen náció. Messziről látszik, hogy klasszikus latin vagy ó-görög, francia vagy angol állam heroldja ő. A történelmi regények bármily szépek is, nem mentesek az idegen szótól. Az író szívesen végeztet 3 reveránst és 2 piruettet hősével. A szép-irodalomban a novellaírók boldogok, ha elbeszélésük soráradatában az egyik utcasarokra oda biggyeszthetnek egy frappáns nemzetközit.

A Magyar Tudományos Akadémia harcot hirdet a nyelvrontás ellen a sajtóval karöltve. Az 1932. év utolsó hónapjának derekán tartott nyelvtisztító ülésén az azóta elhunyt Kosztolányi Dezső e döbbenetes hírt adta le:

„Pár héttel ezelőtt hosszú levelet kaptam egy felvidéki magyar diáktól. Megrázó ez a levél s megérdemelné, hogy egész terjedelmében fölolvassam. Üdvözli mozgalmunkat. Ezt tekinti újabb korunk legfontosabb eseményének. Csak ebbe veti hitét és reményességét. Megemlíti, hogy a Csallóköz ősmagyar községeit már az új uralom első évében cseh névre keresztelték át, de mi ezer év óta nem gondoltunk arra, hogy Visegrádot a nyelvünkön nevezzük el. Aztán mesél egy történetet is.

A felvidéki magyar egyetemi hallgatók esténként egy prágai kávéházban jönnek össze és beszélgetek. Miről beszélgetnek? Arról, a miről az ottani fiatalság általában. Elsősorban az itteni közéletéről: a sofortprogrammról, a stillhalteról, a transfermoratóriumról, a szerződések parafálásáról. Aztán beszélgetnek a ruzsról, a bubifrizuráról, és a weekendről is. Amíg így társalognak magyarul, átszól hozzájuk egyik cseh kartársuk, hogy miért ragaszkodnak olyan nyelvhez, melynek minden szava idegen? Döbbenetes ez a kérdés. De még döbbenetesebb, amit ez a prágai magyar diák velem közöl. Kijelenti, hogy ehhez a zagyva, romlott, felemás nyelvhez nem is ragaszkodik sem ő, sem a felvidéki magyarság s arra kér bennünket, szerezzük vissza nekik helyes és tiszta nyelvüket!"

Látjuk e szomorú sorokból előcsillani a megszállt terület magyar ifjúságának reménytelen könnyecskéjeit.

A M. Tud. Akadémia eddigi munkássága dicséretreméltó, kár, hogy a jóakaratot nem kíséri látható eredménnyel.

Valamikor a német nyelv tele volt idegen kifejezésekkel, ma minden szónak megvan az eredeti német jelentése. És nálunk?

Nálunk a Tudományos Akadémia mellé segítőerőknek kell tömörülni. Ezek a segítőerők volnának a sajtón kívül a rádió, a színház, a mozi, a szépirodalom, az egyetemi és középiskolai tanárság, s nem utolsósorban az elemi iskolai tanítóság (a művelt középiskolai tanítót átutalva). Ha ez a sok erő, mint a nemzet közkatonái megrangosodnak, csillag hull a gallérjukra a magyar nemzet most még sötét, de akkor derűs éjszakájából és e katonazubbonyok mögött a mai kor minden csatájának legszebbjén kártyavárként romhalmazzá dűl össze az a ma bevehetetlen papagály fellegrvár, melynek homlokán ott ékeskedik a legcsúnyább mondat: „*Rontsd a magyar nyelvet, most vagy soha!*“

Harcoljunk mi, néptanítók, akik különösen a népművelő előadásokon hathatunk jótékonyan. A színdarabok gondos kiválasztása, megvizsgálása tartalom és stílus szempontjából, a külföldet majmoló rossz ízlés leküzdése stb., stb. mind fontos. A falusi életben igen sok idegenszerűség üti fel a fejét. A népviseletek élelben tartása stb. stb., mind elég gondot ad.

Idézem a magyar nyelv szerelmesének Kosztolányi Dezsőnek szavait: „*Valamennyien a nyelv munkásai vagyunk. A nyelv a tudósnak ereklje, a költőnek, írónak hangszer, a hírlapírónak fegyver. Vajjon nem közös érdekünk-e, hogy ez ereklje minél tisztább legyen?*“

S hogy a tanítónak mi a nyelv, azt nem mondta meg, de mi tudjuk: *a tanítónak a magyar nyelv a magyar élet!*

GYAKORLATI TANÍTÁS

Szoktatás az iskolában

(Beszéd- és értelemgyakorlás az I. osztályban)

Írta : vitéz POTTYONDY IMRE.

Tanítási egység : szoktatás, vonatkoztatás a gyakorlati élethez, szólásra-bátorítás, stb. Hogyan veszem elejét a sirásnak, bánkódásnak?

Szemléltetés : készítek két babát. Jancsi és Juliska, ezek beszéde és cselekvései.

(A babák helyett a tanító beszél. Ha leányokat tanít, akkor Juliska-babát, ha fiúkat tanít, akkor Jancsi-babát, ha az osztálya vegyes, akkor felváltva mind a két babát veszi a kezébe.)

Ülés.

T.: Hogy hívnak kisleány? (Kérdezi a babától és a baba helyett felel.)

T.: Juliska állj fel! (Felállítja a babát.)

T.: Juliska ülj le! (Leülteti.)

T.: Ki tud úgy tenni, mint Juliska?

T.: Juliskát beülteti az első padba, a másodikba, harmadikba stb.
(A lényeg az, hogy a tanító is beül mellé, azaz a tanítványa mellé.)

T.: Ki ülteti tovább Juliskát? (A fiúk Jancsit!)

T.: Juliska odasétál a leánykák közé és kérdezet: hogy hívnak?
Hát téged, téged? stb.

T.: Kit ismersz az iskolában? (A baba kérdezi a tanító által!)

T.: Ki mellé akarsz ülni? Hát te? Odaültetem őket!

Állás.

T.: A tanítónéni azt mondja: állj fel Juliska! (Felállítja a babát.)

T.: Juliskát állítsuk a fal mellé! (Mert így tudja bemutatni az egyenes állást!)

T.: Juliska hogyan áll?

T.: Juliska kire néz?

T.: Állj fel te is Mariska! (Úgy mint a Juliska áll!)

T.: Álljon fel mindenki!

T.: Üljön le mindenki! (A babát is leülteti!)

Köszönés.

T.: Juliska-baba találkozik Jancsi-babával. Mit mondanak először egymásnak? (Juliskát támasztva felállítom, hogy a kezem szabad legyen és Jancsit lépegettetem feléje.)

Jancsi: Jó napot Juliska! (Még talán hosszú a „dicsértesség“-kel köszöntetni!)

Juliska: Jó napot Jancsi!

(Ha lányosztályt tanítok, akkor most Jancsit hagyom a porondon és a növendékeim ellépkednek mellette és köszönnek Jancsinak. A tanító Jancsi helyett mindig köszön és a készített sapkáját mindannyiszor megemeli helyette!)

T.: Juliska elfaradt, elvisszük szunyókálni! (Besétáltatjuk a szekrénybe.)

T.: Isten veled Juliska! (Az egész osztállyal mondatom!)

T.: Ha egyet alszunk, újból fogunk Juliskával találkozni!

Fejés és a tej

Irta: SZIJJÁRTÓ LÁSZLÓ

Tárgyi cél: A tej és termékeinek ismertetése.

Alaki cél: A gyermek kifejező-ösztönének fejlesztése.

Szemléltetési eszközök: pohár tej, darabka vaj, sajt, túró.

Táblai rajz: aludtejes fazék, köpülő-dézsza, felfüggesztett túrószacskó, melyből savó csepeg az alatta lévő edénybe, stb.

Előkészítés: Gyerekek! Mit szoktatok reggelizni? (kávé, kakaó, tej. . .) Miből készül a kávé és a kakaó?

Célkítűzés: A mai órán beszélgesünk a tejről!

Tárgyalás: Mi adja nekünk a tejet? (A tehén.) Hogyan? Ki látott már fejest? Na mondd el miképpen történik az nálatok? Napjában hányszor fejnek? Mikor? (Reggel — este.) A fejsnél mire kell ügyelni egy jó gazdának? (Ezt röviden, — amennyit egy városi gyereknek tudni kell.) Tehát hogyan kell előkészülni a fejéshez? (Kezet, edényt, tőgyet megmosni.) Gyerekek! Minden tehén teje jó? (Betegé nem). Meg szabad ezt inni? (Nem.)

Hogyan kerül hozzánk a tej? (Tejesnéni, piac.) Még máshol is lehet kapni tejet? (Csarnokban.) Nálunk hol van csarnok? (Felsorolják.) Ti hogyan szeretitek a tejet? (Forralva, nyersen.) Egészséges-e a nyers tej? Ha megbízható nénitől, v. ha tiszta csarnokból vesszük, akkor meg lehet inni, mert ilyenkor van a legtöbb tápláléérték benne! De a legjobb, ha biztonság kedvéért felforraljuk. Megesik néha, hogy tej összemegy! Mikor szokott összemenni? (Nyáron 1—2 napos tej.) Milyen hibája szokott még a tejnek lenni? (Vizezik.) Különösen kik szokták vizezni? (Piaci nénikék.) De a tejet megvizsgálják ám! Sokszor már az úton letetetik velük a kannájukat, s ha vizes, akkor megbüntetik őket! Miről lehet

megismerni a jó és rossz tejet? Ezt meg is csináljuk. (Viszek tejet és 2 poharat. Beleöntöm a tejet a pohárba. A jó rátapad, a rossz leperreg, csak vékony, kékes színre homályosítja a pohár falát. A jó tej az ember körmén csepp alakban megmarad, a vizes tej szétfut.) Csak megbízható nénitől v. csarnokból vegyük a tejet, így sok kellemetlenségtől szabadulunk meg. Mielőtt megvesszük, kóstoljuk is meg a biztonság kedvéért!

Ha faluhelyen, vagy otthon sok a tej, meg tudjuk-e mind enni? Mit szoktak vele csinálni? (Elteszik.) Hanem ha a friss tejet elteszük, állni hagyjuk, mit gondoltok mindig olyan marad mint volt? (Nem.) Mi gyűl a tetejére rövid időn belül? (Tejszin.) Ez az *édes tejszin*. Mit lehet tejszimből csinálni? (Haboskávét.) Ki ivott már? Milyen az? Mit lehet még a tejszimből csinálni? (Teavajat). És ha a tejet tovább állni hagyjuk, mi lesz akkor? (Megalszik). Úgy van megsavanyodik. A savanyú tejet nem lehet már forralni, mert összemegy. Az aludtej tetejére mi gyűl össze? (Tejfel). Ez a savanyú *tejfel*. Ebből is haboskávét csinálnak? Ugye ezt főzésre használják! Mit szoktak a tejfelből csinálni? (*Vajat*). Hogyan lesz a tejfelből vaj? (Köpülik). Ki látta már? Mondd el, miképpen történik az? Mit gondoltok a csarnokban kézzel köpülnek? Mivel? (Géppel). Ugye az gyorsan forog? A kocsikerékről is, ha gyorsan forog leperreg a sár. Itt is a nagy forgásban külön válik a vaj az írótól. Szeretitek-e a vajat? Hát melyik vajat szeretitek jobban, amit tejszimből, v. amelyiket tejfelből csinálnak? (Tejszimből). A tejszimből szép sárga *teavajat* a tejfelből *főzővajat* készítenek.

Leszedtük most már a tejfelt is. Mi maradt az edényünkben? (*Aludtej*). Milyen az aludtej? Ki szereti? Csak elveset szabad belőle enni, de ezt is csak kenyérrel, mert hamar elrontja a gyomrunkat. Amit nem fogyasztunk el, avval mi lesz? (Túrót készítenek belőle.) Úgy van! Mondd el hogyan lesz belőle *turó*! (Fazékban addig melegítik míg a savó el nem válik, azután kicsurgatják a turóból a savót.) Vajkészítésnél mi marad meg? (*Író*). S a turó, készítésnél? (*Savó*.) Mire használják? (Az írot sokan megisszák, de mind a kejtővel moslékot is javítják). Mit lehet még a tejből csinálni? (*Sajtot*). Nos, mondd hogyan? Milyen sajtot ismeresz? Hát te? Legjobb az a sajt, amit tejszinnel készítenek, pl. *ementáli, trappista*. A tejfelből csinált sajt van-e olyan jó? És ami turóból készül? (Ez sem.) Ez a quargli. Nagyon kemény sajt. Szeretitek-e a sajtot?

Összefoglalás: Miről beszéltünk a mai órán? Miből lesz a tej? Honnan kerül az asztalunkra? Mire használják fel, mit csinálnak belőle? Látjátok milyen hasznos és tápláló a tej! Ezért igyatok belőle ezután még többet. Ettől erősödtök, nagyok lesztek! Szegény hazánknak pedig éppen ilyen erős emberekre van ám szüksége! Ha ti ezt megfogadjátok, biztosan ilyenek is lesztek, s akkor visszaveszitek hamarosan Magyarországot a Kárpátoktól a kéklő Adriáig.

Tücsök és a hangya . . .

(Szavaló kórus)

Irta: Tóth István.

I. szólam:

Tücsök: *Himzett tarka köntöseben,
Mennyországom a rét nekem.
Sok szép nótát döngicsélve,
Ott élem én víg életem.*

*Dolgozgatnom nem kell soha,
Asztalom mindig terített.
A sors hozzám nem mostoha.
Gyomrocskám mindig telített.*

II. szólam:

*A tücsök csak mára gondol,
Nem törődik a holnappal.
Ma még a jólétben tombol,
De holnap már szörnyen koplal.*

I. szólam:

Hangya: *Milyen parányi én vagyok,
Munkakedvem annál nagyobb.
Kicsik, nagyok megcsodálnak,
Példát venni hozzám járnak.*

*Munkában áll a kelő nap,
S eredménye szorgalmamnak,
A morzsákból hegyet gyűjtök,
S nem kínoznak nehéz bőjtök.*

II. szólam:

*A kis hangya szép élete,
Utat mutat mindenkinek,
Tisztos munka bármiféle,
Nemessé tesz, lelket, szívet.*

I. II. III. szólam:

*De hervadnak a virágok,
Kopár lesz az erdő-berek.
Elmulnak a tücsök-álmok,
Ethallgat a nótás-sereg.*

*Ki gyűjteni nem szeretett,
Üzi-hajtja üres gyomra.
Munkát aki kerülgetett,
Megélhetés gondja nyomja.*

Lusta ember úgy szeretné,
Ha egész nap téllen ülne.
S hogyha száját eltátaná,
A sült galamb berepülne.

Munkátlanság szüli a bűnt,
Betaszít a mély örvénybe.
Ne bántsod soh' sem, ami másé,
A becsület szent törvénye!

II. szólam:

Rend honol a hangyabolyban,
Elvégzi ott ki-ki dolgát.
A munkának bő áldását,
Hűségesen meg is osztják.

Életüket öröm látni,
Nincs ott irigy, nincs ott harag,
Csendben, békén éldegélnek,
A jó munka babért arat.

III. szólam:

Rend a lélek hű tüköre!
A jellemet elárulja.
Légy a munka dolgozó öre,
De senkivel soh' sem durva.

II. szólam:

Tücsök ember nagyon sok van,
Akik csak a mának élnek.
A gyűjtésre nem gondolnak,
Munka helyett csak henyélnek.

Hanyagolnak minden munkát,
Ha dolguk van, imígy szólnak
Lusta ember mondásával:
Ma nem végzem! Inkább holnap!

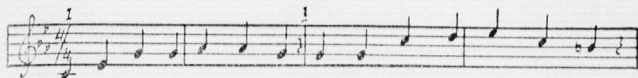
I. II. III. szólam együtt:

Élj a hangya szorgalmával,
Sok szép kincset nyújt az élet.
A jó munkát végző ember
Bűn-örvénybe soh' sem téved.

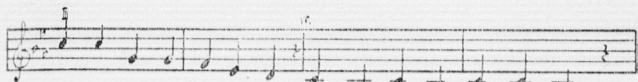
Tisztelettel tekints rájuk
Azokra, kik tanítanak.
Társaidat le ne becsüld,
Úgy lelked szép s nemes marad!

Kánon

Szöveg és dallam: Juhász Lajos.

1. Es - te van a fa - lu ban, el - né - mult már min - den - hang
2. Szól a ka - kas: haj - nál van, éb - red - nek a fa - lu - ban.

1. Meg - kon - dul az est - ha - rang: glin - glan - glin - glan - glin - glin - glan.
2. Uj - ra szól a kis ha - rang: glin - glan - glin - glan - glin - glin - glan.

(A szólamok befejezése után az utolsó ütemet folytatják, amit azzal lehet még hatásosabbá tenni, hogy az utolsó két szólam pár ütemen keresztül az első ütem „G” hangján a következőket mondja: *Csingilingi, csingi-lingi* . . . míg teljesen elhalkul.)

Házépítés, lakóház

(Osztatlan iskolában két különálló egységre tagolandó)

Írta: ZÁNYI JÓZSEF

A tanítást élményszerző séta előzi meg. A tanítási egység akkor kerül sorra, amikor a község egyik építkezése a tanítás és szemléltetés céljának legmegfelelőbb állapotban van. A ház megismerésén kívül helyes lesz még az egyébként könnyen beszerezhető építési anyagok egy-egy darabkájának, vagy kis mennyiségének (mész, égetett mész, oltott mész, beton- és tégladarabka, nagyszemű homok, egy kevés cement, stb.) beszerzése bemutatás és emlékeztetés végett. Ezenkívül a megértést — ahol ez szükséges, — táblai rajz is támogassa. Egyébként a tanítás mindig a helyi viszonyokhoz alkalmazkodjék és a helyben szokásos építkezés tárgyaltságát alaposabban, természetesen mindenkor a szemléletből kiindulva.

Előkészítés.

Hangulatkeltés. — Napokban találkoztam egy emberrel, aki községünkben lakott. Nem győzött csodálkozni, hogy mennyire megszépült községünk. (Mennyire megváltozott tanyakörzetünk) Mennyi új ház épült, aminek híre-hamva sem volt, amikor ő itt lakott. Nem is lepett meg a csodálkozása, mert magam is tudom, hogy bizony sok ház épült az utolsó tíz esztendő alatt.

Talán a ti szüleitek közül is építkezett valaki az utóbbi esz-

tendőkben? Vajjon miért? Rossz volt már a régi ház? Nektek meg azelőtt nem is volt saját házatok? A te édesapád házhelyet kapott?! Ki juttatta házhelyhez? Örültek-e szüleid, amikor saját házukba költözhetek? Elhiszem! Édesapád is bizonyosan azt tartja: „*Inkább lakom magam kis házában, — mint más cifra palotájában*“

Alig mulik el esztendő, hogy községünkben (tanyakörzetünkben) itt, vagy amott ne épülne egy-egy ház. Nem igen lehet közületek valaki, aki meg ne figyelt volna valamikor házépítést. Mert bizony látványosság a házépítéssel járó sürgés-forgás! Magam is szívesen megállok egyszer-egyszer egy épülő ház előtt, hogy elgyönyörködjem az emberi szorgalom és munka szépséges művében, az emberi ész alkotásában. Mert gyermekeim, a csiga is ügyesen építi meg házát, a madár is szakértelemmel rakja fészket, a pók is, meg a selyemhernyó is csodásan szövö meg hálóját és a gubóját, de micsoda mindez az ember házépítő tudományához képest, mellyel hajlékát felrakja!

Célkitűzés. Azért is vittelek el benneteket a napokban egy épülő házhoz! Gondoltam, ha ott körülnézünk, könnyebb lesz veletek az építkezésről beszélgetni. Mert ne csak a magatok kis hajlékára gondoljatok, hanem az Isten házának, a városok több emeletes palotáinak felépítése is jusson eszetekbe, amikor építkezésről beszélünk! Igen körülményes, nehéz és érdekes egy nagyobb épület felépítése, érdemes azzal megismerkednünk. Ha akarjátok, ma erről beszélgetünk!

A tanítás anyagára való áttérés. Mindenekelőtt kérdezek tőletek valamit! Fel tudnátok-e *ti* építeni egy házat? Hát édesapátok? Egy hatalmas, emeletes házra gondolok! Vállalkoznák-e ennek felépítésére édesapátok? Miért nem? Melyik iparos építi a házat? De ne gondoljátok ám, hogy minden kőművesnek szabad házépítést vállalni! Nem. Csak annak, aki az építésben igen ügyes, az építésben *mester*. *Ez az építőmester.*

Sok emeletes palotákat, templomokat, színházat még építőmesternek sem szabad vállalnia, ilyeneknek az építését a legmagasabb építő-iskolákat végzett *építész-mérnök* vezeti. Az építőmester, vagy építőmérnök vállalja az építkezést, fogadja a munkásokat, ügyel fel a kőművesek munkájára.

Tárgyalás.

Az építkezés műszaki része. — Abból, amit a megtekintett építkezésnél láttatok, meg a mit az építkezésről hallottatok, tudtok, állítsuk össze, hogy mi módon lesz a sokféle anyagból ház? Én kérdezek, ti feleljete!

Mit gondoltok, mielőtt az építőmester, vagy építőmérnök megfogadja a napszámosokat, meg a falat rakó kőműveseket, mit csinál? Csak úgy vaktában kezd a dologhoz? — (*Tervet készít, tervet rajzol, megtervezi a házat.*) — (A tanító néhány vonással szoba-

konyhás, vagy két szobás ház alaprajzát felrajzolja szinte beszélgetés közben, hogy a tanítás lendülete meg ne akadjon. Valahányszor a tanításban jelezve van, gyorsan vázol, mely vázlatnak nem kell aprólékosnak lenni. Ami abból hiányzik, azt a gyermek fantáziája pótolja. Ilyenféle munkaközbeni vázlat nem csak a megértést teszi könnyebbé, hanem a tanítást is pergőbbé, a gyermek számára érdekesebbé varázsolja.)

Ha meg van a terv, készen állanak a munkások, mi következik? (*Kiássák az alapot.*) Mire valók a kiásott árkok? (*Téglából, vagy betonból alapot raknak.*) Majd később ráérünk a betonról beszélgetni, most azt nézzük meg, hogy az alap megépítése után mi történik? (*A kőművesek téglából, vályogból, kőből, betonból falakat raknak.*) Mit hagynak a falakon? (*Nyílásokat az ajtók és ablakok részére.*) (Vázolás.) Ha a falak készen vannak, mi kerül a falakra? Mire szolgál a tetőszerkezet? (*A cserepes, bádogos, palafedő cseréppel, pléhlemezzel, palával befödi a házat.*) (Vázlat.) Hogy eső ne csorogjon a fal tövébe, a bádogos mit készít az ereszre? (*Csatornát*). Mielőtt a kőműves a vakoláshoz látna, mit illeszt az üresen hagyott nyílásokba? (*Ajtó- és ablaktokokat.*) Végül mit csinál a kőműves kívül-belül a házzal? (*Bevakolja.*) Miért? (F.) Mit szerel fel azután az asztalos az ajtó- és ablaktokokra? (*Az ajtókat és ablakkereteket.*)

Hogy az ajtókat és ablakokat be lehessen csukni, mivel kell őket ellátni? (*Kilincsel és zárral.*) Hogy szél be ne dudáljon az ablakkereteken, mi történik vele? (*Az üveges beüvegezi.*) Ki tudná nekem el sorolni, hogy kik dolgoznak a ház építésénél? (F.)

Nagyobb és díszesebb épületeknél még többféle iparos találja meg a kenyerét. Az emeletre vezető lépcsőt ki faragja? A cserépkályhákat ki készíti és égeti ki? A szobákat ki festi ki? (F.) Az ajtókat és az ablakokat is külön iparos festi, mázolja: a mázó.

Szerszámok, gépek. — Pusztán kézzel fel tudják-e az iparosok építeni a házat? Mire van szükségük? (*Szerszámra.*) Mivel ássák ki a munkások az épület alapjait? (F.) Ezek is szerszámok. Milyen szerszámokra van szükségé munka közben a kőművesnek, (ácsnak, bádogosnak, asztalosnak, lakatosnak, szobafestőnek, stb.)?

Ki figyelte meg, hogy az ács miképpen csúsztatja tovább, vagy emeli meg az igen nehéz, vagy vastag gerendát? (F.) Vagy mit gondoltok, hogyan segít magán a kőfaragó, mikor a hatalmas kődarabot alá akarja polcolni? Keres egy jó erős rudat és annak a végét a gerenda, vagy a kőlépcső alá csúsztatja és így emeli meg a nehéz tárgyat. Úgy is hívja a rudat, hogy emelő-rúd, vagy röviden: *emelő*.

Bizony leleményesnek kell ám az iparosnak lenni, mert különben sokszor megakadna munkájában! Mit gondoltok például, hogy a nehéz vas-gerendákat, hatalmas épületköveket miképpen emelik fel 2—3—4 emeletnyi magasságba? Vagy a harangokat hogyan viszik fel a toronyba? Húsz ember sem tudná felvinni, de meg talán a lépcső is leszakadna alattuk! Azért egy igen elmés

szerkezetet használnak fel erre a célra. A torony ablakon, vagy az épület padlásán kidugnak egy erős gerendát és arra felerősítenek egy ilyen (vázolás) vasvilla között forgó fa-, vagy vaskereket, amelynek a széle kivájt, homorú, hogy a kötél jól megfeküdjék benne. A kötél egyik végére kötik a terhet, a másik végébe pedig belekapaszzkodik néhány ember s amikor a kötél egyik végét a földön lefelé húzzák, a kötél másik végén a kerékkel fordulva a teher a magasba emelkedik. Az ilyen alkalmatosságot *csigának* nevezzük. (Szemléltetés.)

Majd az V.—VI. osztályban hallani fogjátok, hogy az emelő és a csiga már nem szerszám, hanem ezek *egyszerű gépek*. Persze, hogy egyszerűek, hiszen akármelyik ügyes ember tud ilyet csinálni! Gépnek viszont azért nevezzük, mert alig létezik olyan gép, hogy abban az emelő vagy a csiga valamilyen formában felfalható nem volna. Az a talicska is, amelyiken a téglát hordják, voltaképpen egy gép, amely egy emelőből, meg a csigának egyik változatából van összeállítva.

Akármilyen is a gép, nagy áldása az emberiségnek, mert segíti az embert éppen a legnehezebb munkában. Persze a városi, nagy építkezéseknél még egyéb gépeket is munkába állítanak. A terhek felemelésére szolgálnak a különféle emelőgépek vagy liftek, a beton készítéséhez a keverőgépek, stb.

Anyagszerzés. — Beszélgessünk most már arról, hogy honnét és miképpen szerzi az ember azt a sokféle anyagot, amire egy ház felépítésénél szüksége van? Például az erős és nagy házak falai legtöbbszörre miből épülnek? Ki tudná megmondani, miből és hogyan készül a téglá? (F.) Itt nálunk vajjon minden ház téglából készül? (Nem.) Vajjon miért nem? (Drága.) Miért? (Sokba kerül az égetés.) Mivel pótolják a téglát? (Vályoggal.) Miből készül? Hogyan? Olyan szilárd-e mint a téglá? Miért nem? (Nincs kiégetve.) Hogy mégis kissé tartósabb legyen, mit kevernek az anyag közé? (Polyvát, töreket.)

A kőműves mivel ragasztja össze a téglákat? (Vakolattal.) Miből készül a vakolat? Az aprószemű iszapos homok, vagy a nagyobb szemű homok alkalmasabb-e a vakolathoz? Honnét szerzik nálunk az építkezéshez szükséges homokot. (F.)

Majd legközelebb vizsgáljátok meg, hogy ilyen (szemléltetés) nagyszemű éles homok-e az! Ahol közelben nincs homok, oda bizony messze vidékről szállítják drága pénzért. Szerencsére hazánkban sok helyen található építkezésre alkalmas homok.

A homok a hegyek elmállott, szétporladt szikláinak a hordaléka. De azt lenne jó tudni, hogy mikép és miből állítják elő a házépítésnél meg a meszelésnél szükséges meszet? Láttatok-e már darabos meszet? (Szemléltetés.) Mi történik a darabos mésszel, ha vizet öntenek rá? (Megoldódik.) A darabos, égetett mész a vízben szétesik, a víz valósággal forni kezd, a mész a vízben feloldódott, megoldódott. (Szemléltetés.) Ha a darabos méssznek ennyire árt a víz, előfordulhat-e ilyen állapotban a természetben?

Hát mi lehet a darabos mész alapanyaga? Miből készülhetett ez a darabos mész? (*Mészköből.*) Milyen színű a mészkő? (*Fehér*) Sárgás-fehér és egész hegyeket alkot. (Szemléltetés.) Van a mészkőnek egy szép, kristályos fajtája a *márvány*. Mit tesznek a mészkővel, hogy alkalmas legyen a megoltásra? (*Kiégetik.*)

Beszélünk a házépítéssel kapcsolatban a *betonról* is. Vajon miből készül a beton? (*Cementből, kavicsos homokból és vízből.*) Mi több a betonban, cement, vagy homok? (F.) A homok 8 — 10— 12-szer annyi, mint a cement. Mindig attól függ, milyen erős betont akarnak készíteni. Jól is van ez így, hogy cement kell kevesebb, mert a cement drága. Hol készül? Ki tudná miből? Majd elmondom. Egy kemény, meszes agyagféleséget, amelyet úgy hívnak; *márga*, igen magas hőfok mellett kiégetnek, azután porrá őrölnék. (Szemléltetés.) Hazánkban sok helyen gyártanak kitűnő cementet.

Mit gondoltok a betonhoz szükséges *kavicsos-homokot* honnét kapjuk? Sebesvízű folyók, különösen a Duna felső szakaszának mederkotrásánál nyerjük.

Milyen fából készül a tetőszerkezet? (*Fenyőből.*) Miért? (*Könynyű és jól munkálható.*) Az Alföld fája-e a fenyő? Hol található nagy fenyves erdők? Vannak-e most fenyves erdeink? Jól van-e, hogy saját erdeinknek fájáért kell pénzt adnunk? Ugy-e bizony nincs jól. De lesz ez még másképpen is!

Hát aztán mit gondoltok, hogyan kerül le a Kárpátok fája az Alföldre. Kocsi, vasút, hajó hozza-e? (F.) Szegedi fiú könnyen felelne rá, mert látja a Tiszán az egymás mellé illesztett óriási fenyőtörzseket. Hogy nevezünk egy-egy ilyen fenyőtörzsből való alkotmányt? (*Vázolás.*) A *tutaj* a sebes folyású patakok hátán ingyen úszik le a nagy folyókba, azok pedig ingyen szállítják el a folyómenti városokba, ahol fűrésztelepeken gerendákká, deszkákká, lécekké dolgozzák fel azokat.

A ház környezete. — Most már mindenféléről beszélgettünk a házépítéssel kapcsolatban, csak arról nem, ha pénzünk volna, milyen helyre, milyen fekvésben és hogyan építenénk a házunkat. Pedig gyermekeim ez nagyon fontos ám!

(Egy hosszú hullámvonal magaslatára és völgyébe egy-egy apró ház vázolandó.) Péternek és Pálnak is ilyen hepehupás talajú földje volt. Péter az emelkedésre, Pál a laposra építkezett. Mit gondoltok, melyikük cselekedett helyesebben? (A gyermekek a tanító segítségével kifejtik.) Péter helyesebben választotta meg a házhelyet. De most lássuk melyikük házának a *fekvése* volt jobb? Péter úgy építkezett, hogy magas, nagy ablakokat csináltatott és az ablakok keletre, meg délre nyíltak. Pál pedig kicsiny, apró ablakait mind északra és nyugatra fordította, hogy nyáron a lakás jó hűvös maradjon. Gondolta, télen úgy is fűtik a szobát. Nos mit gondoltok, melyikük háza volt jobb fekvésű? (*Találgatások.*) Miért? (*Bővebben kifejtve:*) A nagy ablakon sok világosság és napfény hatol be, amely legbiztosabb pusztítója a bacillusoknak. A

lakás derűs, a jó levegő szükséges a tüdőnek. Kicsiny, északra néző ablak kevés fényt bocsájt be. A szoba homályos, a levegő kevés és romlott. A homályos szobában a piszok kevésbé észrevehető és a szenny a bacillusnak biztos fészke. Tehát ismét csak Péter volt az, aki az építkezésnél helyesebben járt el.

Pál azonban ezt nem akarta belátni. Nagyra volt szobájának a hűvösségével. Azért ki sem padoztatta a szobát. Hogy nyáron majd felöntözi a szoba földjét, besötétíti az ablakot s remek hűvös lesz a szoba, meg aztán a légy sem fogja őt bántani, mert az nem szereti a sötét szobát. Igaza is lett neki, mert nyáron a szobája hűvös és légmentes volt, azonban a levegő olyan dohos, és romlott, hogy mikor egyszer Pál urnál dolgom volt, még a ruhám annyira dohos szagú lett, hogy nem győztem otthon levegőre rakni. Mit gondoltok gyermekek, hogy az ilyen bűzös, romlott levegő hasznára volt-e Pál úr és családja tüdejének? Bizony nem, és nem is csodáltam, hogy a gyermekei sápadtak, fonnyadtak voltak és folyton betegeskedtek.

De legérdekesebb a dologban, hogy Péter nagy ablakos házában a napfény és jó levegő mellett sem volt melegebb a lakás, mint Pálnál, és légy éppen úgy nem volt a szobában, mint Pál urnál. Ki találná ki, hogy miképpen érte el ezt Péter? Kolumbusz tojása az egész! Háza alá pincét építtetett, a pince a fölötte lévő lakást nyáron hűvössé, télen meleggé tette, az ablakokra meg szunyoghálót szegezett, és így légy nem jöhetett a szobába, de levegő annál több.

Befejezés.

Alkalmazás. — Ezek után most már csak azt szeretném tudni, ha egyszer arra kerül a sor, tudnátok-e magatoknak egészséges, barátságos, olcsó lakást építtetetni? (Feleletek.) Ha csakugyan így van, akkor a mai beszélgetésünk nem volt haszon nélkül való s annak idején jusson eszetekbe a tanítóbácsi szava, akivel megbeszéltétek a házépítés minden csínját-bínyját s aki még csak arra akarja figyelmeteket felhívni, hogy a ti drága magyar fajtátokat egy csúnya, veszedelmes kór pusztítja: a *tüdővész*.

A *tüdővész* elhatalmasodásának egyik oka a rossz, egészségtelen lakás. S amikor ti megtanultátok, hogy milyen az egészséges lakás, akkor egyúttal megtanultátok védeni az egészségeteket, hogy erős, bátor magyarokat, egészséges, daliás leventéket teremjen ez a véráztatta föld. Mert ha majd egyszer megadják a jelt az indulásra fel a Kárpátokig, le az Adriáig, akkor a csenevész elhullik és csak a dalia acélos karja hozza vissza nekünk a földi mennyországot!

Tudatosítás. — Egy kissé hosszúra nyúlt beszélgetésünk, de ha otthon mindenről be tudtok számolni és nem feledkeztek meg a hallottakról, akkor ez az idő nem veszett kárba. Ma ismét valamennyivel többet értek, — mert többet tudtok, — mint tegnap és ennek nemcsak ti örülhettek, hanem örülök én és örülnek kedves szüleitek is!

BESZÉDEK—VERSEK

Beszéd az országzászlónál

(Tisztelgés a tanév kezdetén a nemzeti zászló előtt.)

Kedves Gyermekeim!

Isten, király, haza! — Ez a hármás eszmény lebegett minden becsületes magyar hazafi előtt, mióta csak fennáll Szent István birodalma. Istenimádat, királyhűség és hazaszeretet hármás szent erénye jellemezte, emelte a magyart a világ legelső nemzetei közé. Irtózatos, még a Trianonnál is borzasztóbb szerencsétlenség származnék abból, ha ez erények valamelyikének a gyakorlatában meggyengülnénk és a haza megcsonkulását a lélek Trianonja követné!

De erről — hála Istennek, — nincs szó kedves Gyermekeim! Ameddig a haza jövő reménysege, a magyar gyermek, akkora áhitattal lép Isten házába, olyan ájtatosan terjeszti kérését az oltáron trónoló magasságos Uristen elé, amint azt tették ma ti, de teszi veletek mindenkor százezer kis magyar testvéretek, addig Gyermekeim nincs ok a csüggedésre. Addig remélhettek ti, remélhet veletek a magyar nemzet és ez, a sok megpróbáltatáson keresztül ment magyar haza!

Azért is hoztunk el benneteket kedves Gyermekeim az Isten házából egyenesen ide e zászló elé, mert ez a zászló képviselheti szemetekben az egész magyar nemzetet, a megcsonkítatlan Magyarországot, amelynek kicsi részecskéi, apró porszemei vagyunk valamennyien és vagytok ti is kedves Gyermekeim. Ha szent volt a magyar előtt mindenkor a haza, akkor ugyanaz volt előtte a magyar zászló is, amely jelképe, mintegy megtestesítője annak a drága földnek, melyért minden időben milliók áldozták, még pedig szívesen áldozták vértüket azóta, mióta csak magyar járja ezt a földet.

Drága nekünk Fiaim ez a zászló, amelyik büszkén, fennen lobogott, amikor királyi ült Szent István trónján. Büszkén lobogott, mert büszkén hordozták meg elődeitek százszor meg százszor elenséges harcok forgatagában. És ha most az országzászlók a rúd közepéhez simulva várják az idők beteljesedését, várják a jelet Magyarország bölcs és vitéz kormányzójától, majd meglátjátok, hogy milyen diadalmasan szövik az árbóc csucsára mindenütt ez a magyar zászló, hogy vezesse csatáról-csatára, diadalról-diadalra ezután is a haza fiait, vezessen benneteket. És a „magyar név megint szép lesz, méltó régi nagy híréhez“, a haza megint nagy lesz, hatalmas lesz, gondos anyja lesz hű fiainak!

Ezt igéri nektek, ezt igéri minden magyar embernek, kedves gyermekeim a magyar zászló, amely azonban nemcsak igér, hanem figyelmeztet is. Komolyan figyelmezteti azokat, akik körülötte csoportosulnak, akik hittel tekintenek fel hármasszínére! Kedveseim, tudjátok jól, hogy mit jelent a magyar zászló gyönyörű hármasszíne! Tudjátok jól, hogy a piros arra figyelmeztet, a hazát úgy kell szeretni, hogy piros véreket is áldozatul kell hozni, ha arra kerül a sor és a piros szín igéri, hogy a kiontott piros vér piros örömeiket és rózsaszínű boldogságot fog eredményezni.

Felesleges arról is beszélnem, hogy a fehér szín figyelmeztet mindenkit, tiszta lélekkel becsületesen szolgálja a hazát, végezze a kötelességét és akkor a zászló fehér színe boldog, nyugodt életet igér mindenkinek a Kárpátok övezte áldott térségeken.

A zöld színről is hallottátok Gyermekeim, hogy az a reményszíne. Így is van. A zászló zöld színe figyelmeztető, hogy a legborúsabb ég is egyszer kiderül, a legvastagabb felhő mögül is előtör a rügyfakasztó napsugár és igéri, hogy lesz még egyszer tavasz, magyar tavasz Árpád népe számára, csak társuljon a zöldelő reménységgel a kitartó türelem, a magyar tehetséggel, rátermettséggel a kötelességérzet, a kötelesség pontos teljesítése.

Látjátok-e kedves Gyermekeim, hogy mennyi mindenre tanítja a magyar zászló azt, aki olvasni tud róla, aki elolvassa és megérti jelentőségét?! Ti, kedveseim valamennyien magyarok vagytok, jó magyar fiúk, derék magyar lányok! Könnyen megértitek hát a nemzeti zászló nyelvét, azért csupán arra kérek benneteket, hogy most itt, a magyar zászló, a magyar nemzet és a magyar haza szimbóluma előtt kemény fogadást tegyen ajkatok, kemény fogadás verjen gyökeret lelketekben, hogy a hazát lelkiismeretes, becsületos munkával szolgálni, kardotokkal egykor megvédeni akarjátok és azt elhagyni, elárulni nem fogjátok soha, soha!

De gondoljatok e pillanatban azokra a magyar testvérekre is ott a határokon túl, akik csak a szívük felett, csak a lelkükbe zárva hordhatják a drága hármasszínű és vonuljatok el helyettük is, de minden magyar nevében is dacos élniakarással, kemény tisztelgő fejtetéssel és döngő léptekkel a nemzeti zászló, a *mi* zászlónk előtt úgy, hogy kemény fogadástokat meghallja, meghallgassa és minél előbb teljesítse az Isten, a magyarok Istene!

Zányi József.

Hiszünk Atyánk!

Irta : eberhárdi Patkó Olivér.

*Hiszünk Atyánk hiszünk,
Egy nagy Igazságban!
Nem lehet hazánk már
Örökké rabságban.*

*Megbűnhötte bűnét
Ez a nép örökre,
Igaztalan békét
Nem tűrhet jövője.*

*Jönni fog már a nagy
Feltámadás napja,
Revízió nélkül
Sohasem lesz nyugta.*

*Igazságot kérünk
Nagy-Magyarországnak!
Azután majd boldog
Népe lesz hazánknak!*

Országzászló előtt

Mérsékeltén.

Szöveg és dallam : Kováts Károlytól

Or- szág-zászló, ma- gyar-zászló jaj, de hu- san len- ge- dez!

Cso-dá- lat- tal bá- mul- ják meg az i- de- gen em- be- rek:

Mért van min- dig fél- ár- bo- con, mért nem lo- bog vi- dá- man?

Miért is van ő- rő- kös gyász e szo- mo- ru ha- zá- ban?

Drága zászlónk, ne szomorkodj
Ily csüggedten, ily búson!
Mefogadjuk : nemsokára
Büszkén lobogsz a csúcson!
Ha Kézsmárkra, Orsovára,
Pozsonyra, Szeredára
Kitűzzük a régi zászlót
Az ősi szent határra!

Szülők kötelessége a nevelésben

(Szülői értekezlet.)

„Addig hajlítsd a fát, míg fiatal“, — tartja a közmondás. Mi is addig neveljük gyermekeinket, mert hisz csak addig nevelhetjük őket, míg kezeinkben vannak.

Az iskolaév ismét megindult, az apró kis gyermekek elszakdva az othontól hozzánk jönnek. Othon marad az anya, kit legjobban szeretnek. Egyikük, másikuk már megszokta az iskolai légkört. A többi is lassan megbarátkozik azzal a gondolattal, hogy ő sem lehet állandóan anyja, játéka mellett. A gond természetesen most is a szülőkön fekszik, mert bizony sok mindennel fel kell szerelnie a kis apróságot!

Ma azért jöttünk össze, hogy felvilágosítsuk a szülőket, milyen iskolai eszközökre van szüksége a gyermeknek s mennyiben lehetnek segítségére a tanítónak nevelési munkájában.

Mindenekelőtt a tanszerekről lesz szó. Arra kérjük a szülőket, hogy jó minőségű tanszereket vegyenek és ne sajnáljanak néhány filler különbözetet. A nagyobb tanulók már sokszor hallották, hogy magyar gyárimányú tanszereket vegyenek s ez így is történt. Önöknek is megmondjuk ezt. Gazdagítsuk szegény hazánkat, ne dobjunk ki pénzünket külföldi holmiért, mert sok esetben ez sem jobb, mint a hazai. Itt van pl. a „Nem! Nem! Soha!“ ceruza, melynek végén a nemzetiszínek ékeskednek.

A szülők által beszerzendők még: palatábla, palavessző. Álljunk meg itt is! Csekélységnek látszik ugyan, ám mégis fontos. A palavesszőt mindig vizsgálják meg a szülők esténként és ha eltompult volna, hegyezzék ki. Hiszen kis gyermekeink kevésbé értenek ezen kemény íróeszköz kihegyezéséhez. Mi, ebben is segítségére sietünk gyermekeinknek, — reggel palavessző-vizsgát tartunk, de elképzelhetetlen ugyebár kedves szülők, az összes gyermekek palavesszőjét tanítás előtt kihegyezni. Ezzel csak a tanítási időt rövidítenénk meg.

Lássuk a tintát! Sokszor látni, hogy nem jól fog, tehát rossz. Vízet öntöttek bele, avagy gyöngye árú. A toll, amellyel írunk, is egyike a legfontosabb iskolai eszközöknek. Nem mindegy, hogy hegyes, vagy vágotthegyű tollal írunk-e. Egyöntetűség céljából a megfelelő utasítást a gyerekek az iskolában megkapják.

Nélkülözhetetlen természetesen a könyv. Minden évben kérjük a szülőket, hogy mindegyik gyermeket lássák el könyvvel, még pedig jó, nem elhasznált, hiányos könyvekkel. Mi is rendelkezünk a könyvtárban kiadható könyvekkel, de aki csak teheti vegyen újakat, ez legalább megmarad neki és később is használhatja.

A tanszerek beszerzésén kívül még sok-sok kötelessége van a szülőnek. Az újdonsült diákot reggel elkészíteni, ami ugyan-csak nem kis munka. Rászoktatni a reggeli imádkozásra, a rendes

mosdásra, — ami nem egy gyereknek szerez keserves perceket s a szülőnek meg türelem próbát. Később, a tanév folyamán kötelességünk megkérdezni, elvégezte-e írásbeli feladatait, megtanulta-e leckejét? De ne csak kérdezzük, mert a gyermek könnyen kibúvik egy „igen“ felelettel. hanem győződjünk meg róla. Feladatot úgyszólván napról-napra kapnak, tehát nem mondhatja senki azt: „nincs semmi lecke.“

Az iskolai rendhez tartozik az is, hogy mindenüket magukkal hozzák, Mi a teendő? Hozzászoktatni, hogy táskáját minden alkalommal megvizsgálja, mindent beletegyen már este lefekvés előtt. Így rendre szoktatjuk, az esetleges hanyagságot pedig büntessük meg azzal, hogy nem szabad neki a többiek játékában résztvennie. Ezek után nem történhetik meg az, hogy sírva vallja be, a füzetét otthon felejtette s éppen ebben volt a feladat!

Igen sok egyéb, nevelési mozzanat hárul a szülőre. Mielőtt a gyerek az iskolába megy, kívánja meg a szülő, hogy tőle illedelmesen köszönjön. Ellenőrizze ezt az úton is. A felnőttek meg vizsgolt fogadják el a köszönést, mert ellenkező esetben a gyermek nem tudja mért kell ezt tennie, miért tanítják ezt az iskolában és otthon.

A gyermek az iskolában a mi nevelésünk alatt van, mi az anyát helyettesítjük. És az iskola jó anya. Erről azonban majd máskor beszélgetünk, most csak nézzük a szülő munkáját tovább. Amikor a gyermek az iskolából hazaérkezik, szintén követeljük meg a köszönést. Hogy ne legyen hanyag gyermekünk, szoktasuk hozzá, hogy iskolatáskáját hazajövet mindig a rendes, megszokott helyére tegye és ne vegye rögtön nyakába az utcát. Egy kis akaraterő kell és gyermekünk olyan katonás rendet tanul, ami neki a javára szolgál, nekünk pedig örömet és megelégedést szerez. Kívánjuk meg a tanítás utáni uzsonnájának elfogyasztása után leckejének rögtön elvégzését. Utána természetesen el nem maradhat a játék, aminek bizony a gyermek kedélyvilágára igen nagy befolyása van. Jó a gyermeket foglalkoztatni is és különösen örül, ha egy-egy rábizott munka rendes elvégzése után a kellő dicséretet is megkapja. A foglalkoztatás sokoldalú lehet, a legcsekélyebb munka is leköti, szívesen cselekszi, mikor látja, hogy kedvesen fogadják szorgoskodását.

A neveléshez tartozik megkövetelni, hogy gyermekünk ne szaladgáljon, csatangoljon késő este az utcán. Legjobb, ha pontos időt szabunk nekik a hazatérésre s annak megtartását mindenkor szigorúan megköveteljük.

Jó, ha a gyermeket néha bevesszük a társaságunkba. Este, mikor a család együtt van meséltesük, hogy miről tanultak, mit mesélt a tanítóbácsi? Mondja el az iskolában hallottakat! Házi feladatainak elvégzésénél felügyeletet gyakoroljunk, esetleg vezessük őket rá, ha valamit nem értenek. De ez ne jelentse azt, hogy helyettük el is végezzük! Az olvasásnál, habár talán kellemetlen is a háziaknak, a hangos olvasást követeljük meg. Fontos ez nem-

csak azért, mert ezt a tanító követeli, hanem azért is, mert ez többféle érzékszervezet foglalkoztat és másrészt hozzá szokik a tiszta kiejtéshez. Ne felejtsük el a kézmosást sem, ha máskor nem, úgy legalább evés előtt.

A lepihenés következik. A napi munkánkat elvégezve, tanulási eszközeiket, játékaikat, ruhájukat rakják rendbe, végezzék el esti imájukat s kedveseitől elbúcsúzva térjenek nyugovóra.

Kedves Szülők! Mindezt, amit hallottak, bevezetni, a gyermekkel megkedveltetni nem könnyű. Ehhez sok türelem és kitartás kell. Egykor azonban büszkéek lehetnek a jólnevelt gyermekeikre, mert a jól végzett munkának jó eredménye nem maradhat el.

A kis tanuló

(Szülői értekezletre)

Irtá: TÓTH ISTVÁN.

Kis tipegő gyermek voltam nem rég,
A könyvekben én csak a képet kerestem.
A betűkből mit sem értettem még,
Hogy beszélni tudnak, de hogy is sejtettem.

Majd sorsom az iskolába hozott,
Itt az ábécével oly sokat harcoltam,
Jó tanítóm, de sokat tanított,
Míg a nevemet is szépen lekarcoltam.

Irok pár sort! Istenhez levelet.
A cím az lesz rajta: Fényes mennyrországba!
Bélyeg helyett, csókot lehelek rá,
S egy angyalka viszi repülve hozzája.

Jó Istentől azt kérem én benne,
Segítse azokat, kik engem nevelnek.
Jó szüleim s jóságos tanítóm,
Akiket szeretek s kik engem szeretnek.

Kartárs-búcsuztató

Irta: JUHÁSZ LAJOS.

Kedves Barátom!

Téged, kit a Gondviselés keze s feletteseid elismerő, jóakarata új állomásra hívott el: engeddd meg, hogy az elindulás pillanatában örömteli szívvel búcsuzva útrakész értékeid mellé, nem annyira útravalóul, mint emlékezésül még egy kis tarisznyát akasszunk.

Boldogság, bizalom, reménység s nem haragszol meg érte, egy kis jóakarató biztatás is van benne.

Boldogság, mert szeretünk téged és a te sikered, a te örököd a mi boldogságunk is, hisz testvérek, kartársak vagyunk.

Bizalom, mely mindig csak nő, erősödik s a munkához lendületet, kitartást ad. Mert, habár a jól végzett munkának a lelki nyugalom a jutalma, biztatója munkálkodásunknak a biztos tudat, hogy helyesen választottuk az utat amelyen járunk, amelyet taposunk.

Bizalom, hogy akit büntet a hatalom, meg is érdemelte; és ime a jutalom, a siker érdemesre szállott.

Menj kedves barátunk s ha majd eljutottál új munkakörödbe, verj erős gyökeret s izmos ágak felett hajtások nőjjenek, mint a jó gyümölcsfa, melyet gondos kertész állított helyére. Nyíljanak ki lelked illatos virágai, hozz termést, s legyen a termés nemes, érett gyümölcs. Hullajtsd másnak bőven lelki felüdítésére és közös hasznára.

Vagy légy te a kertész. Talaj van mindenütt. Egyik jobb, a másik bizony szikes, kemény. Úgy első látásra nem is nagy a remény, hogy eredményt érhetsz. De a kertész érdeme akkor lesz nagy, ha röget törve meg is küzd vele. Irtsad a bozótot, vágj utat benne és a keresztúton ragyogjon fel Urunk dicsőült keresztje.

Tudom, mestere vagy a harmóniának. Tele van a lelked, a szíved zenével. Vidám öröm ha ér, vagy ha nehéz bánat szívedben született hangok áradata visz egy szebb, egy jobb világba.

Tudod, minden ember lelke hangszer. A szív a metronom, amelyik a taktust veri, míg a lélek adja a zenét hozzája. Gyűjtsd egybe azokat, állítsd be a szívet, hogy úgy verjen, dobogjon, ahogyan a tied.

Búcsuzóul csak szívünk dobbanását, csak lélekből fakadó jókivánságainkat adhatjuk neked. Nehéz lesz kedves és tisztelt egyéniségedet, barátságodat nélkülöznünk. Ha távozásoddal úrt hagysz magad után, bánatunkat csak az a tudat enyhíti, hogy tagja maradsz annak a nagy családnak, amelyhez valamennyien tartozunk, tagja maradsz a magyar tanítói karnak, annak a tanítói rendnek, amelynek tagjai előtt — működjenek bár az Alföld tanyaházai, vagy a városok palotái között, — egyetlen cél lebeg: a nemzetnevelés és a nemzeti integritás.

Amikor most utoljára szorítunk veled kezét, mi — a te munkatársaid, — nyugodt lélekkel tanúsítjuk, hogy a nemzetnevelés és nemzeti gondolat hű munkása voltál, a rád bízott lelki értékeknek hű sáfárja és búcsuzóul azt kívánjuk neked, hogy továbbra is olyan sikeresen felelj meg a magadra vállalt feladatnak, mint tetted az eddigi munkakörödben.

Isten vezéreljen utadra, áldása kísérjen Téged és egész Családotat!

MESEDÉLUTÁN

A fehér ló meséje

Irta: ZIMÁNYI ERNŐ

Egyszer volt, hol nem volt, a füstoszlopos Pesten túl volt egy akáclombos város. Élt abban egy szőke kisfiú. Már akkor is élt, játszott és mesét hallgatott, mikor még vén akácfák álltak a város főutcáján is. Mert nem sokkal később kidöntötték az öreg fákat. Fejsze tépte föl a jószagú gyökereket. Csákány vágott a fagyott földbe. Gólyakörömkét nem fürtözött több tavasszal a sok vén akác. Rendezték a főutcat.

— De sajnálom szegény fákat édesanyám!

Még kisfiúnak számított Imre, amikor nemsokára négy sor hársfát ültettek el kifizetett zsinórok mellett a kidöntött fák helyén.

— Megnőnek ezek veled! — mondta az apja.

Imre, a szőke kis fiú, egész nap az ablakban könyökölt. Leste, figyelte a változó képet. Jól ismerte már a dolgozó munkásokat. Szerette a sürgés-forgást. Kicsi lelke mégis meggyászolta a sárban fekvő derék-fákat. De nem sokáig búslakodhatott rajta, elvitték a tönköket és a karcsú hársfacsemeték sudáran léptek az akácok örökébe.

— Ezek az én testvéreim . . .

Amúgy se szentelhetett sok időt a kibámulásra, mert neki magának is volt kertje a telkük végében, az öreg eper, meg a barackfa között. Azzal is kellett már törődni. Tavasz volt már, ki-bújt a kékliliom bimbója.

I.

Imre, kicsi fiú volt még, iskolába se járt, de ahogy anyjától látta, a neki szánt földdarabkán, elkezdett ő is kertészkedni. Tisztelettudóan állt anyja elé, hol egy tő borostyánt, hol télizöldet, hol kékliliomot kért el halk szóval:

— Tessék nekem adni . . .

Szépen megköszönte, amit kapott s vidám szökdeléssel fu-

tott ki a kert végébe elültetni azt. Meglocsolta gonddal, tenyerében hordva a vizet, a kert közepén álló vízvezetéki csapról. Volt ugyan nagy locsolójuk is, de azt összesározni nem volt szabad.

Meg ne lássam, hogy hozzányúlsz . . .

A négy gyermeklépés hosszú és két kisugrásnyi széles kertben így lassanként összegyűlt minden: vadszőlő, őszirózsa, tulipán, ibolya, gyönyörűséges összevisszaságban. A kis kasban odahordott fekete kerü kövek kerítették körül. Csodálatos színben játszó téglák voltak ezek, melyeket anyja szekérszámra, olcsón vett a városszéli téglagyárból. A sikertelen, összevisszagörbült téglákat a bennük lévő anyagok a tűzben megolvadva különös, üvegszerű mázzal vonták be. Ilyeneket is kért Imre, annyit, amennyi a kert körülkerítésére elég volt.

— Még kettő hiányzik, csak azt a kettőt tessék . . .

De sohasem elégedett meg a napi eredménnyel. Pedig szép volt már a kertje. Nem volt abban egy száraz levél, mégis mindig új, meg új dolgon törte a fejét.

Egyszer a csöpp kert közepére tavat épített. Fenekét, oldalát kitéglázta, a réseket betapasztotta sajátkezűleg. Várt egy napot, míg kiszáradt, azután vizet hozott belé. Eleinte elszökött a víz. Majdnem sírva fakadt miatta, de később már megállt, telt, dagadt a tó. A hullámok a parti téglákat nyaldosták; felujjongott:

— Sikerült, apa, sikerült . . .

— Hát mekkora volt ez a tó, hogy hullámozott is?

Kicsi volt, mint egy virágos paraszttál. Ha Imre beleült volna, minden vizet kiszorított volna belőle. De nem tette. Neki így is elég nagy volt és gyönyörködve nézegette napestig. Mindenféle víziállatokat hordott belé s annak örült módfelett, ha reggelenként a partján békát pillantott meg. Sőt egyszer a borostyán és örökzöld dúsanhajó indáira leveli-béka telepedett. Zölden és kecsesen hunyorgott, bizonyosan a víz fölött száildogáló muslincákat leste.

— Szerbusz komám, új lakóm, Isten hozott!

Pénteki ebédre apró halakat hoztak a piacról. Imre ugrált, toporzékolt örömeiben. A legkisebbet kiszemelte, hogy majd elkéri. Símogató kezével már bújt is az anyjához, de öröme szertehullt, mint a hervadt pipacs-csokor.

— Ugyan eredj innen, nem adom, csak kínoznád! Paprikásnak való ez, nem a te pocsoládába!

Imre próbált szepegő hangon védekezni, hogy ő bizony a zöldbékát se bántotta, — nem használt. Szomorúan szegett fejfel ment ki a kis kertjébe. A zöldbéka brekegni kezdett éppen, tán esőt érzett?! Könnyesőt, vagy csak a kis fiút akarta vigasztalni? De Imre nem sirt! Leült egy kiálló nagyobb kőre, fejét térdére támasztotta — s lassan elcsendesedett a szíve. Majd azon gondolkozott:

— Mit kellene csinálni valami érdekeset!?

A nyári csendben aranyos hátú legyek muzsikáltak körülötte s a mályva kesernyés illata a kis kertig ért. Hirtelen felugrott. Be-

szaladt a kisudvarra: apró léceket kereset, de alig fogott munkába, ebédelni hívták.

— Igen megyek mindjárt . . .

Hozzá volt szokva, hogy nem szabad ellenkezni, sietett leülni a helyére. Alig várta, hogy felállhasson. Egész délután dolgozott, faragott, gyúrt, festett. Hangját se lehetett hallani egész estig.

— Ebből lesz már valami! . . .

Lécekből apró tutajt eszkábált össze, majd agyagos sárból 4—5 apró tengerészt formált. Kicsit megszáritotta a napon s befestette a matrózokat. Kezükbé apró evezőket dugott s ráültette mindannyiukat a tutajra.

— Csodálkoztok, hogy Imre pöttömnyi ember léttére már ilyen ügyes volt?

Bizony, sápadt kis keze addig babrált, kis késsel addig símogott az agyagon, míg minden szépen kialakult. Arc, láb, kéz, hosszúnadrág, matrőzgallér és mikor egy elkészült, könnyű volt már a többit ahhoz szabni. Igaz, hogy Imre testvérei is valamennyien ügyeskezőek voltak. A szobákban berámázott képeket dicsérettek a látogatók. Apja is gyönyörű iskolai rajzokat őrzött, anyai nagyapja pedig — úgy mondják, — messze földön híres szücsmester volt, ki a vásárokra vitt subákra és ködmönökre olyan káprázató virágokat hímezett, hogy a király is megbámulta volna. De már az régen volt!

Igy érthető, hogy Imre nagy becsben tartotta aznapi alkotását. Megmutatta ugyan nagyobb testvéreinek, de nem dugta el, kint hagyta éjszakára a tutajjal együtt, hadd evezzenek a tengerészek!

— De megjárta!

Másnap reggel, ahogy mezítláb kiment a kertjéhez, meglepetve látta, a tengerészek közül már csak egy szorongatja az evezőlapátot.

— Hüjj, a mindenit!

A többi létezését már csak egy-egy sötétkék sárcsomó jelezte. Nagy harmat volt-e az éjjel, vagy a deszkaléceken átszivárgó víz omlasztotta össze a dicső alakokat? Ki tudja? Imre nem is kutatta sokáig. Összegyúrta az ötnék való sarat és formázott belőlük egyetlen nagy matrőzt. Jól kiszáritotta, kifestette, kezébe nagy evezőcsákyát faragott — és ezután éjszakára mindig bevitte az egyik ablakba.

— Szolgálni fogsz barátom!

De ez se soká élt. Mintha megunta volna az egyedüli életet, egy nap lebukfencezett a földre. A tutaj a kis udvarra került és Imre megint törte a fejét:

— Mit csináljak?

Most már párosan: nénikét és bácsikát mintázott, színesen kifestette, valahonnan fényező-olajat is szerzett, bekente s a kis-

kertben utakat vágott. Azon sétált párosan a nénike és a csizmás bácsika békében.

Ezek a munkák hatottak ki Imre későbbi életére is, mert szobrász lett, de olyan sok ügyön-bajon, hányt-vetett életen keresztül, hogy azt elmondani hosszadalmas lenne, azért csak siessünk vissza Imriske kis kertjébe. Vajjon mit csinál most?

II.

A keményre száradt emberpár is eltört, elporlott. Új tervet sző a szőke kis fiú nagy igyekezettel. Istállót épít az őszirózsa bokrok alatt s eléje már odahelyezte a kis fehér lovat.

— Na cocó, ez lesz a helyed!

A nyári vásárból, István király napján, vásárfiába hozta neki fényes-csizmás rokona. Fehér porcellánból volt a kis csikó. Csak a sörényén és a csomórakötött farkán csillámlott szürke máz. Ez nem ázott el soha! Ha egy kicsit sáros lett, odatartotta a kerti csap alá. Megfürdött a fehér ló s csillámlott újra, mint mesebeli táltos. Fejét büszkén leszegette, táncos lábát kényesen emelte, mint valami kisasszony:

— Jaj nagyon szép egy ilyen kis cocó!

A kis kertnek új lakója, a büszke fehér ló, mint a megleste-sült álom állt a zöld levelek sátra alatt. Késő őszig kint maradt és semmi baja se történt. Mire az őszirózsa vörös kis virágait kidobálta, mire a vadszőlő levelei pirosra váltak s megérlette sötét-kék bogyóját — Imre már palatáblával járt iskolába, — és az „ú“ betűt irogatta csikorgó palavesszővel.

— Úr, úri, rút...

Azontúl fergetegesen telt az idő. Egyik év a másik után. Játszani alig jutott idő. A kiskert elvadult. A tó köveit moha lepte be. A zöld béka nem talált vissza. Imre megelégedett, ha felásta késsel a kertet, ügyelve, hogy rügyet gyökeret, gumót, vagy virághagymát meg ne sértsen. Megelégedett azzal, ha a száraz leveleket kiszedegette és a kis lovat tavasszal kiállította régi helyére. Őszig az ott is maradhatott, nem bántotta senki, el nem futott csattogó patkókkal. A nyár rajzolgatással, festegetéssel telt és egy-kettőre újra jött az ősz. Imre megint ment-ment iskolába.

— Tanulnod kell, ha vinni akarod valamire!

Egyszer aztán a mesék elfogytak. Komoly mesét tanult. Könnyezettő hosszú mesét, amit úgy hívnak, hogy: *történelem*.

— De csodálatos is az!

Lépten-nyomon ismerőst talált a mesében: a *fehér ló* itt is, ott is felbukkant a csodák szemhatárán.

— Az én lovam...

Ilyenkor, esős délutánokon a fehér kis lovat, a porcellán csikót maga elé tette és simogatta síkos, zománcos hátát s közben tanult.

A régi vallás széttárt karú táltosai fehér lovat áldoztak, ha jól végződött a harc... Árpád fehér lovon lovagolt a nyilazó, or-

szágszerző sereg nyomában. A torzonborz szláv királynak búfelejtől felkantározott fehér lovat küldött:

— Mehetsz rajta, amerre látsz, ez itt már a mi hazánk!

Azután tovább. Óh a fehér ló sokszor tünt elő csillogó fehérén, mint a varázslat. Később is, mikor már Koppány bőre várfokon száradt s a varkocsbafont fejek szépen meghajoltak újfajta, költárok előtt, később a magyar vérű királyok korában is sokszor felbukant még a fehér ló az ősi mesében. De már ritkábban.

Diák lett Imre s a gimnázium falán tarka történeti képeket látott sorjában. István, az államalkotó, László, a baltás, Béla, a letiport ország újjáemelője, mind ott valának. Lajos, az olaszvérű, a nagyon megaldott Mátyás: Bécs megalázója. S az a másik Lajos, kit fehér lova lökött a Csele vérhabos vizébe. Mind ott élték már Imre képzeletében a Habsburgok és az erdélyi fejedelmek, de különösen Thököly meg mostohafia a nagy Rákóczi.

— Onódra érkezöben...

Fehér lovon zord kurucok előtt látta érkezni a fejedelmet s mindez oly közelinek, olyan ismerősnek tetszett neki, mintha gyermekálmáiban már látta volna.

Aztán megint eltűnt a fehér ló. Kossuth gyalog járt, meg vonaton, csak mintha Görgői ült volna szürke lovon. Ferenc József is megöszült, meghalt. Károly koronázási képe is elveszett. Csak keserves, mindent pusztító évek nehéz járná után tünt fel még egyszer Magyarország szívében a fehér ló alakja. Fejét büszkén leszegette, táncos lábát kényesen szedte, mint Imre fehér porcellán lova — *Horthy Miklós ült rajta*. De akkorra már bajszos ember lett Imréből.

— Múlik az idő...

Hanem a talizmán, a régi vásárfia: a fehér porcellán lovacska — elveszett! Elmaradt mellőle valahogy. Mint ahogy a történelem kódében is el-eltűnt szemünk elől jó időre. Sokáig törte is a fejét, hová tűnhetett, hová tehetette. Eltört vagy elajándékozta?

— Egyik se!

Nem! A nagy háború után, mikor minden megváltozott: Imréék is eladták a házat. Hirtelen történt, mint a villámcsapás után éledők kábultan költöztek. Imre megfeszített erővel segített. Mindenütt ott volt, hogy özvegy édesanyját kimélje a gondtól. Akkor maradt ott a kis kertben a fehér ló. Ott maradt a régi ház öreg földjén. Ott az eperfa és barackfa közt fekvő gyerekkori kis kertben. Benőtte a borostyán, a télizöld, meg a gaz.

Csak így lehet: elfelejtette elhozni onnan.

— De kár érte!!!

GYERMEK-SZINPAD

Tábortűznél

Irta : Kutasi Ödön.

Személyek :

2 cserkész, 5 kislefű, Nimród, András, Karcsi, Barsi Péter.

Szín : Tábortűz a szabadban.

1. jelenet.

2 cserkész, 5 kislefű.

A tábortűznél körben ülnek : 1-ső cserkész, 5 kislefű, 2-ik cserkész.

1.cserkész: Réges-régen, alahol a Meotisz-tó partján élt egy híres vadász. Nimród volt a neve. A tó környékét hatalmas füves terület szegélyezte. Itt élt családjával és népével a nagy vadász. Mindenki csodálta ügyességét, mert senki sem tudta úgy űzni és olyan biztosan elejteni a vadat, mint Nimród. Ezt az ügyességét örökölte két fia : Humor és Magyar.

1. kislefű: Azok is tudtak vadászni ?

2.cserkész: Bizony, hogy tudtak. Már gyermekkorukban lóról nyilaztak. Még hozzá szörén ülték meg a lovat.

2. kislefű: És nem vetette le őket a ló ?

2.cserkész: Ha levetette őket, hát újra felültek rá. Nem féltek azok. A legszilájabbb lovat is bátran megülték.

3. kislefű: Azt mondtad cserkésztestvér, hogy Nimród egyik fiát Magyarnek kivták.

1.cserkész. Úgy van! A monda szerint ennek a Magyarnek ivadékai a mi népünk, a magyar nép.

4. kislefű: És még ma is vannak a magyarok között ilyen híres vadászok ?

2.cserkész: Vannak! De ma nem vadászatból élünk, mint akkor régen. A vadászat ma csak hasznos és kellemes időtöltés, nem pedig élethivatás.

5. kislefű: Mégis az apródmese Nimródról szól.

1.cserkész: Arról bizony, a kis Nimródról, aki az erdő nagy csendjében nőtt fel. Ott lett belőle bátor, igaz szavú és szerető szívű magyar fiú. A kis erdészfű nem félt a veszélytől. Okos eszével mindig megtalálta az utat, melyen győzni tudott.

1. kislefű: Ha a kis Nimród olyan bátor fiú volt, hogy nem ijedt meg a veszedelemtől, akkor a szive és kemény lehetett.

2.cserkész: Tévedsz testvérem! A kis Nimród nagyon is jószívű volt. Soha sem ismerte a bosszúállást. Mindig igazat mondott, hát szembenézett akárkivel. Ha segíteni kellett

ő volt az első, aki segített. Még az állatokat, madarakat is úgy szerette, mint a barátait.

2. kisiú: Csodálatos gyerek lehetett az a kis Nimród.

1.cserkész: Nem volt más ő sem, mint ti, csak Nimród uralkodott önmagán.

3. kisiú: Ezt akarjuk mi is!

2.cserkész: Nagy dologra vállalkoztatok. De ha ezt a parancsot megtartjátok, ti is hasonlóak lesztek Nimródhoz.

Kisfiúk: Megtartjuk!

1.cserkész: Próbára szeretnék benneteket tenni, hogy adott alkalmalmmal ígéretek betartanátok-e?

Kisfiúk: (Lelkesülten.) Várjuk a próbát!

1.cserkész: Most nem cselekedetben kérem tőletek a próbát. Egy történetet mondok el. Mindenki néhány szóval válaszol, mit tenne ez esetben.

Kisfiúk: Halljuk!

1.cserkész: A szomszéd faluban élt egy nagy fiú. Ez nem dolgozott, hanem gyümölcsöt, szőlőt lopott a kertekből. A kisebb gyerekeket verte. Különösen egy kis pupos fiút szeretett üldözni. Hogyan térítenétek Jó útra? Egyenkint feleljetek.

1. kisiú: A lopásért a csendőröknél jelenteném.

2. kisiú: Én a gazdának mondanám meg.

3. kisiú: Kilesném és kövel ütném meg, hogy a kisebbet ne bántsa.

4. kisiú: Összebeszelnék társaimmal, letepernénk és jól elvernénk.

5. kisiú: Én imádkoznék érte, hogy megjavuljon.

2.cserkész: Te a legnemesebbet cselekednéd. Dicséretet is érdemelsz, mert jó a szive.

1.cserkész: Egy kivételével mind bosszút állnátok. Ez pedig nem helyes dolog. Nézzétek fiúk, ne gondolkozzunk mi ezen. Hívjuk meg segítségül Nimródot, majd ő megadja a választ. Vonuljunk félre s én a bűvös cserkészsípjal idézem a kis erdei fiút, Nimródot és társait.

(A függöny mellé húzódnak).

1. cserkész: (A sipjába fúj).

II. J e l e n e t.

Előbbieik. Nimród, András, Karcsi, Barsi Péter.

Nimród, András, Karcsi: (Lopakodva jönnek és a színpad másik oldalán a függöny mellé húzódnak).

Nimród: (halkan). Erre fog jönni Barsi Péter?

András: (halkan). Ebben az időtájban szokott a szőlőbe lopakodni és itt jár el.

Nimród: Csak elülről menjünk rá, hátulról nem szabad megtámadni. Az gyáva dolog.

Péter: (Lopakodva, tekintetve jön az egyik sarok felől),

András: (Suttogva). Ő az!

Nimród: (Fölugrik). Utánam!... (Péter elé lép).

András és Kacsi: } (Szintén úgy tesznek).

Nimród: Most megvagy te szőlőtolvaj, te gyerekkínzó!

Péter: Félre az utamból, te tücsök!... (Elkapja Nimród karját.)

Nimród: (Öklével mellbevágja Pétert).

András és Kacsi: } (Rávetik magukat Péterre).

(D u l a k o d á s).

Kacsi: (Elrántja Péter lábát).

Nimród: Elő a zsineget!

András: (Előveszi a zsineget és megkötözik Pétert).

Péter: Hát ez micsoda dolog? Mit akartok velem?...

Kacsi: Sok mindent akarhatnánk. Például idehívhatjuk a csőszet, az majd kivallat.

Péter: (Szelídebben). Ugyan ne bolondozzatok. Az hitványság volna.

Nimród: Hitványság volna és nem is tesszük. Mi csak beszélni akarunk veled. Azt akarjuk, hogy te se tégy olyat, ami hitványság. Most a kezünkben vagy, meg is verhetnénk, fel is adhatnánk a csősznek, de nem tesszük.

Péter: Hát akkor meg mit akartok?

Nimród: Jót akarunk. Azt akarjuk, hogy az ilyen erős fiú, mint te, jóra használja az erejét és hogy ne kínozd pupos Jóskát, meg ne lopdoss szőlőt, mint tolvaj, hanem...

Péter: Hanem bizony talán töletek kérjek engedelmet, hogy mit szabad csinálnom?

Nimród: Nem, hanem légy inkább hős!... Mindenki szeretne a faluban és nagy dicsőségedre volna. Látod, most is egy görény jár a falu körül, senki se tudja megfogni. Ha én neked volnék, inkább azután járnék. Az hőstett volna.

Kacsi: És mi is segítenék neked,

András: És én nem szólok a csősznek, hogy te voltál az. De persze, ezentúl bánts a másét.

Péter: Vegyétek le rólam ezt a madzagot. Furcsa kis tücskök vagytok. Az is jó lesz, ha nem szóltok a csősznek.

Kacsi: (Leoldja a kötelet).

Nimród: De ugy-e megígéred?

Péter: (Feláll). Majd meglátom... Hanem a görénnyel csak-ugyan elbánok. Megmutatom, hogy én is tudok valamit!

Cserkészek, } (Előugranak.) Hip-hip, hurrá!...

kisfiúk: } Éljen Nimród!

Mind: Éljen! (A táborító köré sorakoznak).

Nimród, Péter: (Kezet fognak).

Péter: Köszönöm fiúk!...

1 cserkész: Zengjen a dal!...

Mind: (Cserkésznótákat énekelnek. Utána tisztelgnek.)

(Függöny le.)

A fecskékhez

Irta: SZOTYORI ISTVÁN.

*Megnőttek a kicsi fecskék
Fészküket körül repdesték,
Elszálltak boldogan messze . . .
Lombos fára . . . ház eresze.
Megpihenve csicseregnek
Örvendezve az életnek.*

*Kedves, ifjú fecske madár
Reád csak a boldogság vár.
Elrepülhetsz te bárhova,
Sorsod nem mostoha soha,
Mindenütt jól érzed magad,*

*Meleg szív, kitárt kar fogad!
Átrepülhetsz hegyen-völgyön
Az életed mindig öröm.
Nincs számodra országhatár,
Ahol reád rabbilincs vár,
Hol az irigyek kitépnék
Madárszárnyad ékességét.*

*Piciny csőröd cirpel, dalol
Szeretetről, boldogságról.
Bárhova is visz a vágyad,
Mindig kerül dalostársad.
Van ki szeret, aki ápol,
S nem számúznak a hazádból.*

*Jó is neked fecske madár,
Előtted a szabad határ!
Rablánc s bilincs, a mi részünk,
Száz sebből is hull a vérünk.
Halott szívünk mikor éled?
Mikor ér a rabság véget?*

Az első cigaretta

(Magánjelenet.)

Irta: GYUTAY ISTVÁN.

Úgy történt, hogy valakitől 20 fillért kaptam. Először arra gondoltam, hogy báblovat veszek rajta, de azután valami a tilos felé hajtott. Gondolkodtam, mivel lephetném meg a világot. Valami naggyal, hogy beszéljenek rólam az emberek. Igen, a felnőttek, nem is a gyermekek . . .

Azután meg arra gondoltam, hogy puskát veszek . . . Csak olyant, amelyik kavics-golyóbist hajigál. Milyen jó lesz megcélozni a szomszéd ablakát és egy kicsit vissza-adni a kölcsönt a minapi hátbaverésért. Pedig akkor sem én voltam a bűnös, hanem az almáfa, miért termett olyan szép halványpiros gyümölcsöt . . .

De nem inkább, zsebbevaló kést veszek. Édesanyám úgyis mindig per-patvarkodik velem azért, hogy kabátomról úgy tépem le a gombot, hogy lyuk marad a helyén. Nos, ezentúl nem lesz panasz, késsel metszem le!

Azután mást gondoltam. Órát veszek. Töprengtem. Nem, nem lesz jó! Mert akkor igazán helye lesz a rendreutasításnak, ha az apám által szabott időben haza nem jövök. Igen, mert az óra mutatja az időt. . . Az óráról jut eszembe, hogy milyen sokszor volt találkozása hátamnak a görcsös somfabottal. Nem is veszek órát! Hát akkor mit? Számiáltam: ekét, boronát, talyigát. . . Nem, inkább: ökröt, lovat, szamarat. . . Nem, hanem: autót, gőzekét, puska-port. . . Hm, nem is lenne rossz, felrobbantani a másik szomszédot is. . . Folyton árulkodik reám, hogy így, hogy úgy. . . Tovább gondolkodtam. De most már eredményesen. Cigaretta! Hogyis, hogy nem jutott eszembe! Arcom felragyogott s megjelent előttem a vékony, papírhengerbe bujtatott illatos valami, amit úgy neveznek, hogy dohány. És lelki szemeimmel már láttam is a karikázó füstöt.

Voltak ugyan aggályaim. Hátha megtudják és én ellentétbe kerülök ismételten és újból a jónevelést célzó bottal. Kicsit megdöbbenem, de azután így bíztattam magamat:

— A férfi, legyen férfi!

Határoztam. Cigaretát veszek. Lopva, titkon elmentem a boltba és, . . . és megvettem a cigaretát. Csak egyet. . . Azután rágyujtottam. Úgy, mint a felnőttektől láttam. Szívtam, szippantottam. . . A füst szállt, keringett. A levegőben is, a torkomban is. . . Köhögtem. Először egyet, kettőt. . . Azután többet. . . Végre valószínűségi köhögési roham rázott meg. Szemem könnyezett. . . De csak szívtam. Bíztatgattam magamat:

— A férfi, legyen férfi!

Azután megint szippantottam párat. Öklömmel elmorzsoltam arcomról a kibuggyanó könnyeket. . . A füst pedig mart tovább,

a nyelvemet is, a szememet is. Újra szippantottam. Nem, azért sem üt földhöz a cigaretta! Ismét szippantok. Csak azért is! A közepe felé jártam.

— Hej, messze a vége, — sóhajtottam. De ha már pénzt adtam érte, hát ne vesszen kárba, — gondoltam és szívtam tovább.

De nem fűzhettem tovább gondolataimat. Az agyam felmondta a szolgálatot. Valami kóválygott előttem, mintha a ház, a szoba, a butorok „tótágast“ állottak volna. Mintha megmozdult volna az egész világ és körhintázott volna velem.

Csak néztem magam elé tompán, bambán... A cigaretta égő vége, mint gunyolódó, röhögő tüzes szem meredt felém.

— Nos, te híres!...

De mit bántam én! Eldobtam. Késő volt... A szívem erősen kalapált, a gyomor táján pedig láthatatlan kezek gyurtak-martak... Már nem is láttam, hogy a füstölgő cigaretta tovább röhög rajtam... .

Nem tudom mi történt tovább... Úgy láttam, hogy egy megvadult bika rohan felém. Orrából gözt fú, a szeme tüzesen szikrázik... Rohan, . . . rohan, . . . jaj, . . . már itt van. . . Szarvait öklelésre emeli, . . . lábaival toporzékol, . . . felrugja a port, . . . jaj, . . . most. . . Nyelvem hirtelen feloldódott és számból kibuggyant a hang:

— Segítség! . . . A bika . . . Segítség! . . .

És mindez nem volt igaz. . . Csak a cigaretta tüzes vége meredt felém és füstölgött.

De a java még hátra volt. Megint két tüzes szem rohant felém. Egy tarajos fejű, szárnyas mesebeli szörnyeteg öltögette felém nyelvét. Torkából lángnyelveket lövelt s szinte éreztem mint perzseli arcomat. . . Irtózatos fogai csattogtak s és már-már úgy volt, hogy szobástól együtt elnyel. . .

Kiszáradt torkomból, mintha csak a túlvilágból jönne, felsírt a kiáltás:

— Jaj, . . . a sárkány! . . . A sárkány, . . . rettenetes, . . . mindjárt elnyel. . . Segítség! . . . A sárkány! . . .

De megint csak a cigaretta gunyolódott. . . Azonban a segítség-hívás mégis eredményes volt. Éreztem, hogy valaki felemel és visz, . . . visz . . . Az anyám volt. Mintha a túlvilágról jött volna a szava:

Szegény! . . . A cigaretta a bűnös. . .

De ugyanekkor felsattant egy mély dörgő hang. Az apám volt. Erre már határozottan emlékszem.

A cigaretta! Az első cigaretta... Majd meglássuk! Kétszer, háromszor döngő lépésekkel végig ment a szobán. Azután megismételte:

— Majd meglássuk!... Hova is tettem azt a görcsös somfabotot?...

Erre a fenyegetésre többé-kevésbbé magamhoz tértem. De

már későn. . . Bizony kár volt, hogy nem gondoltam előre és a somfabotot nem rejtettem el. Kár volt. . .

Hát, így történt, így esett találkozásom az első cigarettával. Miután pedig más kárán tanul az okos, azt ajánlanám mindenkinek, hogy vagyont jelentő fillérjein minden mást vegyen, csak cigarettát ne. A somfabotot pedig rejtse el jó előre. . .

NÉPMŰVELÉS

Tűz és a gáz!*)

Irta: PILBAUER LÁSZLÓ

„A nagy világon e kívül nincsen számodra hely
Aldjon vagy verjen sors keze itt élned s halnod kell“.

A történelem folyamán talán még sohasem voltak ennyire időszerűek a költőnek ezen szavai, mint most. Az emberi önzés folytán elszállt közülünk a szeretet és az élet rögzös, kálváriás, ve-rejtékes útját ridegen, gyűlölködve járjuk. Urrá lettek fölöttünk gonosz hajlamaink, melyek haragra, gyűlölködésre és esztelen öldök-lésre sarkalnak bennünket. Így lett úrrá a szeretet, a jog, az igaz-ság, a béke felett a gyűlölség és az erőszak. Így kezdődött azután az, hogy az ember, a teremtés koronája ismét fegyvereket gyártani mert szerinte az élet is azt mondja: „Ha békét akarsz, készülj a háborúra“. Ebben a készülődésben helyet kapott a mai kor egyik legveszedelmesebb és legrettegettebb fegyvere is a tűz és a gáz. Mai előadásomban ezekről szeretnék néhány szót szólni, hogy meg-ismerjük őket s némileg védekezni tudjunk ellenük.

A tűz és a gáz alkalmazása a harcban nem új gondolat, hisz a régi harcokban is megtaláljuk ennek őseit, amikor a had-vezetőség égő szalma, kén vagy kátrány füstjét használta az ellenség elpusztítására. A feljegyzések szerint Kr. e. 424-ben és 428-ban a peloponezusi háborúban használtak először gázt, ami-kor Delion ostrománál hatalmas szurkos máglyát raktak, amelyet kénporral hintettek be. Meggyújtás után a keletkező mérges gázok-
kat, a szél az ellenségre vitte, amely kénytelen volt meghátrálni s a várost átadni a támadóknak. A lőfegyverek feltalálásával jó ideig
elfeledkeztek az emberek a gázokról.

A mult században azonban gyors fejlődésnek indult a kémia.

A világháborúban a franciák használták először a gázt. 1915. év tavaszán, amikor bróm és chlóraceton gránátokkal lötték a német állásokat. Az eredmény elmaradása annak tudható be, hogy nem állt a franciák rendelkezésére megfelelő mennyiségű gáz. A modern gázharc első igazi csatája az yperni fekete nap volt 1915. április 22-én este felé, amikor a németek 6 kilométeres szélesség-ben támadták meg a franciákat gázzal. A hatás rettenetes volt, mer

5000 ember maradt halva a lövészárkokban, 10.000 ember pedig megsebesült. Ezt a gáztámadást megismételték a németek 1915. május 31-én Bzura-Rakva mellett az orosz fronton, ahol 12 kilométer szélességben támadtak gázzal. Az eredmény 6000 halott és 19.000 sebesült és hadifogoly volt. A világháború folyamán több mint 100 esetben használtak a harcoló felek egymás ellen gázt.

Most röviden ismerkedjünk meg a gáztámadás faj-ival. Ilyenek: a gázfűvés, a gázvetés, a gázlövés és a gáztámadás repülőgépekről.

Ezek közül a polgári lakosságra legveszélyesebb a légi gáztámadás. Azért ismerjük meg először ezt. A modern repülőgépek belsejében már beépített gáztartályok vannak, amelyekből gázesőt hullat a fertőzendő terepre. Ezenkívül még gázbombákat is dobhat, amelyek a szárnyak alatt vannak elhelyezve. A bombák lehetnek gyújtó anyaggal is töltve. Ilyenkor a megtámadott község, vagy pusztá felgyújtása a cél. Az ilyen gyújtó-bombák súlya különböző. A legnehezebb 5 kgr. Ez már átúti a háztetőt és ott meggyújt mindent. A bombák töltő anyaga: *termit, olaj és foszfor*.

A termit olvadás közben 2—3000 fokra hevül és mindent meggyújt még a sima és vastag gerendákat is, a vasat pedig megolvasztja. A termithez olajat is szoktak önteni azért, hogy az égés tovább tartson, mert a termit maga igen gyorsan olvad. A foszforbomba azonnal gyullad mihelyt levegő éri. Ezt könnyű megismerni, mert égés közben fojtó szagú fehér füst képződik. Az első dolgunk tehát azt megismerni, hogyan tudunk ellenük védekezni.

Legkönnyebben és legolcsóbban védekezhetünk úgy, ha a padláson három ujjnyi vastag agyagrétegre, (melyet megtömünk) tenyérnyi vastag kavicsréteget teszünk. Egymagában egyik sem jó, mert a tiszta agyagon átút a bomba, a tiszta kavicsréteg pedig nem véd egészen a gyújtás ellen. A legelső teendőnk legyen azonban az, hogy a padlást megtisztítsuk minden olyan anyagtól, amely könnyen gyullad. Ne legyen tehát a padlás egy lomtár, amely mindent befogad.

Ebben a külföldi államok már régen megelőzték minket. Csehországban csendőrök őrzik ellen, hogy a padlások tiszták-e? A gerendákat kenjük be többszörösen mésszel, mert már ez is véd némileg, mivel így nem gyullad olyan könnyen a gerenda. Fontos ez a védekezés, mert egy közepes repülőgép 1000 drb. egy kilogrammos gyújtóbombát vihet el magával egyszerre. Ezért előre legyen a padláson kéznél homok és víz. Támadás esetén, amelyet már előre jeleznek, mindég legyenek tűzoltók a padláson, hogy a becsapódó bombáktól keletkező tüzet azonnal eloltsák.

Természetesen nem tényleges tűzoltót gondolok itt, hanem a család egyik tagját, aki háború esetén, mint a család tűzoltója szerepel. A padlás ilyenkor legyen nyitva. Az esetleges becsapódott gyújtóbombára dobjunk azonnal homokot, illetve dobjuk azt rá azonnal a homokrakásra. Vízzel sohasem szabad a bombát oltani. Vízzel csak a meggyulladt gerendákat vagy anyagot szabad oltani.

A foszforos bombákat pedig dobjuk bele a vizes edénybe, azután öntsük ki olyan helyre, ahol az égő foszfor már nem okozhat tüzet.

(Helyes itt vetített képeket bemutatni Petróczy képes katedrából.)

Említettem, hogy legveszedelmesebb a repülőgépről való gáz-támadás, amely lehet: *gázbombadobás, gázpermetezés és gázzal töltött üvegek szórása*. A bennük lévő gázok hatásuk szerint lehetnek: *ingerlők, fojtók és hólyaghúzók*. Ingerlő gázoktól az ember könnyezik, köhög, tüsszög és hányni akar. Ilyenek a *bromacetone, xililbromid*, amelyek könnyeztetnek bennünket. Színük szürke füstfelhőhöz hasonlít, amelynek torma szaga van. Ingerlő gáz még a *klark I. és II.* Ezek köhögtetnek és tüsszögtenek. Ha többet lélekezünk be, akkor hányást idéznek elő és félelemérzés vesz erőt az emberen. Ennek fehér színe van és mandula szaga.

Az ingerlő gázoknál veszélyesebbek a fojtó gázok, amelyek az ember torkát és a tüdejét támadják meg és fulladást idéznek elő. Ilyen a *phosgén*, melynek édeskés, szúrós szaga van, mely hasonlít a rothadó almára, vagy szénára. Könnyű ismertetője, hogy a dohányzás undorítóvá lesz a phosgénes levegőben. Mérgezettéknél gyorsul a lélekezés, úgy, hogy percenként 60—70-et is elér, míg a rendes lélekezés száma csak percenként 15—20. A mérgezett azután fuldokolni kezd, szájában barnás-vörös hab keletkezik, az arca kékes színű lesz, erei kidagadnak, a szív erősen ver, majd az erős munkát nem bírva, a beteg lassan elsápad s szívgyengeségben elpusztul. Ehhez a csoporthoz tartozik még a *chlorpicrin* és a *chlor*. Színük zöldessárga és szúrós szaguk van.

A harmadik csoportba tartoznak a hólyaghúzó gázok. Ilyenek *lost*, (mustárgáz) amelyet *yperitnek* is mondanak, mert 1915. április 12-én a németek ezzel okozták Ypernél azt a szörnyű fekete napot, amelyen 5000 halott maradt halva a lövészárkokban. A mustárgáz tüdő és bőr-méreg. Még a ruhán és a bőrön is átmegy. A test külső felületén hólyagot híz, amely hasonlít az égésnél keletkezett hólyaghoz, de később fekélyes lesz. Belélegezve a mustárgáz még veszélyesebb. Fejfájás, gyomorgörcsök közben kiszárad a mérgezett torka, hangja fátyolos lesz, köhögni kezd, majd a rekedtség még erősebb lesz. A köhögés lassan szinte ugatásszerű lesz és az orrból gennyes váladék kezd folyni. A tüdő is gyulladáshoz jön, majd gennyes góccok keletkeznek benne, míg a végén vérzés áll be. Ezeket a tüneteket magas láz és fulladás kíséri. A beteg úgy érzi, mintha a melle be akarna szakadni. A halál oka itt is rendszerint szívgyengeség.

A másik ilyen veszélyes gáz *lewisit*, vagy halálharmat. Ez feltalálója W. Lee Lewis után kapta nevét. Szúrós szagával és a bőrön okozott égéssel és viszketéssel hamar elárulja magát, azért harcászati célokra nem használhatjuk.

Röviden megismertettem kedves hallgatóimat azokkal a gázokkal, amelyek egy leendő háború esetén számításba jöhetnek

Amint látjuk, olyan harceszközök ezek, amelyek az emberiség nagy részét pusztulással fenyegetik. Ne essünk azonban kétségbe s ne intézzük el az egészséget a kicsiny hitűek, a reményt vesztettek és kétségbe esettekkel együtt azzal, hogy lesz ahogy lesz, úgy sem tudunk ellene védekezni. Igen is tudunk. Ismerjük a bajt s annak okozóját, kötelességünk most már ellene védekeznünk s pusztítását megakadályozni . . .

Hogy hogyan történik ez a védekezés, azt most az idő rövidsége miatt teljesen nem tudtam ismertetni, hanem majd egy másik alkalommal bátorkodom elmondani.

Ismerjük a bajt s annak nagyságát, fel tehát a fejjel, vessük kart a karba s magyaros erővel, acélos akarattal és ezeréves élni-akarással kezdjük meg a munkát, hogyha jön majd az a nap, — mert jönni kell neki, hisz élni akarunk, — akkor készen találjon bennünket. Készen kell lennünk s készülnünk kell rá, mert szüleink, testvéreink, gyermekeink, unokáink és ezer éves hazánk életéről van szó. Védenünk kell ezt a vértől agyonáztatott s megrugdosott édes magyar földet, hisz mi is csak azt mondhatjuk, amit a költő mondott:

*„A nagy világon e kívül nincsen számunkra hely
Áldjon vagy verjen sors keze, itt élünk s halnunk kell.“*

Mi pedig élni, élni akarunk. Adja Isten, hogy így legyen!

**) Forrásmunkák: Petróczy: Légvédelmi Képes Káté. Szundy: Légvédelmi tájékoztató. Dr. Frühwald: A gázharc.*

A favágó

Irta: PUSZTAI JÁNOS.

*Komor köveken botlik nehéz lába
nap, mint nap és tudja: szava hiába
hullana a völgybe, szállna a csúcsra,
ha nem vágna fát, nem fizetne ura.*

*Fát vág télen, nyáron, de nem füttyörész,
dalol, hiszen a nehéz fejsze, fűrész
görcsös izmokat húz a szája köré,
de szíve dal nélkül sem válik kövé,*

*Hegy havas álma neki nem költészet,
fenyők zizzenése sem mesél szépet;
az ő fülének nem édes muzsika
a völgyi patakvizék csobogása.*

*Kakuk kiáltását nem számlálgatja :
— hazudott annak szeszélyes jóslata.
Csak vág, fűrészel, lendül kemény karja,
két pengőt keres, ha Isten akarja.*

*Ha szerény étkét elkölteni leül,
talán gyötört izma egy kissé enyhül
édes nyugtot adó lombsátor alatt,
de komor arca változatlan marad.*

*De ha vihar dúl, jajgat a völgykatlan,
kövek gurulnak, a faderék roppan,
akkor mosolyogva felnéz az égre :
„ . . . ahol kettétörted, nem kell a fejsze !“*

FIGYELŐ

Határidő mutató

Dr. HORVÁTH JÓZSEF határidő naplójából.

(Augusztus 15-től szeptember 15-ig).

A u g u s z t u s.

20. Gondnokságok, iskolaszékek, felügyelő-bizottságok újjalakítása (6—4—3 évenként).

31. Királyi tanfelügyelő VKM. úrnak a Közszállítási Szabályzat követelményeinek megfelelő szállításokról a beküldött és a hivatal részéről kiállított kimutatásokat felterjeszti. 58.621—1935. VI. sz. r.

31. Megszállt területről visszaérkezett tanerőkről kir. tflőhöz jelentés.

S z e p t e m b e r.

1—5. Pótbeíratások, ha a VKM. úr rendelete más napokra át nem helyezi. 130. 700—922. VIII. a. számú VKM. rendeletének 15. §-a, Hiv. K. 923. évi 2. sz.

5—8. Az állami, községi, társulati, érdekeltségi, izraelita és magán elemi, gazdasági és tanonciskolák, óvodák helyi hatósága, tantestülete ülést tart. Az ülésen felvett jegyzőkönyv 2 példányban 8 napon belül a kir. tanfelügyelőnek jóváhagyás végett betérjesztendő. (Lásd : Utasítások).

15. Iskolai, óvodai költségvetés és tankönyvtári költségvetés kir. tflőhöz betérjesztendő.

Homokóra

Csendes percenéssel hullott alá ismét egy porszem a homokórán! Az idő terebélyes fájától ismét megvált egy megsárgult falevél, hogy csendes lebegéssel, halk zizzenéssel földet érjen! Elmult ismét egy esztendő, a pedagógusok egy tanéve, hogy helyet adjon egy újnak!

Az új tanévvel egy időben kopogtat bebocsátásért a tanítói otthonok küszöbén a *Magyar Ünnep*, hogy helyet foglaljon a tanítói íróasztalokon, helyet kérjen a kartársak szeretetében, szívében.

Do, ut dat! — mondja a latin közmondás. *Adok, hogy adj!* — A *Magyar Ünnep* is ezt az elvet vallja, amikor nemcsak kér, hanem sokszorosan ad. A mai nehéz időben megterhelésnek látszó előfizetésért egész tanévben, a tanév minden szakában, az iskolai élet minden területén és vonatkozásában, a tanító-pedagógus' mindennemű munkájában gyakorlati, azonnal és könnyen hasznosítható segítséget nyújt mindazoknak a kartársaknak, akiknek tízféle tevékenységük, elfoglaltságuk, munkájuk közepette idejük nincs, hogy tevékenységük valamennyi ágazatában kifogástalanul lássák el munkakörüket. Helyes tájékozódást, bármely irányú működésük közben megnyugvást, a biztonság tudatát és érzését viszi oda, ahol beosztásánál, működési helyénél, lehetőségénél és körülményeinél fogva a kartársnak talán sem módja, sem lehetősége, hogy összehasonlítson, egymástól tanuljon, fejlődésképes maradjon.

De a *Magyar Ünnep* megadja a kartársaknak a lehetőséget arra is, hogy pedagógiai mondanivalóikat, tanító-nevelői kísérleteik eredményeit hasábjain kartársaikkal közöljék, fellebbvalóiknak figyelmét értékes működésükre irányítsák, tapasztalataikat közkinccsé tegyék és velünk vállelve munkálkodjanak egy szebb tanítói jövő kiküzdésében, a népoktatás előbbrevitelében, fejlesztésében.

Nem nagy idő, míg a homokórán egyik porszem követi a másikat! Nem nagy idő egy tanév sem, amikor a jelenből a múltba hull, mégis nagyok az eredmények, amelyekre a magyar tanítói kar az utolsó évek folyamán visszatekinthet. Emelkedett a munkánk minőségben, eredményben, megbecsülésben, erkölcsi értékelésben. A ma tanítójára másképen néznek, mint a múltban! Munkánkkal meg vannak elégedve az egész vonalon, meg lehetünk hát elégedve magunk is! De a legmagasabb helyen kezdődő megelégedést úgy harcoltuk, úgy kényszerítettük ki fáradságot nem ismerő, folytonos önképzést feltételező, következetes munkával. A mi fáradozásunk azonban nem olyan természetű, hogy annak gyümölcsei azonnal élvezhetőek. De ha majd egyszer a munkánk eredménye szemmel láthatóan érzékelhető lesz a társadalom részéről, lehetetlen, hogy elmaradjon munkánk nemzeti értékével arányban álló anyagi elismerés is.

Hogy hiánytalan, kifogástalan munkát végezzünk, erre kell törekednünk a magunk és a jövő generáció érdekében! Az erkölcsi siker után minden rendelkezésünkre álló anyagi és erkölcsi

erőforrás igénybevételével ki kell harcolunk, *ki kell kényszerítünk az anyagi sikert is!* Ezt célozzák a tanítói karnak a magasabb képzeusegre irányuló törekvései, ezt az iskolai munka színvonalának emelése, az önképzés lehetőségének bármi módon való megteremtése és fejlesztése.

Ebben a heroikus küzdelemben a magyar tanító továbbra is maga mellett találja a *Magyar Ünnepe*-t, amelynek szerkesztősége minden lehetőt elkövet, hogy a tanító-kartársak munkáját ne csak megkönnyítse, hanem a színvonalát emelje, a kiadóhivatala pedig minden áldozatot meghoz, hogy az előállítási költségek százalékokkal immár alig kifejezhető emelkedése sem a lap előfizetési árának emelésére, sem a lap terjedelmének és értékének csökkentésére ne kényszerítse.

Egyik is, másik is minden alkalmat meg fog ragadni, módot és lehetőséget fog keresni és találni arra, hogy a lappal kapcsolatos kitűnő és könnyen beszerezhető kiadványokkal siessenek kartársaink minél hathatósabb támogatására, hogy a homokóra ne a Nirvánába, az üres megsemmisülésbe hullassa porszeméit, hanem a feletünk elszálló idő mindmégannyi nyomot hagyjon képzettségünkön, tudásunkon, munkánkon és annak eredményén: *a magyar jövőn!*

Z. J.

Nincs még veszve Lengyelország

Valóban nincs. Állami létének megújulásával a kultúrája is reneszanszát éli. Nemzeti kultúrájának kivirágoztatása végett kapcsolato igyekszik teremteni a nyugati kultúrákkal, hogy azokkal a magáéi egybehangolva az élen haladók közé kerüljön.

Énlékezetes, hogy agilis és szeretetreméltó kultuszminiszterünk *Świętośawski Wojciech*, kultúrintézményeink megismerése és a két ország között fennálló kultúrkapcsolatok kimélyítése végett ez év június avában hozzánk is ellátogatott. A főváros után az ország második városát az a megtiszteltetés érte, hogy a testvérnemzet kultuszminiszterét falai között üdvözölhette és vendégül láthatta. Szegedi útra *Hóman Bálint dr.* kultuszminiszterünk személyesen kísérté ezzel is kifejezést akarván adni a testvérnemzet iránti megbecülésnek.

Ömmel állapítjuk meg, hogy a látogatás programjában előkelő észt kapott az elemi iskola munkájának az illusztris vendéggel aló megismertetése is. A város egyetemének, könyvtárainak, tudományos intézeteinek, iskoláinak és egyéb kultúrintézményeinek megtekintése után a két minlszter egy egész délutánt szánt egy tanyai isola munkájának és viszonyainak tanulmányozására.

A álasztás Szegedtől nem messze fekvő szentmihályteleki állami emi iskolára esett, ahol *Kiss Károly* kormánytanácsos, kir. tanfűgyelő kalauzolása mellett a magas vendégek nemcsak

az iskolát és környékét tekintették meg, hanem élénken érdeklődtek annak mindennemű viszonyai iránt is.

Tuskó László, az iskola igazgatója nemcsak az iskola komoly munkájába engedett betekintést, hanem a magyar tanító talpraesett találékonyságával a szomszédos nagyszéksósói, szeged-rókusi és belvárosi tanulók csoportjainak bevonásával olyan sikerült kis látványos ünnepséget rendezett, hogy a lengyel kultuszminisztert valóssággal elragadta.

A kedvező benyomásnak, de egyuttal a lengyel kultuszminiszter nobilis figyelmességének a bizonyítéka az a levél, amelyet egy terjedelmes csomag kíséretében a napokban kézbesített a posta *Tuskó László* szentmihályteleki igazgatónak. A francia-nyelvű levél így szól:

Minister

Wyznań religijnych i oświecenia
publicznego

Warszawa, dn. 10. juin 1937.

Monsieur le Directeur !

Gardant le meilleur souvenir de la visite que j'ai faite à votre école, j'ai le plaisir de transmettre à votre adresse, deux petits souvenirs, avec mes vœux du plus propice développement de l'établissement que vous dirigez.

Agréez, Monsieur le Directeur, l'assurance de mes sentiments distingués.

Swietoslanski.

A csomagból pedig egy hatalmas, félméternél magasab oltár-szerű fafaragvány került elő *Szent Ferenc* képével, ahogy átöleli őt, a tanítót, a kereszten függő Krisztus. Ebben a mélyértelmű szimbolumban bizonyára a magyar tanító munkáját akarta a gavallér lengyel kultuszminiszter glorifikálni. A küldeményt kékedves kézimunka terítőcske egészítette ki.

Amikor minderről megemlékezünk, tesszük ezt a magyar tanító munkáját megillető jogos büszkeséggel és az ajándékozó kultuszminisztert a magyar tanítói kar részéről megillető köszönettel, hogy rövid ittléte alatt is módot talált a magyar tanító munkájának megismerésére és értékelésére.

De köszönetünk szól valamennyi hivatali előljárónak, akik bemutatták, valamint a kartársaknak, akik méltóképpen prezentálták az előkelő vendég előtt a magyar tanító magas színvonalú munkáját!

Z. J.

Ismerjük meg hazánk szép vidékeit!

Ilyen és hasonló felhívásokat olvasunk valamennyi nagyobb vasúti állomás várótermének és előcsarnokának falain kirándulásra, utazásra csábító szebbnél-szebb tájképek, erdőrészletek kíséretében.

Kinek szólnak ezek a felhívások? Természetesen az utazóközönségnek. Pontosabban az utazóközönség ama rétegének, amelynek érzéke és pénze van efféle kultúrszükségletek igénybevételére. Vajjon a tanító a a művelt társadalomnak ehhez a rétegéhez tartozik-e?

Régebbi felfogás szerint a szigorú szükség által nem parancsolt utazgatás, nyaralás és más efféle, a megszokott otthonból való kiruccanás többé-kevésbé luxusigénynak számított. Ilyet csak kiváltságos anyagi helyzetben levők, rendszerint csak a társadalom csúcspontjain élők engedhettek megmaguknak.

Szerencsére ez az áliáspont mindinkább veszít meggyőző erejéből, mindig szélesebb és szélesebb társadalmi rétegeket kerítenek hatalmukba a sportnak és turisztikának sokféle változatai, amelyek legtöbnyire helyből, otthonból való kimozdulással, egy kis utazgatással vannak egybekötve.

Igy van ez külföldön már évtizedek óta mindenfelé és ha valamiben, úgy a természetjárásban, a szabad levegőt, mozgást feltételező sportok üzésében helyes volt követni a külföldet.

A népiskola munkásának alig van lehetősége, hogy egész idejét, minden szabad percét igénybevevő, teljes helyhez kötöttséget jelentő munkakörénél fogva — a hosszabb lélekzetű szünidőket kivéve, — aktív részese legyen a természetjárásnak, az utazgatónak, sportolónak, nyaralónak mindjobban növekvő taborának, nem is szólva a kérdés anyagi oldaláról.

Amennyiben azonban mindez érthető és elfogadható a tanév szorgalmi idejére vonatkoztatva, annyival elszomorítóbb, hogy a húszezres létszámot megütő tanítói tabor képviselői nyáron át is majdnem teljesen hiányzanak a vasutak, országutak, erdők, tópartok, hegyek és rónák, kultúrgócponatok és természeti szépséget, vagy folklorisztikus gyönyörűségeket nyújtó vidékek vándorai közül.

Annál elszomorítóbb jelenség ez, mert a tanítónak testedzés, egészségápolás, pihenés, szórakozás, üdülés végett ehhez nemcsak joga, hanem szellemi tőkénének gyarapítása, hivatásának minél tökéletesebb gyakorlása, tudásának felrészítése, a többi intelligens társadalmi osztállyal szemben önképzésének, sokoldalúságának, magasabb látókörének biztosítása végett szüksége is lenne erre.

Évek óta járom a Csonka-haza vidékeit a szünidő hónapjaiban, amint azt megszoktam fiatalkoromban, amikor módomban volt Brassótól Késmárkig, Pozsonytól Fiuméig kalandozni hazánk földjén. Évtizedek óta tapasztalom, hogy a hazai tanítótság sem intelligenciáját, sem vagyoni és társadalmi helyzetét megillető arányban nincs képviselve abban az évről évre növekvő rétegben, amely szükségét érzi és minden áron lehetőséget talál arra, hogy

a nyári hónapokban legalább egy-két hétre szétnézzen saját portáján kívül is.

Nem utalok a nem sokkal kedvezőbb anyagi helyzetben lévő külföldi kartársakra, propagandát sem kívánok csinálni egyik, vagy másik vidék nyaralási intézményeinek, mégis megemlítem, hogy abban az üdülőben, ahova idén véletlen ajánlás útján jutottam, s amely a Csongrádvármegyei Általános Tanítóegyesület tulajdona, az üdülőt megtöltő vendégek között ez évben is a tanítók számaránya a legrosszabb. Miért van ez? Az üdülő Mátraházán a Mátra egyik leggyönyörűbb részén, a Kékes tövében, mesés fekvésű vidéken, erdők közepette terül el. Levegője ózondús, folyóvizet szobái megfelelő kényelmet nyújtanak, konyhája minden igényt kielégít, árai annyira a tanítói zsebbez vannak szabva, hogy a férőhelyek állandóan foglaltak — mások által. Jól van ez így?!

Nem helyes ez kartársak! Meg kell a tanítói mentalitásnak egyszer már ezen a téren is változnia! Érezzük át, hogy ha egyszer kimozdulunk otthonunkból, az nem felesleges pazarlás, az *nem luxus*, ehhez éven át tartó idegölő, becsületlen munkánk után *jogunk van*, abból *haszon* háramlik nemcsak reánk, hanem iskolánkra is, *Tartsuk* munkánk után kijáró *szükségességnek*, hogy néha-néha idegen benyomásokkal, színekkel, szépségekkel, tartalommal és értékkel telítsük meg lelkünket, mert változatos és igazi értékeket csak az tud termelni, továbbadni, aki ilyeneket gyűjt, ilyenekkel rendelkezik.

A kérdés anyagi oldaláról nem kívánok szólni. Ez az írás főképpen azoknak szól, akiknek húszezres létszámunkból telik az élet ilyenfajta szerény szépségeire. Tudom, hogy a tanítói kar tekintélyes hányada részesülhet az utazás, nyaralás, természetjárás, az igazi honismeret áldásában, gyönyöreiben, idegzsongító és gyógyító áldásaiban, kedély-javító pihenésben, ha az anyagiak megta-
karítását, előteremtését rábizza mindegyik kartársam arra az aszszonyra, akinél takarékosabb, leleményesebb, igénytelenebb, családjáért és férjéért több áldozatot hozó, megértőbb és megbízhatóbb élettárs nincs a földkerekségen, ha rábizza a *tanítófeleségre*.

Idő van rá elég, azon gondolkodni, hogy jövőre hogyan „ismerjük meg hazánk szép vidékeit!”

Viator.

Dómtér — szabadtér.

Felesleges a két címszóhoz hozzáfűzni a harmadikat: *Szeged*, mert fenti két szó ma már fogalom a csonkahaza határain belül és azon kívül. Hogy mennyire jogosan, arról a véletlen folytán csak ezen a nyáron volt alkalmam meggyőződést szerezni.

Láttam a miskolci és szombathelyi kísérleteket, gyönyörködtem a tatai és budapesti szabadtéri játékokban, élveztem Pécssett a „*Missa Solemnis*“ gyönyörűséges előadását, csak éppen Szeged maradt valahogyan utoljára.

Hálás vagyok a sorsnak, hogy így történt! Egy tatai előadás után elképzelhetetlennek látszott előttem a lelki gyönyörűségek fokozása. S most mégis azt kell mondanom, hogy amiben a szegedi *Dómtér* részesítette a teret zsufolásig megtöltő hallgatóságot, az a földi szépségek szuperlativusza.

Hogy micsoda lenyűgöző hatással van a Dómtéren többek közt az „Ember tragédiájá”-nak minden képzeletet felülmúló eszmei és vizuális szépsége egyénre és tömegre, azt szóval leírni nem lehet. A Sátán és Ádám közt lefolyó acsarkodó párbeszédék apró szüneteiben tisztán hallatszott pl. a Dóm toronyórájának a ketyegése.

És ez a mélységes ráhatás nemcsak külső, hanem főképpen belső, a lelket megragadó olyan átélés, hogy az alól napokig nem tudja kivonni magát a hallgató. A gyönyörűséges emlék végigkíséri az embert egy életen át.

Most, amikor otthonomban körülrajzanak a feledhetetlen emlékek, valahogyan lelki szükségét érzem, hogy mindazoknak hálaomat fejezzem ki, akiknek a mai vérgőzös világban is megmaradt a fogékonyságuk a lélek magasabbrendű szükségletei iránt, akik ma is fel tudnak emelkedni a vigasztalan hétköznapiak vérrel áztatott porondjáról a lelki szépségek magaslatai fölé, sőt másokat is magukkal tudnak ragadni.

És itt nemcsak a dómtéri játékok művész szereplőire gondolok, akik látható tényezői a szemünk előtt lefolyó cselekményeknek, közvetlen előidézői lelkünk magasba szárnyalásának. *Janovich, Tőkés Anna, Kiss Ferenc, Törzs és Táray* érdemeit bőven méltatták a napilapok. Én azokról a láthatatlan szereplőkről szeretnék most megemlékezni, akik mozgatói voltak annak a pontosan működő óriási apparátusnak, amely előteremtette az ötleteket valóra váltó anyagi lehetőségeket, kifogástalanul megszervezte, lebonyolította azt a száztízlele ténykedést, amelynek együttműködéséből fakadt a legnagyobb siker: a szabadtéri játékokon résztvevő közönség megelégedése.

Azok a felejthetetlen napok, amelyeket én és velem együtt a vendégek tízezrei a tiszaparti metropolisban töltöttek, elsősorban *Pálffy József dr.* polgármester személyén keresztül Szeged városának az érdeme. De volt egy közvetlen lelke, mozgatója is annak a hatalmas gárdának, amely a vendégeknek ezerféle igényeit volt hivatva kiszolgálni. Ez a talpig magyar, igazi úr, mindenütt kedvesen, higgadtan, halk szóval, mosolygósan és azonnal intézkedett, ahol csak annak szüksége látszott. Egyik negyedórában az állomáson a vendég-vonatok fogadásánál volt elfoglalva, hogy a következőben a lakásosztó kirendeltségnél intézkedjék. Itt a művész urak óhajait hallgatta meg, amott a közlekedés menetét figyelte. A számtalan jegyárúsító-hely forgalmát ellenőrizte, majd külföldi *fräuleinok* és *missék* ostromát állta vitézül *dr. vitéz Szabó Géza*, a szegediek fiatal sportvezér tanácsnoka, aki a művészlelkű *Pálffy György dr.* tanácsnokban kitűnő segítőtársra akadt. Ezeknek az

uraknak és a rendelkezésükre álló gárdának munkája, energiája és tapintata tekintélyes részben járult hozzá a dómterí játékok sikeréhez, sőt az anyagiak előteremtéséhez is, amely pedig a művészi siker előfeltétele.

Kedves Kartársam! Mindez nem azért íródott meg, hogy ismertessem a dómterí játékokat. Azért sem, hogy propagandácsoljak annak. Elvégzik azt egyrészt a lapok, de legered nényesbben a szabadterí játékoknak százezernyi résztvevői, akik szelviszik ezek jó hírét az ország minden városába, falujába. Hanem írtam azért, hogy felhívjam figyelmedet, ha egész életeden át kíséző, felejtethetetlenül nagyszerű élményben akarsz részesülni, ne engedd életedet elmulni anélkül, hogy legalább egyszer alkalmat ne keress, *alkalmat ne találj*, egy este leülni a szegedi Dóm elé az Uristennek csillagokkal telehintett kupolája alá lelkedet megfürösztetni, át meg átítatni eszmékkal hangulatokkal és szépségekkel.

Hiszen erre szükséged is van, ha maradéktalanul akarod teljesíteni igazi népnevelő hivatásodat. Belőled, a te egyéniségedből kell fakadni nemcsak a gondjaidra bizott embercsemeték tudás-szomj kielégítésének, de a te feladatod, hogy rávezesd a tömegeket a kultúra, a szellemi emelkedettség keresésének útjára. Gyűjts tehát, hogy adni tudj!

Azért mert kemény az élet, ne veszítsd el érzékedet, ne add fel igényeidet az élet magasabb és nehezebben megszerzhető szépségeinek megszerzésére. Hallgasd meg életedben legalább egyszer a szegedi Dómtéren az Úr szavát: „*Ember küzdj és bízza bízzát!*”

Hungaricus Viator.

Könyvszemle

Zámborszky Ilona: A magyar országház. — A magyar parlament épülete kétségtelenül egyike a legszebb és legtekintélyesebb magyar honi épületeknek, amelyet világlátott idegenek sem győznek eléggé megcsodálni és méltányolni. Kár, hogy — különösen az ifjabb nemzedék képviselői — itthon sem ismerik annyira, amint azt nemcsak építészeti szépsége, hanem történelmi és alkotmányjogi szerepe megérdemelné.

Annál inkább kell örülni, hogy *Dr. Zámborszky Ilona* egy olyan tanulmányt írt Budapest egyik legszebb épületéről, amelyben mindent megtudunk magáról az épületről, annak keletkezéséről és építéséről az első kapavágástól a befejezésig. Megtudjuk, hogy már az 1830. évi XLVIII. törvénycikk rendelte el a mai parlamenti épület megépítését. Az épület tervezője *Steindl Imre*, kinek ez

az épület a leghíresebb alkotása. Az első kapavágás 1835. október 12-én történt és az ország erején felül áldozva, a milleniumi évre befejezte.

Részletesen, mindenre kiterjedőket ismerteti és méltatja az épület belső beosztását, díszítéseit, szobrait és festményeit nagy esztétikai tudásról tesz tanulságot. Miután alkotmányos életünk eme nagyszerű alkotásának ismertetése minden magyar oktató részéről kívánatos, helyesnek tartjuk a tanulmány megismerését. A könyv a *Tudom. Inyegyetem művészettörténeti és keresztényrégészeti intézetének dolgozatai sorában* jelent meg.

Mussolini, az újságíró. — Ugyancsak a fenti egyetem olasz intézetének kiadványai között foglal helyet egy érdekes tanulmány, melyet *Földes Endre* írt „*Mussolini, az újságíró*” címmel.

Ujságcikkekhez, írásokhoz fűzött kommentárok világosan megrajzolt képét mutatják a Duce sokoldalú zsenialitásának. Akit Mussolini személyén keresztül új Itáliának, sőt a mai és jövőendő Európának sorsa érdekel, nagy figyelemmel fogja olvasni az összegyű-

tött és egybefűzött cikkeket a svájci műkedvelésből irrogat fiatalabban kereszttől a legnagyobb olasz ujságnak a „*Popolo d' Italia*“ főszerkesztői szobájáig és onnan az Olasz Birodalom vezérségéig.

Szerkesztői üzenetek

Valamennyi kedves Előfizetőinknek és Olvasóinknak az új tanév kezdetén sikerdús működést kívánunk!

A szerkesztőség tisztelettel kéri mindazokat, akik címére levelet küldenek, szíveskedjenek **küldeményeiket keltő portójeggyel ellátni**, mert a szerkesztőség a kellően fel nem portózott leveleket át nem veszi.

Azokat pedig, akik érdeklődésünkre, feleletet vagy választ kívánnak, arra kérjük, hogy leveleikhez okvetlenül **mellékeljenek válaszbélyeget** is mert elenkező esetben csupán a szerkesztői üzenetekben kaphatnak választ.

Beküldött cikkek visszaküldésére, megőrzésére vagy azok változatlan közlésére nem vállalkozhatunk. Megtörténhetik, hogy nyomdatechnikai, vagy egyéb okokból a beküldött cikkek változtatásokat, vagy rövidítéseket vagyunk kénytelenek eszközölni, amiúrl a szerzői az idő rövidsége miatt nem értesíthetjük.

A lap szellemi részét érintő levelezés (közlésre, bírálatra beküldött cikk, beszédigénylés, felvilágosítást kérő levél, stb.) a szerkesztőségnek (Szeged Jókai u. 2.) küldendő. **Anyagi vonatkozású megkereséseket** (előfizetés, elmaradt lappéldányok reklamálása, könyvrendelések, a közölt cikkek tiszteletdíjai, stb.) a kiadóhivatal intézi el.

Többeknek. Szívesen vagyunk segítségére mindenkinek, ha betartják a következőket:

A bírálatra, átdolgozásra beküldött előadásnak, tanításnak, alkalmi beszédnek, vagy ilyenek készítésére vonatkozó igénylésnek legalább nyolc nappal előbb kezünkben kell lennie, mint arra a kartársaknak szükségük lesz.

Előzetes érdeklődésre a szerkesztőség szívesen közli az általa kifizetésre kerülő valóban csekély munkadíj

összegét, ha a levélhez válaszbélyeg van mellékelve. Nemkülönbön szükség van pontos tájékoztató adatokra, (milyen alkalomból, milyen összetételű, vallású, műveltségű hallgatóság előtt tartandó a beszéd, az előadás, stb. stb.) valamint a szereplés pontos idejére. A szerkesztőség minden egyes alkalommal pontosan igyekszik megfelelni a várakozásnak és a **legnagyobb díszkréciót biztosítja.**

Kérjük a kartársainkat, hogy főképen aktuális pedagógiai cikkeket és sikerült mintatanításokat küldjenek be, mert főképen ilyeneknek, valamint jó meséknek és népművelési cikkeknek tudunk helyet adni, ha azok 3—4 nyomtatott oldalnyi terjedelemmel nem nagyobbak.

Dr. Zentai K. — Nevezett könyv ismertetése f. é. 5-ik számban megtörtént, sőt szemelvényt is hoztunk belőle. Fáradságát nagyon köszönjük, de a munkát nem használhatjuk fel. Annál inkább várjuk az ígért tanítást. Üdv. — **K. A.** — **Dunapentele.** —

Köszönettel nyugtázzuk. Alkalmadtán jön. — **Szülők kötelességei** — című, jelen számunkban közölt munka szerzője szíveskedjék levelezőlapon szerkesztőségünknel jelentkezni. — **Kőszeghy M.** — **Makó.** — Ohájának a legnagyobb sajnálatunkra nem tehetünk eleget, mert — mint a múltból tapasztalni méltóztatott, — lapunk személyi hírt nem hoz. — **Pusztai J.** — **Összeszék.** — A vers igen jó. hozzuk is, a másik küldeménynek sorára kell várnia.

— **F. Sz.** — **Nagykörös.** — Sajnos, lapzárta után kaptuk és így aktualitását veszítette egy hosszú esztendőre. — **J. I.** — **Győr.** — Nagyon szívesen. Bármiikor állunk rendelkezésére. — **Dunántúli kiskun.** — Nem olyan veszélyes a dolog, amint leírja. Iparkodjék mindenesetre a jóindulatu tanácsokat megfogadni s nem lesz baj! — **M. N.**

Sopron. — Legjobb és legeredményesebb szóval, méltányossággal rendezni a kérdéses ügyet. Hiszen mind a két félnek végeredményben közös az érdeke. A törvény csak általánosságban intézkedik és csak főbb vonásokban állapítja meg a kötelezettségeket. — **S. V.** — **Tiszamellék.** Intézkedtünk a kiadóhivatalnál. — **Pusztai iskola.** — Nyugdíjazás tekintetében az államiakéval egyenlő. — **Iparostanonc-iskola.** — Természetesen. 17 előfizetőnk van onnét. A legnagyobb készséggel, csak tessék annak idején hozzánk fordulni. — **A. H.** — **Borsod.** — A jog az Ön oldalán, a méltányosság az ellenkező oldalon. Ne ragaszkodjék mereven jogához, több hasznát fogja látni. — **v. N. Á.** — **Debrecen.** — Csak a díjlevele alapján léphet fel és követelheti. Ha beküldi másolatban, kérünk portójegyet is mellékelni, hogy levélben adhassuk meg az érdemleges választ. — **Rábaközi tanítónő.** — Még várhat türelemmel egy-két évig. A várakozási időt újabban felemelték. Kérését a kiadóhivatalhoz továbbítottuk. — **Tanítópár.** — Hogyne, szó volt erről, még pedig komoly formában. Szerencséje Önnek, hogy már nem egyszer es reményük lehet, hogy döntésig még sok víz folyik le a Hernádon. Igen nehéz, kemény dió ez, komoly megfontolást igényel. Az szinte bizonyos, hogy a

nyugdíjjogosultság eléréséig nem. **K. Ó.** — **Sztgyörgy.** — **H. S. Budapest.** — **I. B.** — **Ormányság.** Előző számunkban közöltük, hogy lapunk következő száma augusztus 15-én jelenik meg. Tekintettel arra, hogy kartársaink legnagyobb része ebben az időpontban még állomáshelyétől távol van, a megjelenés idejét kivételesen néhány nappal kitoltuk. — **K. K. Nyáregyháza.** — Egészen bizonyosra vettem, hogy a szabadtéri játékok alatt személyesen lesz szerencsém. Ezúton kell tehát megkérdezniem, elnemult a lant? — **S.** a tanításra vonatkozó régi ígéret, hol késik az éji homályban? — Igen sajnálnók, ha értékes munkásságát a jövőben nélkülöznünk kellene! Kollegialis üdvözlét! **Vitéz.** — Aktuálitása folytan inkább napilapba való. A pedagógusoknak csak szűkebb rétegét érdekli. Sziveskedjék megpróbálkozni valami másal. — **K. J.** — **Újpest.** — Mindkettő igen jó. Köszönjük. Felfogjuk a közel jövőben használni. **M. M.** — **Mátészalka.** Köszönjük a jó véleményt és támogatást. Iparkodni fogunk arra, edem nek mutatkozni. Valószínűleg érkezett. Bár sok ilyen tevékeny kartársónk lenne! Ismételt köszönet! **Doktorné** — **Nagykanizsa.** — A gyakorlat alakította ki így. Nem lehet elrendelni.

Zászlók, templomfelszerelés és berendezési tárgyak

legolcsóbb beszerzési forrása

OBERBAUER A. UTÓDA

Magyarország legrégebbi templomberendező és zászlókészítő vállalata

Budapest, IV., Váci ucca 41. szám.

Alapítási év 1863.

Telefon: 1-831-44.

Dehmal Budapest, Rákóczi-út 19.
Szentkirály utca 2.

Zongora, pianínó, harmonium. Több évi hitel váltó nélkül is. Szállítás, csomagolás díjtalan. — Az ország legnagyobb keresztény szakvállalata

Főközlét: VIII. Rákóczi-út 53. Telefon: 1421-04.

Most hagyta el a sajtót **Kolumbán István**:

„JELLEMNEVELÉS IRÁNYELVEI”

című könyve! Érdemes arra, hogy Ön mielőbb megismerkedjék vele!

Gondolkozott-e már azon, hogy tulajdonképpen mit kíván Öntől a **Tanterv és Utasítás**? — Nem többet és nem kevesebbet, mint hogy a gondjaira bízott gyermekekből **jellemes** embereket neveljen. Ha ez sikerül Önnek, akkor teljes mértékben **sikerült megoldania a népiskola nevelési célját**. — *Képesnek érzi-e erre magát?*

A *Magyar Ünnepe* kiadásában most megjelent

„A JELLEMNEVELÉS IRÁNYELVEI”

című műben egy tapasztalatokban és eredményekben gazdag nevelői lélek siet kartársai segítségére. **Kolumbán István**, székesfővárosi igazgató gyűjtötte össze és tárja Ön elé hosszú működésének ide vonatkozó tapasztalatait egy hatalmas, negyedfélszáz oldalas műben, melyről **Móra László** a neves költő-pedagógus a következőket mondja:

„Kenyér ez a könyv, amelyet azért dagasztott, azért süített hazafias, nagy gonddal Kolumbán István, hogy tanító-testvérei is törjenek belőle, éljenek vele.

Ez a könyv egy kinyújtott kéz, amely bizalommal keresi városok, falvak, eldugott tanyák tanítóinak tétova kezét. Keresi, hogy erősíthesse az erőtlenné kezeket, tüzet rak, fényt gyújt a sötétben botorkálóknak, segítséget ad a támaszra szorulóknak.

Tanítótestvéreim! Fogjátok meg szeretettel ezt a kinyújtott kezét. Közülünk való kéz, becslésre érdemes!”

És **Móra Lászlónak igaza van!** Ez a könyv ugyanis nem azok közé tartozik, amelyet egyszer végigolvasnak, azután félretesznek. *Merítünk ebből nap, mint nap* éveken keresztül a kétségperceiben. **Valóban mindennapi kenyér!**

Nehéz észrevennünk az egyes tantárgyak anyagában fel-fecsillanó apró gyémánt kövecskéket, amelyeket a jellemformálására és alakítására fel lehet használni? — Kolumbán István könyve **biztos útmutatást ad** erre.

Ismeri-e mindegyikünk királyaink, hőseink kimagasló honfiaink, honleányaink, íróink, művészeink, költőink, politikusaink élettörténetéből *azokat az eseményeket és vonatkozásokat*, amelyek gyermeket érdeklí és a nevelésnél nélkülözhetetlen **szolgálatokat tesznek?** *A jellemnevelés irányelvei* című műben készen találjuk az *érdekesítően feldolgozott anyagot.*

Gondot okoz-e Önnek a *fogalmazási anyag* kiválasztása és összeállítás? **Rendelkezésére áll-e** elegendő *irodalmi és nevelő értékű vers*? **Érdekli-e** Önt a *jellemtanulmányozás*? **Nem kérnek-e** Öntől a szülők *tanácsot* gyermekeik jövőjére vonatkozólag? **Kívánja-e**, hogy az Ön által rendezett *iskolai ünnepélyek*, az elmondott *beszéd*ek sikert arassanak?

Mindezt *biztosítja*, mindenre bőszéges választékot nyújt, mindenről felvilágosít *Kolumbán könyve*.

Ha van könyv, amelyet tanárnak, tanítónak, szülőnek, minden neveléssel foglalkozó egyénnek érdemes megismerni, úgy *Kolumbán* könyve bizonyára az.

Tájékoztatásul *kivonatossan* alább közöljük a könyv tartalomjegyzékét.

Tartalomjegyzék

Kolumbán István: „A jellemnevelés irányelvei“ c. műből.

	Oldalszám
Ajánlás	3
Előszó	5
Bevezetés	7
A jellem	9
Az akarat művelése	13
A jellemnevelés az iskolában	16
A tantárgyak a jellemnevelés szolgálatában: Hit és erkölcs- tan — Beszéd és értelemgyakorlatok — Földrajz — Történelem — Polgári jogok és kötelességek — Ol- vasás és vers — Számolás és mérés stb., stb., stb.	29
Történetek, mesék, példabeszédek a jellemnevelés szol- gálatában	29—82
I. osztály: Nem szabad csüggedni! — Víz, szél, becsület — A hazug pásztorfiú — stb., stb., stb.	83—95
II. osztály: Légy becsületes — A nemes tett — A men- tők — Az árvaház — A kis madár és a fenyőfa stb., stb., stb.	96—111
III. osztály: A hálás oroszlán — Árvalányhaj — A jó- szívű árva — Szívenincs királyfi — Az angyalbá- ránykák — Halottak napján — stb., stb., stb.	112—137
IV.—VI. osztály: A becsület útja — Liszt Ferenc — Munkácsy Mihály — Fadrusz János stb., stb., stb.	138
Fogalmazás	
II. osztály: Az engedetlenség — A hazugság — Játékaim	229—232
III. osztály: Mivel tartozunk szüleinknek? — Testvéri szeretet — Hogyan viselkedjünk a templom- ban? stb. stb. stb.	232—234

IV. osztály : Isten a mi gondviselő atyánk — Mit mesél a kis karácsonyfa ? — A magyar katona — stb. stb.	234—238
V.—VI. osztály : A háladatosság — A szeszes italok — A takarékosági nap — stb. stb. stb.	238—243
Jellemképző gondolatok II.—VI. osztály részére	
Iskolai ünnepélyek : Október 6-án — Ünnepi beszéd március 15-én — Március 15 — Madarak és fák napja — Madarak és fák napján — Anyák napja — Az édesanya — Hősök napján — Trianon — stb. stb. stb.	249—271
Szülői értekezletek	272
A családi élet és nevelés hatása a gyermek sorsára	276
A pályaválasztás	276
Jellemtanulmányozás	293
Jellemnevelést támogató versek	297—336

A hatalmas, 340 oldalas kötet ára a mai gazdasági viszonyoknak megfelelően van megszabva. Ára 5.60 P.

Előfizetőink 3 havi részletre kaphatják, vagy részükre készpénzfizetés mellett 4.80 P-ért küldi meg a Magyar Ünnep kiadóhivatala. (Szeged, Fodor u. 17. sz. — Postatakarékpénztári csekk-számla : 57.910. sz.)

Itt az ősz . . . !

Unió-könyvecskére

minden szükségletét

gond nélkül beszerezheti! 60 elsőrangú cég — hat havi hitel 1 helyen fizet! **Felár nélküli készpénzárakon.** Díjmentesen kap könyvecskét.

Iroda : **Szeged, Klauzál-tér 5. Kérjen ismertetőt!**

A kultúra kelléke a világosság!

„HOFI” petroleum gázlámpa

Minden másnál olcsóbban. Tantermek, kultúregyesületek, családi otthon részére. Kapható díszes és egyszerű kiviteiben kényelmes részletfizetésre is közvetlen a gyárból:

Alföldi Gépjavitó és Autókarosszériagyár

Szeged, Madách u. 16.

Kezelése egyszerű, üzeme közönséges beles petroleumlámpánál is olcsóbb, fénye pedig azt sokszorosan felülmúlja.

Kérjen ismertetőt.

„Tornásszunk Gyerekek”

Nem probléma többé látványos tornaünnepélyt rendezni, vagy a gyermekeket változatos mozgásokkal foglalkoztatni. Az ezzel járó gondokat leveszi vállainkról **Tarnai-Gecsényi: „Tornásszunk Gyerekek!”** című dalos tornajátékok könyve, amely körülbelül 40 jobbnál-jobb dalos tornajátékot és táncot tartalmaz.

Csaknem valamennyi gyakorlat kottával, a helyes mozgást szemléltető rajzokkal és a mozgási alakzatokat feltüntető ábrákkal van ellátva, tehát mindegyik kartárs és kartársnő a legnagyobb pontossággal és könnyűséggel betaníthatja azokat.

A gyakorlatok között vannak külön a *fiúk*, külön *lányok részére* készültek, **mindkét nembeliek és fiúk-lányok által közösen előadható mozgások, vannak olyanok, amelyek egy-egy óra anyagát ölelik fel s amelyek egész tornaünnepélyt kitöltenek.**

A gyakorlatok értékét emeli, hogy — a testnevelés és helyes izomfejlesztés mellett — mindegyik gyakorlat valamely eszmét szimbolizál, tehát *nevelő* és kedélynemesítő *hatással is van a gyermekekre.*

Tájékoztató végett a könyvnek következő fejezeteit említjük meg:

Előszó — Beköszöntő — Tájékoztató — Irányelvek a verseny rendezésére — A pálya berendezése — A szabadgyakorlat felállítására — A gyakorlat betanítása — A verseny — Favágó-gyakorlat — Kubikus gyakorlat — Meggyszedés — Bús magyarok imádkoznak — Kardgyakorlat — Arató-gyakorlat — Körtánc — Irredenta-gyakorlat — Magyar tavasz — Puskagyakorlat — stb.

A könyv kényelmesen kezelhető nagy-zsebrétű alakja is a gyakorlati használhatóságot célozza és a könyv minden kartárs tesszését, meglegedését meg fogja nyerni.

A nyomás alatt álló könyv a *Magyar Ünnep* kiadása és megrendelhető lapunk kiadóhivatalánál **2.40 P-ért. Előfizetőknek a bolti ár helyett 2.— P-ért kapják.**

A mű szeptember végén hagyja el a sajtót és aki a könyvet most jegyzi elő, annak **2.40 P** bolti ár helyett **2 P-ért** küldi meg a *Magyar Ünnep* kiadóhivatala (Szeged, Fodor u. 17. — Postátakarékpénztári csekk számla 57.910.)

Közérdekű népművelési előadások

Szeretné, ha népművelési előadáson mondanivalóját érdeklődéssel hallgatnák?

Szeretné, ha a közönség tódulna előadására?

Szeretné, ha **érdekesen**, tömören tudná előadni mondanivalóját?

Szeretné, ha a népművelési előadások nem jelentenének terhet részére?

Szeretné, ha munkájának **komoly** eredményét tapasztalná?

Szeretné, ha a gazdaközönséget **valóban** érdeklő témákat találna?

Lapozza át majd a *Magyar Ünnepek* által kiadásra kerülő: „Közérdekű népművelési előadások“ c. vaskos füzetet, melyet Kiss Károly kir. tanfelügyelő írt.

A könyv húsznál több előadást tartalmaz és a gazdákat érdeklő valamennyi gondolatkört, a gazdálkodás valamennyi ágazatát bárki által előadható, vagy felolvasható módon dolgozza fel. A tömeglélektan figyelembevételével, a népi gondolkodáshoz alkalmazkodva, egy-egy figyelmet lebilincselő történetbe ágyazva tárgyalja a sorra kerülő témát és irányt szab a sikerrel kecsegtető népművelési előadások számára.

Melyik gazdát ne érdekelné pl. a *talajjavítás*, a *nedvesség megőrzése*, a *tengeri-nemesítés*, a *borértékesítés*, a *gazdavedelmi rendelet*, stb. stb., különösen ha a holtakból *gyakorlatilag is értekesíthet* valamit?! Éppen ezért a könyvet nem csak népművelési előadók, hanem törekvő gazdák is haszonnal forgathatják és annak egyetlen gazdasági egyesület, vagy gazdakör könyvtárából sem szabad hiányoznia, mert bizonyos, hogy a gazdakörök könyvtárainak ez lesz a leggyakrabban forgatott könyve.

Ahol egy évben háromszor aratnak.

Kedves Hallgatóim!

Nagy a versengés mostanában a magyar városok közül, melyik az első a többiek között. Melyik tudja leginkább magára vonni az ország figyelmét és melyik tud több idegent falai közé csábítani, akik természetesen egy kis pénzmagot is hoznak és hintenek el a városban.

Szeged nagyszerű szabadtéri előadást rendez, Tokaj szüreti mulatságot, Keszthely balatoni vitorlásversenyt és így tovább. Kecskemét például „Hírös Hét“-et tartott, amelyre messze vidékekről hozták a filléres vonatok az érdeklődőket. Kecskemét meg a híres magyar vendégszeretettel fogadta a vendégeket és bemutatta nekik mindazt, amit arra érdemesnek tartott, a mezőgazdasági terményektől és iparcikkektől a bugaci pusztáig mindent.

Nem is volt vendégekben sem hiány. Együtt hullámozott a messziről jött, meg a fővárosi vendég a helybeli cívisekkel. Rángosan, gangosan sétáltatták a kecskemétiak a cifra szűrőket az idegenek tömegében, egyenes, szép szál magyarok, mindegyik olyan, mintha Munkácsynak az ősmagyarokat ábrázoló valamelyik festményéről szállt volna le imént.

Fel is tűnik az egyik fővárosi hírlapírónak egy derék, ősbajszú magyar és megszólítja a módosnak látszó gazdát:

— Hát szép dolgokat mutatnak be itt urambátyám! Van itt minden, mint a meseországban. Meglátszik a kecskemétieknek még az arcán, a tartásán is, hogy nem szegény ez a város!

— Már hogy volna szegény, — mondja méltóságteljesen az öreg, — amikor egy évben háromszor is aratunk!

— Tréfál urambátyám? — mosolyodik el az újságíró.

— Nem tréfálok biz én, — horkan fel az öreg, — úgy igaz, ahogy mondom, hogy Kecskemét háromszor arat egy évben. Hogyne aratna háromszor, — erősíti, — mikor már a háború előtt is kétszer aratott évente!

Az újságíró még mindig tréfát sejtett az öreg szavai mögött, azért így szólt:

— Hát aztán hogyan történt az a kétszeri aratás?

— Hát úgy uram, hogy egyszer a földről arattunk, egyszer meg a föld felett. — És mikor látta az újságíró arcán, hogy boszszankodni kezd, mert a beszédet rossz tréfának tartja, hozzátette: — A föld felett a fáinkról.

Most már világosság gyűlt az újságíró agyában és eszébe jutott, hogy csakugyan Kecskemét már a béke boldog éveiben több száz vasúti kocsit barackot, meg egyéb gyümölcsöt szállított külföldre, és gyümölcsért kapott pénz aligha tett ki kevesebb értéket, mint amennyit a föld és terményeinek értéke kitett.

(Mutatvány a „Közérdekű népművelési előadások“ c. műből.)

Mélyentisztelt Kartárs Ur!

Sok a dolga? A tanításon kívül minden idejét lefoglalja a vázlatkészítés, az iskolai ünnepélyek rendezése, az ünnepi beszédek, népművelési előadások, szülői értekezletek, mintatanítások anyagának kiválasztása és összeállítására? Nem marad ideje a pihenésre és szórakozásra, a gyermekeivel, családjával való foglalkozásra?!

Könnyen és gyorsan segíthet ezen! — Rendelje meg a Magyar Ünnep kiadásában megjelent

ÚJ CSAPÁSOKON

című művet és minden gondja azonnal megszűnik. A 400 oldalas kötetet 100 pedagógus-író több mint 100 kiftűnő munkája tölti meg, olyan száz íróé, akik szellemi termésük legjavát küldték be a Magyar Ünnep irodalmi pályázatára és amely művek mindegyike méltó lehetett a jutalmazásra és díjazásra.

A könyv gyakorlati hasznára nézve elég megjegyeznünk, hogy kiadványunk körülbelül

20 gyönyörű ünnepi beszédet, 25 bájos iskolai szindarabot, 10 különféle tárgyú szülői értekezletet, kitűnő mintatanításokat, mintaszerű népművelési előadásokat, stb. stb. stb.

tartalmaz az iskolai életben előforduló minden alkalomra. Ezenkívül számtalan szavalásra alkalmas költeményt, betanítható kórust, különféle alkalmakra **műsortervezeteket** közül, és tartalmával önmagát ajánlja.

A hatalmas terjedelmű mű bolti ára 7.60 P, azok az előfizetőink azonban, akik jelen ismertetésünk kézhezvételétől számított 14 napon belül küldik be rendelésüket, a bolti ár helyett készpénzfizetés mellett 5.60 P-ért 3 havi részletfizetés kedvezményével pedig 6.40 P-ért kapják.

A Magyar Ünnep kiadóhivatala mindazoknak, akik jelen ismertetés kézhezvételétől számított 14 napon belül (a folyóirat kivételével) 2 művet egyszerre rendelnek meg készpénzfizetés mellett, a bolti árból 10%, három mű rendelés esetén 20% és valamennyi könyv megrendelésekor 30% kedvezményt biztosít. Ez a kedvezmény csak egyetlen egyszer és csak most vehető igénybe! Előfizetőinknek a részükre megállapított árból adjuk ugyanezt a százalékos kedvezményt akkor is, ha most lépnek be az állandó előfizetők sorába!

Mielőbbi szíves rendeléseket vár a Magyar Ünnep kiadóhivatala Szeged, Fodor utca 17.

ÁLLANDÓ

Bútor kiállítás és vásár

Asztalosmesterek Butorcsarnoka

Szendrényi Géza és Társai

Szeged, Dugonics-tér 11.

Hmvásárhely, Andrássy út 16.

Battonya, Horthy Miklós út 70.

Diáksapkák

az összes iskolák részére

magyaros

zsinorozású

diákruhák

készen és méret után,

ruhazsinorzatok

Krier Szeged, Klauzál-tér 5.

A „Rajztanmenet Mintatár”

a népiskolában nélkülözhetetlen segédeszköz.

Helyi-tanmenetét illusztrálva készítheti el.

Rajzai tervszerűek, rajzórái eredményesek és élvezetesek lesznek. Olvassa el a „Néptanítók Lapja” a „Magyar Népiskola” a „Tanítók Szövetsége” a „Magyar Tanító” a „Magyar Ünnepek” és a „Szabolcsi Tanító” — a Rajztanmenet Mintatárról — írt cikkeit! Kérjen díjmentes ismertetőt.

A teljes sorozat ára a heti órateranggal: 5 P.

Osztályonkénti ára: II. o. (33 lap) 1 P. — III. o. (32 lap) 1 P. — IV. o. (32 lap) 1 P. — V. o. (49 lap) 1.50 P. VI. o. (41 lap) 1.50 P.

Megrendelhető: Bucsy Jenő áll. tanítónál, Soroksár.

A Katolikus Népszövetség

Szent Imre Társulata

könyv-, papir-, zenemű- és írószerkereskedésének,
a „Magyar Ünnepe” szerződéses szállítójának,
Szeged, Széchenyi-tér 3 sz. (Telefon: 30—33.)

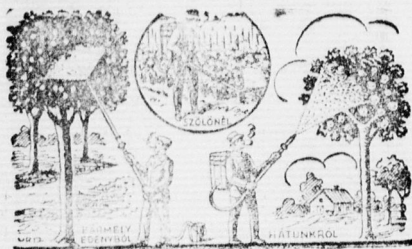
iskolai-szezon reklám árjegyzéke.

A felsoroltakon kívül bármely papíráru írószer, füzet, tanszer, iskolai nyomtatvány (napló), tankönyvek és vezérkönyvek a legolcsóbb és kiadói áron szerezhetők be cégünknel.

Csomagolást és postai költséget nem számítunk.

100 drb. írka fehér táblás 6 l. P 2.20	1 liter Antracén író tinta	P 2.—
100 „ ábrás 6 „ 2.60	1/2 „ „ „ „	„ 1.44
100 „ famentes gyakorlat 8 „ 6.50	1/32-es üveg „ „	„ .20
100 „ „ „ 12 „ 9.—	100 iv fogalmi papir	„ 1.20
100 „ „ „ 16 „ 11.—	100 iv fehér írópapir	„ 1.80
100 „ „ „ 20 „ 12.50	1 drb. palatábla 2-es	„ .44
10 „ pepita füzet 40 „ 1.40	1 „ „ 3-as	„ .54
10 „ hangjegy füzet 6 „ 1.—	100 drb. palavessző nagy	„ 2.—
100 „ elemi rajzfüzet 6 „ 5.50	1 dbz. alumínium toll (144 drb.)	„ 2.40
10 „ vázlat füzet kicsi 16 „ .85	1 „ „ jobb	„ 3.50
10 „ „ nagy 16 „ 1.70	1 „ színes írón fában (6 drb.)	„ .48
10 „ írón puha fában „ .60	1 „ „ „ (12 drb.)	„ .96
10 „ „ „ „ .80	1 „ pasztell kréta (6 drb.)	„ .08
10 „ jó írón szögletes fában „ .90	1 „ „ „ (12 drb.)	„ .16
10 „ nem, nem soha írón 1.60	1 „ fehér tábla kréta (72 drb.)	„ .70
10 „ radír gumi „ .30	1 „ színes „ „ (12 drb.)	„ 2.40
10 „ „ „ „ .40	Táblaszivacs 1.28, 2.50, 2.80, 4.—	
10 „ „ „ „ .50	100 drb. kék hivatalos boríték	„ .64
10 iv itató papir „ .80	10 „ értesítő könyv	„ 1.60
10 „ „ „ jobb 1.60	10 iv fényes tafett papir	„ .30
10 drb. tollszár „ .40	10 iv színes hajtogató papir	„ .60
10 „ „ „ „ .60	100 drb. 16-os fehér csomagoló rajzpapir	„ .90
10 „ „ „ „ .80	100 drb. 32-es fehér csomagoló rajzpapir	„ .45
10 „ „ „ „ 1.—	100 drb. 32-es vázlatpapir	„ .70
1 „ írónkörző „ .20	Gombfesték —.03, —.06, —.10	
1 doboz körzőkészlet „ .96	Iskolai pádtintatartó 1 drb.	„ .40
1 „ „ „ 1.20		
1 „ „ „ 2.—		

Kérjük, hogy nb. rendelését a mellékelt rendelőlapon, vagy levelezőlapon mielőbb hozzánk juttatni szíveskedjék, hogy azt kellő időre pontosan le is szállíthassuk. — Igen tisztelt rendelőinknek 1 drb. tanári zsebkönyvet **grátis** adunk. **Kalász kiadványok és füzetek eredeti gyári áron.** (10⁰/₁₀ vasúti fuvar.) Részletes felsorolást lásd a mellékelt megrendelőlapon. **Nemzeti Takarékoság, Unió könyvecskére készpénz áron kiszolgálunk.**

LEGUJABB
SZABADALOM

„NETTOSPRIC”

dugattyunélküli
gyümölcsfapermetező
készülék

Olesó, nincs benne bőrözés,
nem szárad ki, nem romlik,
nem kopik. Pillanatok alatt
teljesen szétszedhető. Alkal-
mas úgy bármilyen edényből
mint hátiputtonyból, (ócska,
rossz permetezőhöz is) per-
metezésre, fertőtlenítésre me-
szelésre stb.

Gyártja és forgalomba hozza:

TAKÁCS KÁROLY ny. MÁV előljáró

Budapest, VI., Kerekes-utca 28. sz.

Ezen lapra hivatkozók 5% kedvezményt kapnak. Kérjen díjtalan leírást. Tantestületi ta-
gok, valamint aktív és nyugdíjas közalkalmazottak 4-5 havi részletfizetési kedvezményt
kaphatnak.

negyedi Szabó Géza

MŰÖTVÖS

Megrendelésre tervez és készít: művészi kivi-
telben egyházi kegytárgyakat serlegeket, ván-
dordíjakat, plaketteket, sportérmeket, stb.

Szeged, Szentháromság utca 70. sz.

Telefon: 10-52.

Kedvezmény lapunk t. ol-
vasóinak!

Budapest, VII.,
Rákóczi-út 18. sz.

Telefon: 1-348-81.

Lift díjtalan
Ezen szelvény felmutatása
ellenében művészi fény-
képek 40x50 cm élet-
nagyságú 17 P. bármely
beküldött fénykép után

Diskay

név garantálja,
hogy jól sikerült
munkát kap

Minden na-
gyobb, érdekes
eseménynél
hívjuk

DISKAY

fényképfotó vállá-
latát

Igazolvány v. útleveél-fényképek drb. 40 fillér
13x18 cm. nagy kabinet-fényképek „ 1'98 ”

Utaltvány az összeg előzetes befizetése mellet kiadóhivatalban kapható.

Legnagyobb igényeket kielégítő minőségű,
legolcsóbb áron szolgál ki:

írógépet,
töltőtollat,
sokszorosító és
számológépet
irodacikkeket

Wirth és Rengey SZEGED, Széchenyi-tér 5.

Ingyen utazhat Budapestre, mert vasúti

jegyének árát **megtakarítja** ha nálam
vásárol

óriási választék női és leányka ruhákban, kabátokban, bundák-
ban és szőrmeárúkbán és előírással intézeti ruhákban,

STEINER

Budapest, VI. Király-u. 20.

a M. Ü. előfizetői 5 % kedvezményt élveznek. Tantestületi tagok
valamint aktív és nyugdíjas közalkalmazottak készpénzáron 4
havi részletfizetési kedvezményt kaphatnak.

POLLÁK TESTVÉREK, SZEGED

Alapítva 1905-ben.

Az Alföld legnagyobb úri és női divat és rövidárú üzlete.
Külön kelengye osztály. Férfi divatkalapok.

Esőernyők gyári lerakata. GFB. harisnyák egyedüli árusítói.
Széchenyi-tér 17. és Csekonics-uca 6.

Mindkét üzlet telefonszáma: 18—85.

Unió könyvecskére is.

Kalász szelvény érvényes.

Felelős kiadó: ACZEL BÉLA.

Del-Fla

Magyarország legnagyobb

cipő--harisnya

szaküzlete.

Gáz

tűzhely

tisztaságot

vizmelegítő

kényelmet

biztosít

GÁZGYÁR

Műszaki rajzoló és kaligrafikus. Diszoklevelek írását
vegyirajzok készítését pontosan, olcsón, gyorsan.

Lihotzky László Báró Jósika u. 41. földszint 5.

Arpád nyomda, nyomása Szeged. Nyomdáért felel: Szittner János.